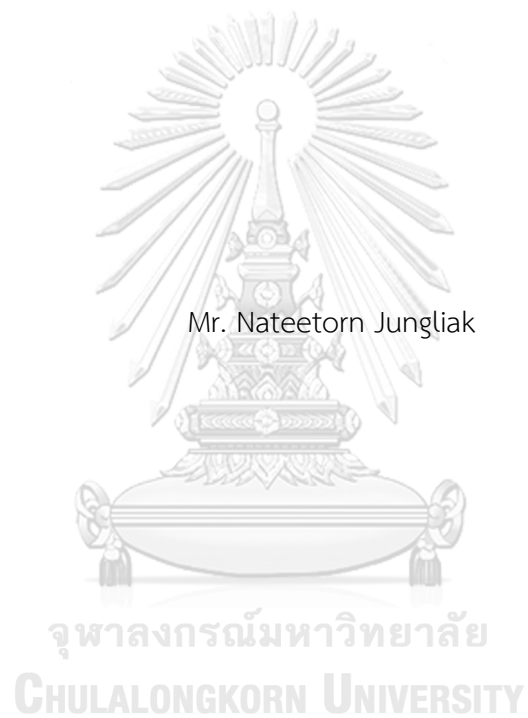

การขั้บร้องล้าดตพ่อผูกศรึรราชา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฉิต
สาขาวิชาดุริยางค้ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

VOCAL PERFORMANCE FOR LAMTAD BY POH PUK SRI RACHA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การชั่งร้องลำดับต่อผูกศรีราชา
โดย	นายณทีธร จุงเล็ก
สาขาวิชา	ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร ฝ่ำส่วสดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร ฝ่ำส่วสดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชำคม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมชำ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

นทีธร จุงเล็ก : การขับร้องลำตัดพ่อกุศรีราชา. (VOCAL PERFORMANCE FOR
LAMTAD BY POH PUK SRI RACHA) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์

งานวิจัยเรื่องการขับร้องลำตัดพ่อกุศรีราชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและกลวิธีการขับร้องลำตัดของคณะลำตัดพ่อกุศรีราชา ผลการศึกษาพบว่าคณะลำตัดพ่อกุศรีราชา ก่อตั้งโดยนายพูก เอกพจน์ ใน พ.ศ. 2486

แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ เป็นบุตรของพ่อกุศรี สืบบทลำตัดแบบเก่าและดั้งเดิมตามที่ได้รับ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ในการแสดงลำตัดนั้น ใช้รำมะนา 4 ลูก ฉิ่ง และ คนร้อง ซึ่งบทเพลงที่โดดเด่นที่พ่อกุศรีได้ประพันธ์ไว้คือ ลำตัด ก ไก่-ฮ นกฮูก

จากการวิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก สามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของ ผู้ประพันธ์ทางร้องและกลวิธีการร้อง โดยนางประพิมพ์ เอกพจน์ ได้รับการถ่ายทอดมาจาก นายพูก เอกพจน์ ผู้เป็นบิดา พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 3 ช่วง คือช่วงเกริ่นนำ ช่วงเนื้อเพลง และช่วง ท้าย โดยในช่วงเกริ่นนำ ใช้จังหวะอิสระ เริ่มเข้าจังหวะในช่วงเนื้อเพลงและช่วงท้าย กลวิธีที่ใช้ใน การขับร้องทำนองลำตัดใช้กลุ่มเสียงเดียว การใช้ทางเอื้อน 2 เสียงโดยใช้เสียง 2 พยางค์ ติดกัน และใช้เสียง 3 พยางค์ การตกแต่งทำนองด้วยเสียงเอื้อนประโยค การใช้ลมหายใจตั้งแต่ 7-8 ห้อง และแบ่งเป็น 4 ห้อง การใช้ลมหายใจ 3 ห้อง การเน้นเสียงในห้องที่ 3 และ 4 ที่ใช้สระเสียงยาว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา   ดุริยางค์ไทย
ปีการศึกษา   2561

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5986738035 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORD: LAMTAD, POH PUK SRI RACHA, SRI RACHA

NATEETORN JUNGLIAK : VOCAL PERFORMANCE FOR LAMTAD BY POH PUK SRI RACHA. ADVISOR: ASST. PROF. PORNPRAPIT PHOASAVADI, PH.D.

The study aims to investigate the history and techniques of the vocal performance for Lamtad By Poh Puk Sri Racha. It reveals that the Poh Puk Sri Racha group was founded by Mr.Puk Akepoj in 1943.

Mrs. Prapim Akepoj is Poh Puk's daughter who received and continued the original style of Lamtad performance from her father. The performance of Lamtad entails four Ramana (a frame drum), Ching (a pair of cymbal) and the vocalists. The master piece of Poh Puk was. Lamtad Kor Kai – Hor Nokhook.

According to the analysis of the vocal performance of Kor Kai – Hor Nokhook, it is able to show the quality of the author's performance and vocal techniques. Mrs. Prapim Akepoj had been passed on all the vocal techniques from Master Puk Akepoj. The vocal parts have consisted of 3 parts: introduction, the lyric and the ending on the introduction's part. In the introduction, there was no rhythmic accompaniment. The techniques used for vocal performances are employed only for a group of single voice by drawing out a note with using 2 syllables and 3 syllables. The decorations of the melody were done by using the sound "aoey" at the beginning of the sentence. Other techniques included breathing techniques with 7-8 measures and it was divided into 4 measures as well as 3 measures.

Field of Study: Thai Music

Student's Signature .....

Academic Year: 2018

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีพระคุณหลายท่านที่ให้ความเมตตา อำนวยความสะดวกทั้งการให้ข้อมูล คำแนะนำและ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้การสนับสนุนผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย ผู้มีอุปการคุณดังนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับทุนอุดหนุนการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย และทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ อันเป็นประโยชน์และ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การศึกษามีชัยในครั้งนี้อันสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ผู้ที่คอยให้ความรู้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับลำตัดพ่อผูกศรีราชา และให้ความเมตตา อีกทั้งได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านการขับร้องลำตัดให้แก่ผู้วิจัยอย่างเต็มความสามารถ และขอบคุณบุคคลผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผศ.บัวผัน สุพรรณยศ อาจารย์นิรุดี วงศ์สุวรรณ อาจารย์จินตนา กล้าประยงค์ พิสมหญิง ศรีประจันต์ พิณภัทร ชูเชิด พิฐฎาภรณ์ จันทรมณี และอีกหลาย ๆ ท่าน ที่คอยอธิบายความรู้เรื่องลำตัดให้ผู้วิจัยเข้าใจมากยิ่งขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำตั้งแต่เริ่มต้น ผลักดัน เป็นต้นแบบในการทำงานที่ดี ตลอดจน ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจทานชี้แนะแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จึงเป็นผลให้งานนิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความรู้ให้คำแนะนำ ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการศึกษา เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆ นิสิตมหาบัณฑิต ภาคนอกเวลาราชการ รุ่นที่ 16 ทั้งพี่และน้อง ที่คอยให้คำแนะนำ คำชี้แนะต่าง ๆ และเป็นกำลังใจที่ดีซึ่งกันและกันเสมอมา

ขอขอบพระคุณ พี่น้อง ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุก ๆ คนที่คอยช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาตลอด

คุณงามความดีใด ๆ ที่ได้จากงานวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยขออุทิศแด่พ่อผูก เอกพจน์ ผู้ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งคณะลำตัดพ่อผูกศรีราชาและเป็นผู้ที่อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านส่งต่อมายังรุ่นสู่รุ่น

สุดท้ายเป็นบุคคลที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในทุก ๆ เรื่อง ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวทุกคน ที่มอบชีวิต มอบความรัก กำลังใจ สนับสนุนทั้งทุนทรัพย์ และสนับสนุนช่วยเหลือ ในทุก ๆ ด้าน และกำลังใจจาก ตาอัน ยายปิ่น แม่เยาว์ น้องอ้ม ที่คอยเป็นกำลังใจให้ เสมอมาจึงทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์

นทีธร จุงเลียก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	3
1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
บทที่ 2 มุลบทที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องลำตัดพ่อผูกศรียาชา.....	10
2.1 ความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมกับประวัติศาสตร์จังหวัดชลบุรี.....	10
2.2 ศิลปะการแสดงในจังหวัดชลบุรี.....	13
2.3 การเล่นเพลงลำตัด.....	14
2.3.1 ความหมายของการขับร้อง	14
2.3.2 ประวัติและความเป็นมาของลำตัด	17
2.3.3 การเล่นประชันลำตัดวงหญิงกับวงชาย	25
2.4 ภูมิหลังลำตัดพ่อผูกศรียาชา	33
2.5 การฝากตัวเป็นศิษย์ลำตัดพ่อผูกศรียาชา	42
2.6 บุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกับลำตัด.....	51
2.6.1 นางประพิมพ์ เอกพจน์	51

2.6.1.1 ประวัติส่วนตัว.....	52
2.6.1.2 ประวัติทางการศึกษา.....	52
2.6.2 นายชุมพล เอกพจน์.....	56
2.6.2.1 ประวัติส่วนตัว.....	56
2.6.2.2 ประวัติทางการศึกษา.....	56
2.6.3 นายรพิน เอกพจน์.....	57
2.6.3.1 ประวัติส่วนตัว.....	58
2.6.4 นางศรีนวล ขำอาจ.....	58
2.6.4.1 ประวัติส่วนตัว.....	59
2.6.5 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) พ.ศ. 2539.....	60
2.6.5.1 ประวัติส่วนตัว.....	60
2.6.5.2 ประวัติทางการศึกษา.....	61
2.6.6 นายฐาปกรณ์ จันทร์มณี.....	62
2.6.6.1 ประวัติส่วนตัว.....	62
2.6.7 นายณภัทร ชูเชิด.....	63
2.6.7.1 ประวัติส่วนตัว.....	63
บทที่ 3 การขับร้องลำตัดพอผูกศรีราชา.....	69
3.1 ระเบียบวิธีที่ใช้ในการร้องลำตัด.....	69
3.1.1 โหมโรงรำมะนา 12 ภาษา.....	69
3.1.2 การร้องบันตนและรับด้วยขึ้นหน้ากลอง.....	73
3.1.3 การร้องเพลงลอย.....	74
3.1.4 การร้องบทฝากตัว.....	74
3.1.5 การร้องเนื้อหา ว่าลำตัด.....	96

3.1.6 การร้องลำตัดอวยพรและบอกลา	107
3.2 เครื่องกำกับจังหวะที่ใช้ในการขับร้องลำตัด	108
3.2.1 รำมะนาลำตัด	108
3.2.2 ฉิ่ง	114
บทที่ 4 บทวิเคราะห์การขับร้องลำตัดพ่อมุกศรีราชา	117
4.1 ประวัติลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก	118
4.2 สัญลักษณ์ในการบันทึกตัวโน้ต	121
4.3 จังหวะฉิ่ง และ จังหวะหน้าทับ	122
4.4 รายละเอียดบทการวิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก	122
4.4.1 ระดับเสียง (Scale)	123
4.4.2 โน้ตการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก	125
4.4.3 วิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก	135
4.4.3.1 การแบ่งลมหายใจ	135
4.4.3.2 การแบ่งประโยค	140
4.4.3.3 การเน้นคำ	141
4.4.3.4 การใช้คำสองแง่สองงาม	144
4.4.3.5 การบรรจุคำร้อง	147
4.4.3.6 การขึ้นต้น	150
4.4.3.7 การใช้เสียงเอื้อน	151
4.4.3.8 การลงจบ	152
4.5 สรุปผลการวิเคราะห์	154
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	156
5.1 ประวัติและความเป็นมาของคณะลำตัดพ่อมุกศรีราชา	156
5.2 กลวิธีการขับร้องลำตัดของคณะลำตัดพ่อมุกศรีราชา	157

5.3 ข้อเสนอแนะ.....	157
บรรณานุกรม.....	158
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดชลบุรี.....	12
ภาพที่ 2.2 แผนผังลำดับวิวัฒนาการของลำตัด.....	25
ภาพที่ 2.3 ลำตัดเรื่องพระยานนทิสเนกกับลอดเตอรีเสื้อป่า ในหนังสือเกราะเหล็ก พ.ศ. 2467	29
ภาพที่ 2.4 ใบแทรกโฆษณาลำตัด สมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2463.....	30
ภาพที่ 2.5 ลำตัดแม่ประยูร ยมเยี่ยมขณะแสดงที่วัดลาดพร้าว	32
ภาพที่ 2.6 ภาพพ่อผูก แม่จรรยา กับคณะเด็กเฮียงหยู ถ่ายที่งานฤดูหนาว ที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2504	32
ภาพที่ 2.7 ลายมือพ่อผูกเขียนอธิบายภาพถ่ายที่งานฤดูหนาว ที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2504.....	33
ภาพที่ 2.8 นายผูก เอกพจน์ ผู้ก่อตั้งคณะลำตัด	34
ภาพที่ 2.9 ผู้คนกำลังรอมลำตัดพ่อผูกศรีราชา งานสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช	36
ภาพที่ 2.10 การแสดงลำตัดคณะนายผูก ศรีราชา ในสมัยโบราณ	37
ภาพที่ 2.11 การแสดงลำตัดคณะนายผูก ศรีราชา ในยุคแรก	38
ภาพที่ 2.12 การแสดงลำตัดคณะลูกสวานายผูก ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ครั้งที่ 513 ..	38
ภาพที่ 2.13 การแสดงลำตัดพ่อผูก ศรีราชา ณ ศาลากลางจังหวัดชลบุรี	39
ภาพที่ 2.14 การแสดงลำตัดพ่อผูก ศรีราชา ณ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา.....	39
ภาพที่ 2.15 นักแสดงลำตัดร่วมกันสวมชุดดำเนินลำตัดในงานบำเพ็ญกุศล นายผูก เอกพจน์.....	41
ภาพที่ 2.16 งานบำเพ็ญกุศล นายผูก เอกพจน์ ณ อำเภอศรีราชา.....	41
ภาพที่ 2.17 พานไหว้พ่อแก่และครูลำตัด.....	43
ภาพที่ 2.18 พานสำหรับการฝากตัวเป็นศิษย์	43
ภาพที่ 2.19 หิ้งพ่อแก่ฤๅษีนารอด ครูทางด้านลำตัดที่ได้รับสืบทอดมาจากรุ่นพ่อผูก	44
ภาพที่ 2.20 แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ยกพานไหว้พ่อแก่และครูลำตัด	46

ภาพที่ 2.21 แม่ประพิมพ์ปักธูปบริเวณหิ้งพ่อปู่ฤๅษี	47
ภาพที่ 2.22 แม่ประพิมพ์รับพานไหว้ฝักตั่วรับผู้วิจัยเป็นศิษย์.....	48
ภาพที่ 2.23 การจัดหิ้งพระ และ หิ้งพ่อแก่	49
ภาพที่ 2.24 ผู้วิจัยและนักเรียนโรงเรียนชลกันยานุกูล ถ่ายภาพร่วมกับแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ในวัน ฝักตั่วเป็นศิษย์	49
ภาพที่ 2.25 ผู้ชมกำลังนั่งดูการว่าลำตัดพ่อผูก ในสมัยโบราณ	50
ภาพที่ 2.26 นางประพิมพ์ เอกพจน์วัยเยาว์ในชุดลำตัด.....	51
ภาพที่ 2.27 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชมอบรางวัลให้แม่ประพิมพ์.....	53
ภาพที่ 2.28 แม่จรรยา บุญยทัต และ แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ แสดงลำตัด ณ วัดแสนสุข จังหวัดชลบุรี	54
ภาพที่ 2.29 นางสาวเมตตา เอกพจน์ (หลาน) กับ นางสาวพัชรินทร์ แก้วมณี (ลูกสาว) ณ ห้องอาหาร แพมมีลี พัทยา.....	55
ภาพที่ 2.30 นายชุมพล เอกพจน์	56
ภาพที่ 2.31 นายรพิน เอกพจน์.....	57
ภาพที่ 2.32 นางศรีนวล ข้าอาจ	58
ภาพที่ 2.33 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์	60
ภาพที่ 2.34 แม่ประพิมพ์และแม่ขวัญจิตชมนักเรียนค่ายเพาะกล้าเยาวชนชนเพลงพื้นบ้านแสดง ณ จังหวัดชลบุรี	61
ภาพที่ 2.35 แม่ประพิมพ์และนายฐาปกรณ์ จันทร์มณี	62
ภาพที่ 2.36 นายณภัทร ชูเชิด.....	63
ภาพที่ 2.37 ลายมือเขียนบนสมุดบันทึกรายชื่อนักแสดง และ นักดนตรีของแม่ประพิมพ์	64
ภาพที่ 2.38 แม่ประพิมพ์รับโล่รางวัลศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาการ แสดงพื้นบ้าน) จังหวัดชลบุรี ประจำปี 2561	65
ภาพที่ 2.39 โล่เกียรติยศ ศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาการแสดง พื้นบ้าน) จังหวัดชลบุรี ประจำปี 2561.....	66

ภาพที่ 2.40 แม่ประพิมพ์สอนนักเรียนหัดลำตัด ในกิจกรรมค่ายลำตัด ณ แหล่งเรียนรู้รดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลำตัดและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง พ่อหวังเต๊ะ แม่ศรีนิวล	67
ภาพที่ 2.41 ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์แม่ประพิมพ์ก่อนขึ้นแสดงลำตัด	67
ภาพที่ 3.1 ผู้วิจัยมอบของที่ระลึกและข้าวหลามหนองมนหลังการสัมภาษณ์หน้ากลองลำตัด กับนายฐาปกรณ์ จันทรมณี และนายณภัทร ชูเชิด	72
ภาพที่ 3.2 นายรพิน เอกพจน์ เรียกนายดวงดีขึ้นมาร้องคอสอง	88
ภาพที่ 3.3 เนื้อร้องลำตัดเชิญรับประทานอาหาร ในหนังสือเพลงพื้นบ้านได้ร่มพระบรมโพธิสมภาร รัชกาลที่ 9.....	106
ภาพที่ 3.4 แม่ประพิมพ์นำชาวคณะลำตัดกล่าวลา	108
ภาพที่ 3.5 ลิ้ม	109
ภาพที่ 3.6 หวาย.....	110
ภาพที่ 3.7 เหล็กจัดกลอง	111
ภาพที่ 3.8 การใช้เหล็กจัดรำมะนาเพื่อใส่ลิ้ม	112
ภาพที่ 3.9 นักดนตรีกำลังใช้ขอเหล็กจัดเพื่อใส่ลิ้ม.....	112
ภาพที่ 3.10 การตั้งวงของกลองรำมะนา ลำตัดพ่อผูกศรียาชา.....	113
ภาพที่ 3.11 นายฐาปกรณ์ จันทรมณี ด้านซ้าย นายณภัทร ชูเชิด ด้านขวา.....	114
ภาพที่ 3.12 ฉิ่ง.....	114
ภาพที่ 3.13 การโหมโรงรำมะนา ณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2560.....	115
ภาพที่ 3.14 ลำตัดฝ่ายหญิงเตรียมพร้อมแสดงลำตัด ฟังชาย ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513.....	115
ภาพที่ 3.15 ลำตัดฝ่ายชายเตรียมพร้อมแสดงลำตัด ฟังขวา ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513.....	116
ภาพที่ 4.1 ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ลายมือนายผูก เอกพจน์.....	119
ภาพที่ 4.2 ลายมือนายผูก เอกพจน์	120
ภาพที่ 4.3 ลำดับการสืบทอดลำตัดพ่อผูกศรียาชา	121
ภาพที่ 4.4 แสดงโน้ตแทนค่าที่ปรากฏในระบบเสียงดนตรีไทยบนลูกฆ้องวงใหญ่.....	122

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชลบุรี หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “เมืองชล” เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออก ที่มีชื่อเสียงมาอย่างช้านาน อีกทั้งยังมีชุมชนอยู่อาศัยย้อนไปได้ถึงยุคทวารวดี หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชลบุรี (2544) ได้เผยแพร่ไว้ว่า จังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งสังสมทางอารยธรรมและความเจริญรุ่งเรืองในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะ การท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต สำหรับคนทั่วไปแล้วจังหวัดชลบุรีอาจเป็นที่รู้จัก ในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะหาดบางแสน และพัทยา รวมไปถึงอำเภอ ศรีราชา แต่จังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งที่มีศิลปะการแสดง ดนตรีไทย และ ดนตรีพื้นบ้านรวมทั้งวัฒนธรรมและประเพณีมากมายที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในปัจจุบัน

ในจังหวัดชลบุรีพบว่ามีวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีลักษณะร่วมกันหลายอย่าง เช่น นิทาน ชาวบ้าน เพลงชาวบ้าน และความเชื่อพื้นบ้านต่าง ๆ มีการนำเรื่องในนิทานมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น นิทานเรื่องพระรถเมรีเป็นที่มาของโคกพนมดี คลองผาฉาบ มีการนำลักษณะภูมิประเทศหรือ ลักษณะเฉพาะมาตั้งชื่อสถานที่ เช่น บาน้ำเปรี้ยว คลองจระเข้สั้นย้อย ท่าถ่าน บ้านมอญ (บ้านเก่า) บางละมุง ในด้านเพลงชาวบ้าน เพลงที่ร้องเล่นกันมีทั้งเพลงที่เป็นของถิ่นนี้โดยเฉพาะ และเพลงที่ เหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง สุภางค์ จันทวานิช (2529: 83) ได้ทำการสำรวจเพลงเฉพาะถิ่น ของจังหวัดชลบุรีพบว่า มี 6 ประเภท ได้แก่ เพลงหงส์ เพลงระบำ เพลงเอ๋ย เพลงวง เพลงโซ และเพลงป่า เพลงเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกลอนเพลงหัวเดียว คือ กลอนที่ลงท้ายด้วยคำที่ประสม สระและสกดแม่เดียวกัน วิธีร้องเหมือนเพลงฉ่อย ต่างกันในตอนลูกคู่รับเพียงเล็กน้อย ส่วนเพลงที่เหมือนกับเพลงพื้นบ้านภาคกลาง คือ ลำตัด เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงรำวง

ในบรรดาศิลปะการแสดงของไทยหลากหลายแขนงนั้น “ลำตัด” ถือเป็นการแสดงที่มีเสน่ห์ชวนฟังเนื่องจากฟังแล้วสนุกครึกครื้นทั้งทำนอง จังหวะ และเนื้อหา ด้วยลีลาการโต้คารม กลอนเชือดเฉือนกันระหว่างหญิงกับชาย มีเนื้อหาสนุกสนาน มีการเล่นคำให้ชวนขบคิด บางครั้งออกไปทางสองแง่สองง่าม บวกกับเสียงกลองรำมะนาที่ปลุกเร้าอารมณ์ สร้างความบันเทิง เรียงใจให้กับผู้ชม

ในจังหวัดชลบุรีมีคณะลำตัด 2 คณะ ดังปรากฏข้อมูลคณะลำตัดที่ได้รับการบันทึกไว้โดย คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ

5 ธันวาคม 2542 (2544: 70) คือ คณะนายผูก ศรีราชา และคณะหนองเหียง พันสนนิคม ซึ่งมักจะ มีผู้หาไปเล่นในงานประจำปีของวัด อำเภอ จังหวัด งานทอดกฐิน งานประเพณีสงกรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ ในการบันทึกข้อมูลของคณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาส พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 บันทึกข้อมูลเบื้องต้นไว้เฉพาะ ด้านที่เกี่ยวกับประวัติของคณะลำตัดโดยสังเขปเท่านั้น ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับทำนองและวิธีการเล่นลำ ตัดรวมทั้งความเชื่อยังไม่ได้มีการศึกษาไว้ของทั้ง 2 คณะนี้

คณะลำตัดเมืองชลบุรีเป็นคณะลำตัดที่มีความเป็นมาเก่าแก่กว่าคณะลำตัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก และเป็นครูที่ถ่ายทอดไปสู่คณะลำตัดในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (2558) ได้อธิบายในหนังสือก้านลครูก้านนาคคุณว่า คณะลำตัดก้านสำเร็จ จังหวัดระยอง ได้ศึกษาเล่าเรียนจากครูสง่าเดโช (ไม่ทราบนามสกุล) จากศรีราชา เมืองชลบุรี ซึ่งมักฝึกหัดกันที่บ้าน ครูไสว ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง คณะของครูสง่าเดโชได้รับความนิยมมาก มีผู้จัดทำ ไปแสดงตามที่ต่าง ๆ เช่น ในจังหวัดปทุมธานี กรุงเทพมหานคร อยุธยาด้วย อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลาที่ร่วมสมัยกันนั้นมีลำตัดจากกรุงเทพมหานคร ย้ายมาอาศัยอยู่ที่อำเภอศรีราชา เมืองชลบุรี คือลำตัดคณะพ่อผูก ซึ่งเดิมอาศัยอยู่บ้านบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือในกรุงเทพมหานคร

ลำตัดคณะพ่อผูก ศรีราชา (นายผูก) เป็นลำตัดคณะหนึ่งที่อยู่ในอำเภอศรีราชา มีอายุ ร่วม 70 ปี และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วภาคตะวันออก ฝีมือการแสดงหน้าเวที เป็นที่ยอมรับ ในระดับประเทศ หนังสือพิมพ์ศรีราชา (2554: 5) ได้เผยแพร่ประวัติของนายผูก เอกพจน์ ผู้ก่อตั้ง คณะลำตัดไว้ว่า เกิดราว พ.ศ. 2460 เป็นบุตรของนายพันธ์ เอกพจน์ นางเคลือบ เอกพจน์ พ่อเพลง แม่เพลงฉ่อย นายผูกเริ่มเล่นลำตัดมาตั้งแต่เป็นวัยรุ่นและได้รับการสืบทอดมาจากบิดาและมารดา ภรรยาชื่อนางชลอ เอกพจน์ มีบุตรทั้งหมด 2 คน ประมาณ พ.ศ. 2520 พ่อผูกถึงแก่กรรมลงแต่ท่าน ยังได้ถ่ายทอดกลวิธีในการขับร้องลำตัดไว้ให้ลูกสาวของท่านคือ นางประพิมพ์ เอกพจน์ ซึ่งเป็น ผู้สืบสานตำนานของลำตัดพ่อผูก มาจนถึงปัจจุบัน

แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ได้เล่าเกี่ยวกับการเล่นลำตัดของบรรพบุรุษไว้ดังนี้ว่า

คุณพ่อผูกเรียนการเล่นลำตัดมาจากคุณย่า คุณย่าเป็นแม่เพลงฉ่อย เป็นผู้หญิง ลำตัดคนแรก ๆ ที่เป็นคนไทยนะธรรมดาจะเป็นคนแขกก่อนสงครามโลก ส่วนตัวย่า เกิด พ.ศ. 2485 ช่วงนั้นก็ในช่วงก่อนสงครามโลกเลยหละน่าจะร้อยกว่าปีแล้วเพราะ ว่าเขาเป็นเพลงฉ่อยมา

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

คณะลำตัดพ่อกุ๊ก ศรีราชาเป็นคณะลำตัดที่คงการเล่นลำตัดแบบเก่าและดั้งเดิมตามที่ได้รับ การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และเป็นคณะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้าน การขับร้องลำตัด บทกลอน ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ โดยอยู่ในความดูแลของแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ในการแสดงลำตัดนั้น ใช้รำมะนา 4 ลูก ฉิ่ง และ คนร้อง

ด้วยเหตุดังที่ได้กล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาระเบียบ แบบแผน ตลอดจนกลวิธีการถ่ายทอดอารมณ์ หลักในการขับร้อง และกลวิธีการขับร้องต่าง ๆ ของคณะลำตัดพ่อกุ๊ก ผ่านการถ่ายทอดจากครูผู้รับการถ่ายทอด (ลูกศิษย์) เพื่อเป็นการอนุรักษ์ รูปแบบการร้องลำตัดที่มีคุณค่าและได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน ให้ดำรงสืบต่อไปและ เป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าของชาติไทย

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคณะลำตัดพ่อกุ๊กศรีราชา
- 1.2.2 เพื่อศึกษากลวิธีการขับร้องลำตัดของคณะลำตัดพ่อกุ๊กศรีราชา

1.3 วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขับร้องลำตัดพ่อกุ๊กศรีราชา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา จากการสัมภาษณ์แม่ประพิมพ์ เอกพจน์และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราและวิจัยต่าง ๆ และใช้วิธีการ เก็บข้อมูลจากสื่อวีดิโอ คลิปเสียง และรูปภาพ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.3.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
  - ขั้นตอนก่อนการถ่ายทอด (พิธีกรรม การฝากตัวเป็นศิษย์)
  - การถ่ายทอดการขับร้องลำตัดตามแนวทางของพ่อกุ๊ก
  - ลำดับเพลงที่ใช้ในการเล่นลำตัดและทำนองที่ใช้ในการเล่น
- 1.3.2 จัดบันทึกข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลำตัดพ่อกุ๊กศรีราชาดังนี้
  - แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ บุตรสาวพ่อกุ๊ก เอกพจน์ผู้ดูแลคณะลำตัดพ่อกุ๊ก ศรีราชาในปัจจุบัน
  - นายรพิน เอกพจน์ ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป
  - แม่ศรีนวล ขำอาจ ผู้สืบทอดและดูแลลำตัดคณะหวังเต๊ะในปัจจุบัน
  - แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีสาน) พ.ศ. 2539
  - อาจารย์จินตนา กล้ายประยงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏ

หมู่บ้านจอมบึง

- นายฐาปกรณ์ จันทรมณี ปัจจุบันประกอบอาชีพพนักงานบริษัท และรับงานแสดงลำตัด
- นางสาวสมหญิง ศรีประจันต์ ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระ และรับงานแสดงลำตัด
- นายณภัทร ชูเชิด ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และรับงานแสดงลำตัด

1.3.3 จัดบันทึกข้อมูล และค้นคว้าจากสื่อบันทึกเสียง ภาพถ่าย และวิดีโอ

1.3.4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- ลักษณะเฉพาะการแสดงลำตัดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคณะลำตัดพ่อผูก

ศรีราชา

- กลวิธี และ แบบแผนในการขับร้องที่พบของคณะลำตัดพ่อผูก ศรีราชา

1.3.4 รายงานผลการวิจัยและสรุปเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานฉบับสมบูรณ์

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 มนตรี ตราโมท (2540) จากหนังสือเรื่องการละเล่นของไทยสามารถสรุปความหมายของเพลงพื้นบ้านได้ว่า เพลงพื้นบ้านหมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่น ต่างประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูด เพี้ยนแปร่งแตกต่างกัน เพลงแบบนี้มักนิยมร้องกันในเวลาเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้าน มาร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกัน เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น เพลงที่ต่างถิ่นก็ต่างประดิษฐ์ทำนองและถ้อยคำไปตามความนิยมและสำเนียงพูด แต่ละเมืองแต่ละตำบล ก็ย่อมผิดแปลกกันไปของพื้นถิ่นของตำบลนั้น ๆ เพลงเหล่านี้ได้ฝังตัวติดอยู่ในความทรงจำของชาวเมือง สืบต่อกันมาเป็นชั้นชั้นอย่างแน่นแฟ้นตามถิ่นที่อยู่ นั้น ๆ

ความเป็นมาของลำตัดได้ว่าเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวมลายูได้นำการละเล่นชนิดหนึ่งเข้ามาแสดงในกรุงเทพมหานคร มีคนตีกลองรำมะนาพร้อมด้วยเครื่องกำกับจังหวะอื่น ๆ หลายคนนั่งรวมกันเป็นวง ทุก ๆ คนก็ร้องเป็นลูกคู่ด้วยภาษามลายู เมื่อต้นบทร้องนำขึ้นแล้วเรียกกันทั่ว ๆ ไปว่าลิเก ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า ดิเกร์ ก่อนจะเรียกว่า ดิเก ซึ่งดิเกเป็นภาษามลายู แปลว่าขับร้อง ใช้ในการสวดบูชาทางศาสนาอิสลาม มีนักสวดตีรำมะนาประมาณ 10 คน สวดเป็นเพลงแขกให้เข้ากับจังหวะของรำมะนา ต่อมาชาวอิสลามในกรุงเทพมหานครคิดสวดดิเกเพลงเป็นลำนำต่าง ๆ พอมาเกิดการประชัน

ขึ้นชาวอิสลามคิดลูกหมัดเข้ากับสวด ร้องเป็นภาษาต่าง ๆ หลังจากนั้นดิเกก็ได้ออกมาเป็นการละเล่นอย่างหนึ่ง ต่อมาคนไทยก็เล่นดิเกบ้าง ขับร้องเพลงแขกให้เข้ากับรำมะนา พอถึงลูกหมัดจึงออกภาษาต่าง ๆ เมื่อร้องภาษาไหนก็ต้องแต่งตัวเป็นชนชาตินั้น ๆ ต่อมาผู้เล่นดิเกที่ตีรำมะนาและก็ร้องเพลงภาษาแขกไปด้วยนั้นพวกนี้เรียกรวมเรียกว่าบันตน หมายถึงเมื่อลิเกร้องบันตนและตีกลองรำมะนาจนสิ้นสุดกระบวนการ (หรือสมควรแก่เวลา) ก็เริ่มแยกแสดงออกเป็น 2 สาขา คือ ฮันดาเลาะ (การแสดงเป็นชุดต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดเป็นลิเก) และละกุเยา

1.4.2 วัณณะ บุญจับ (2532) จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องจังหวะและทำนองในเพลงฉ่อยและลำตัด ศึกษาจังหวะและทำนองเพลงพื้นบ้านประเภทกลอนหัวเดียว (กลอนสี่ กลอนโล ฯลฯ) อันได้แก่เพลงฉ่อยและลำตัดตามแนวภาษาศาสตร์ เนื้อหาสำคัญของวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือจังหวะของเพลงฉ่อยและลำตัด กับ ทำนองของเพลงฉ่อยและลำตัด จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าเพลงฉ่อยและลำตัดจะมีฉันทลักษณ์คล้ายกัน แต่ในเวลาร้องเพลงทั้ง 2 ประเภทแล้ว จังหวะและทำนองของเพลงทั้งสองมีความแตกต่างกันหลายประการ ผลจากการเปรียบเทียบพบว่าจำนวนหน่วยจังหวะ จังหวะหยุด และหน่วยระหว่างการหยุดในแต่ละบาทของเพลงฉ่อยมีน้อยกว่าลำตัด และหน่วยจังหวะที่มีพยางค์เกิน 2 พยางค์ มักปรากฏในลำตัดบ่อยกว่าเพลงฉ่อย นอกจากนี้พิสัยของเสียงในการร้องเพลงฉ่อยยังแคบกว่าลำตัดอีกด้วย จากผลการวิเคราะห์จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงฉ่อยและลำตัดมีความแตกต่างกันทั้งในแง่จังหวะและทำนอง ในแง่จังหวะ เพลงฉ่อยมีหน่วยจังหวะและจังหวะหยุดในแต่ละบาทน้อยกว่าลำตัด ทั้งจำนวนพยางค์ในแต่ละหน่วยจังหวะของเพลงฉ่อยก็มีน้อยกว่า ลำตัด ข้อแตกต่างเหล่านี้ทำให้จังหวะในการร้องลำตัดกระแทกกระทั้นและรวดเร็วกว่าเพลงฉ่อย ไม่แน่ว่าทำนอง พิสัยของเสียงที่ใช้ในการร้องเพลงฉ่อยก็แคบกว่าลำตัดมาก จึงทำให้ทำนองเสียงในการร้องเพลงฉ่อยเรียกว่าการร้องลำตัด

1.4.3 วิชา เชาวศิลป์ (2540) ศึกษาลำตัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมทำนองเพลงลำตัดและเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ที่ปรากฏในลำตัด และเพื่อบันทึกทำนองเพลงลำตัดและเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ที่ปรากฏในลำตัด เป็นระบบโน้ตสากล โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับระดับเสียงที่เคลื่อนที่เป็นทำนองเพลง ทั้งนี้ จากการศึกษาและเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แลบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ และการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงลำตัด ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่าทำนองเพลงลำตัดแบ่งตามลักษณะโครงสร้างได้ 2 ตอนคือ

1. สร้อยเพลง ประกอบด้วย ส่วนร่อนนำเป็นส่วนที่ร่อนนำโดยผู้เป็นต้นบท และส่วนลูกคู่เป็นส่วนที่ผู้เป็นลูกคู่ร้องรับในเนื้อหาบทกลอนเดียวกับส่วนร่อนนำ ทำนองของสร้อยเพลงจำแนกตาม

ระดับเสียงที่มีความคงที่คล้ายคลึงเป็นทำนองเดียวกันได้แก่ ทำนองกระพือ ทำนองกลาง ทำนองแขก ทำนองจักรรูน ทำนองมอญ ทำนองลาวหลง และทำนองโศก โดยมีทำนองที่ปรากฏเป็นที่นิยมร้องมากที่สุดตามลำดับคือ ทำนองกลาง ทำนองจักรรูน และทำนองโศก ส่วนทำนองที่สูญหายไป ด้วยสาเหตุที่ไม่ได้มีการสืบทอดจากลำตัดเรียกว่าทำนองโบราณ

2. บทร้อง มีลักษณะการเคลื่อนที่ของระดับเสียง 2 ลักษณะคือ การเคลื่อนที่ของระดับเสียงไม่เป็นทำนองเพลง มีลักษณะคล้ายบทพูดถึงร้อง โดยในขณะร้องไม่มีการกำกับจังหวะ และการเคลื่อนที่ของระดับเสียงเป็นทำนองเพลง ปรากฏอยู่ในบทพูดถึงร้องเรียกว่าทำนองโยก ทำนองบทร้องในสร้อยเพลงทำนองลาวหลง และทำนองบทร้องของลำลอย ซึ่งมีการใช้เครื่องกำกับจังหวะ นิยมนำทำนองอื่นมาใช้ร้องในลำตัดได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงขอทาน เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย และเพลงอีแซว โดยเพลงที่นิยมใช้ร้องมากที่สุดตามลำดับ คือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว และเพลงเกี่ยวข้าว

1.4.4 บุษกร บิณฑสันต์ และคณะ (2549) ได้ดำเนินโครงการวิจัยชุดวัฒนธรรมดนตรีไทย ภาคกลาง และภาคอีสานใต้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย ภาคอีสานใต้และภาคกลางในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ประวัติ และวิวัฒนาการ ระเบียบวิธีการบรรเลง ความเชื่อ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์และสืบทอด กรรมวิธีการสร้างเครื่องดนตรี

ผลการวิจัยพบว่าภาคกลางมีดนตรีประเภทเพลงร้องเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ เพลงพื้นบ้านของชุมชนต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นบ้านท่าโพ ของชาวท่าโพ จังหวัดอุทัยธานี เพลงพื้นบ้านพนมทวนของชาวอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และเพลงพื้นบ้านที่เป็นที่รู้จักในภาคกลางทั่วไป ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงขอทาน เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย ลำตัด เพลงหางเครื่อง เพลงกล่อมลูก เพลงปรบไก่ การรำโทน นอกจากนี้ยังมีการแสดงกลองยาว เป็นต้น จังหวัดที่มีวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีแบบมอญ ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรปราการ และนนทบุรี ซึ่งมีการร้องและบรรเลงเพลงทะเลมอญ เป็นต้น ส่วนดนตรีที่มีชื่อเสียงของภาคอีสานใต้ได้แก่ วงกันตรึม วงมโหรีเขมร วงปี่พาทย์พื้นบ้าน วงมะมั่วด แต่หมอลำปรากฏเป็นที่นิยมในจังหวัดอุบลราชธานีเพียงจังหวัดเดียว

งานวิจัยเล่มนี้เก็บข้อมูลลำตัดโดยการสัมภาษณ์พ่อหวังดี นิมาหรือพ่อหวังเต๊ะสรุปได้ว่าลำตัดเป็นการร้องและรำไปพร้อม ๆ กันโดยเป็นการรำพาลาเพียงไหล่เพียงท่าเดียว ขั้นตอนการแสดงเริ่มต้นจากการโหมโรง การขึ้นหน้ากลอง ฝ่ายหญิงร้อง ฝ่ายชายร้อง เพลงลอย หญิงชายขึ้นมาร้องแก่เพลงร้องรวม เพลงพื้นบ้าน และเพลงลา

การโหมโรงใช้เครื่องดนตรีประกอบดังนี้ ฉิ่ง ฉาบ กรับ รำมะนาลำตัด ให้ตีจังหวะหรือทำนองเพลงสำเนียงต่าง ๆ ได้แก่ ลาว พม่า แขก มอญ โดยไม่มีคนร้องประมาณ 3 - 5 นาที การขึ้นหน้ากลองหรือบันตน คือการนั่งร้องคล้ายเชิดชวนให้มาชมโดยร้องเพลงอะไรก็ได้ บางคนนำเพลงไทยมาร้อง

1.4.5 สุจินันท์ โสภากาศ (2560) จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ระเบียบวิธีการแสดงทำนองร้องและรำมะนาลำตัด คณะกำนันสำเร็จ คนทา จังหวัดระยอง เรื่องระเบียบวิธีการแสดงทำนองร้องและรำมะนาลำตัด คณะกำนันสำเร็จ คนทา จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าคณะลำตัดกำนันสำเร็จ คนทา เริ่มจากบิดาดำเนินกิจการรับงานลิเกและทำขวัญนาศ ต่อมาศึกษาลำตัดจากครูสูงวน เมตตา จึงชักชวนเพื่อนๆ ที่ร่วมเรียนออกมารับงานแสดง ใช้ชื่อคณะลำตัดว่าส.เริงศิลป์และเปลี่ยนชื่อคณะเป็นลำตัดคณะกำนันสำเร็จ คนทาตามลำดับ

ระเบียบวิธีการแสดงทำนองร้องและรำมะนาลำตัดพบว่า ระเบียบวิธีการร้องลำตัดมีทั้งหมด 11 ขั้นตอน ได้แก่ โหมโรง ร้องบันตน ออกแขก ผู้ชายยืนตน ผู้หญิงยืนตน ผู้ชายยืนสอง ผู้หญิงแก้ลำ ผู้ชายผู้หญิงสลับกันร้องแก้ ตัดเพลง ร้องลาและลงกลอง ทำนองร้องใช้กลุ่มเสียงปัญจมูลกลุ่มเสียงเดียวและไม่พบการร้องเสียงนอกบันไดเสียง ทำนองรำมะนาพบ 12 ทำนองและ 1 ทำนองลงกลอง คือ ทำนองเรียบ ทำนองจำปาเทศ ทำนองปรบไก่ ทำนองพม่า ทำนองลาว ทำนองมอญ ทำนองเขมร ทำนองญวน ทำนองจีน ทำนองโยน ทำนองฝรั่ง และทำนองแขก และทำนองลงกลอง คณะลำตัดกำนันสำเร็จจะใช้ทำนองรำมะนาลำตัดทั้งหมด 9 ทำนองและ 1 ทำนองลงกลอง คือ ทำนองเรียบ ทำนองจำปาเทศ ทำนองพม่า ทำนองลาว ทำนองมอญ ทำนองจีน ทำนองโยน ทำนองฝรั่ง และทำนองแขก ทำนองสุดท้ายคือทำนองลงกลอง ทำนองที่ใช้มากที่สุดคือทำนองพม่า และทำนองลาว

1.4.6 อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (2558) ได้รวบรวมประวัติศาสตร์ลำตัดภาคตะวันออก และประวัติศาสตร์ของภาคตะวันออกในลำตัด ประวัติความเป็นมาและการบันทึกสภาพสังคมและวัฒนธรรมของลำตัดหัวเมืองชายฝั่งตะวันออก ลำตัดเป็นการละเล่นสืบเนื่องมาจากลิเกหรือดีเก้ของมลายูสาขาหนึ่งที่เรียกว่า ละกูเยา วิธีการแสดงนี้เริ่มต้นด้วยการโหมโรงรำมะนา ต่อจากนั้นผู้เป็นต้นบทจะนำร้องบันตน เพลงใดเพลงหนึ่งซึ่งเป็นภาษาแขกเป็นสร้อยสำหรับลูกคู่รับ แล้วผู้ตีรำมะนาในวงร้องตามอีก 2 เที้ยว ต้นบทจึงแยกออกร้องเป็นใจความสั้น ๆ แล้วลูกคู่ก็ร้องรับยืนในทำนองเดิมนั้นตลอดไป ผู้ร้องต้นบทมีกี่คนหรือจะผลัดกันอย่างไรก็ได้ ถ้อยคำ ที่ร้องนั้นภายหลังแทรกคำไทยเข้า

มากขึ้น เหลือภาษาแขกไว้แต่คำที่ลูกคู่รับจนกระทั่งต่อมาร้อง เป็นคำไทยทั้งหมด แยกออกเป็น 2 ชนิด ชนิดหนึ่งว่ากันให้เสียหายเพื่อให้อีกส่วนหนึ่งกล่าวแก้ อีกชนิดหนึ่งเป็นการสอบถามความรู้กัน

ในหนังสือเขียนเกี่ยวกับคณะลำตัดทั้งหมด 4 คณะ ในจังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดชลบุรี โดยได้กล่าวถึงคณะลำตัดกำนันสำเร็จของจังหวัดระยองว่ากำนันสำเร็จฝึกการแสดงลำตัดมาช่วงพ.ศ. 2504 ประมาณช่วงอายุ 14 ปี โดยฝึกหัดลำตัดจากครูสงวน ซึ่งเป็นแม่เพลงลำตัดอยู่ที่เขากระโดน ตำบลชากโดน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ต่อมาได้ฝึกเพิ่มเติมกับศิลปินรุ่นเก่า ๆ อีกหลายท่าน ครูสงวนมีความสามารถทางเพลงพื้นบ้านมาก ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่เมื่อกำนันสำเร็จสามารถเล่นลำตัดอย่างคล่องแคล่วแล้วได้ชักชวนเพื่อนบ้านมาฝึกหัดลำตัดโดยตอนแรกตั้งชื่อว่าคณะส.เริงศิลป์ ต่อมาหลังจากได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น ลำตัดหมอขวัญคณะกำนันสำเร็จ ได้มีโอกาสไปแสดงงานต่าง ๆ ทั่วภาคตะวันออก รวมทั้งภาคกลางและกรุงเทพมหานครด้วย ทางด้านเส้นทางของการแสดงลำตัดได้มีการแสดงทั้งเป็นอาชีพและเพื่อช่วยเหลือสังคมจนปัจจุบัน

1.4.7 อมรา กล้าเจริญ (2553) ได้ตีพิมพ์หนังสือเพลงและการละเล่นพื้นบ้านสรุปความหมาย ของลำตัดได้ว่าชื่อของลำตัดบอกอยู่ในตัวเองว่าเป็นการ ตัด เฉือนกันด้วยเพลง (ลำ) ดังนั้นจึงเป็นการเล่นลับฝีปากระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง บทมีทั้งบทเกี่ยวพาราตี เสียตสี ใต้ตลกเฮฮา สำนวนของกลอนจะไปในทางสองแง่สองง่าม บางครั้งการแสดงลำตัดก็ขึ้นอยู่กับโอกาส สถานที่ เนื้อเพลงก็ต้องปรับปรุงให้เข้ากับโอกาสและลักษณะของงาน มีการใช้ทำรำบ้างในระหว่างร้องและระหว่างมีรำมะนา รับ ทำรำไม่ได้เน้นความหมายเพียงแต่จะเน้นให้เข้ากับจังหวะการร้องและจังหวะของรำมะนา

1.4.8 อลิสา รามโกมุต (2548) ได้ตีพิมพ์หนังสือนานาสาธิตวัฒนธรรมไทยสามารถสรุปเรื่องลำตัดได้ว่า ลำตัดเป็นการละเล่นพื้นเมืองนิยมเล่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อ่างทอง นนทบุรี ลำตัดเป็นการแสดงแบบหนึ่งที่ไทยนำการแสดงมาจากดีเกอร์ หรือ ดิจิเกอร์ ของชาวมาเลย์ มาปรับดัดแปลงมีลักษณะคล้ายกับลิเกฮูลูทางภาคใต้ โดยดัดแปลงมาจากละกุกเยาของชาวมาเลย์

ลำตัด ตามความหมายของคำ ลำ หมายถึง กลอนเพลง ตัด หมายถึง เชือดเฉือน ลำตัด จึงมีความหมายว่าเชือดเฉือนกันด้วยกลอนเพลง ส่วนการเล่นลำตัด เป็นการว่ากลอนประชันฝีปากระหว่างชายและหญิงมีทั้งเกี่ยวพาราตี ต่อว่าเสียตสี สำนวนกลอนมักจะเป็นสองแง่สองง่าม เนื้อร้องมักจะปรับให้เข้ากับโอกาสและลักษณะของงานแสดง โดยเวลาแสดงลำตัดจะรำและโยกตัวไปมา ในขณะที่รำมะนาตี ลักษณะของกลอนลำตัดมีปะปนกันหลายชนิด เป็นการเล่นลำตัดให้ครบ

กระบวนการเรียกว่าออก 12 ภาษา และในตอนท้ายนิยมลงเสียงที่ไม่ตายเช่นลงเสียงสระอิท้ายบท เรียกว่ากลอนรี ลงเสียงสระอาที่ท้ายบทเรียกว่ากลอนรา เป็นต้น โดยประโยคของกลอนบทๆหนึ่งจะมี ความยาวประมาณ 10 - 12 คำ ช่วงเว้นทำนองในบาท ๆ หนึ่ง มี 2 จังหวะ กลอนเพลงที่ใช้อาจจะ แต่งขึ้นในขณะที่เล่นหรือเตรียมการมาก่อน ในบางครั้งอาจนำเอาความสามารถพิเศษต่าง ๆ ของผู้แสดง มาแสดงแทรกเข้าไปด้วยเล็กน้อยเพื่อความสนุกสนานมากขึ้น ก่อนจะจบการแสดงก็จะร้องอำลา แก่เจ้าภาพ ผู้ชม ผู้ฟัง การอำลานี้จะใช้เพลงอะไรก็ได้ อาจจะใช้แหล่อำลาก็ได้

1.4.9 เอนก นาวิกมูล (2528) ตีพิมพ์บทความในหนังสือสารานุกรมเพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง สรุปลงใจความเรื่องความเป็นมาของลำตัดได้ว่า มีการแสดงชนิดหนึ่งของชาวมลายูแสดง เพื่อสรรเสริญพระเจ้าเป็นเจ้าในศาสนาอิสลาม เริ่มต้นด้วยการตีกลองรำมะนาพร้อมกับสวด สรรเสริญพระเจ้า แต่เดิมเล่นกันในเขตวัฒนธรรมมลายู เรียกว่า ลีเกฮูลู โดยสวดเฉพาะผู้ชาย และลีเกฮูลูก็ได้แยกตัวออกมาเป็นลิเกแบบลำตัด คนที่ทำให้ลิเกกับลำตัดเกิดขึ้นเป็นชาวมุสลิมที่มา อยู่กรุงเทพฯ

1.4.10 เอนก นาวิกมูล (2550) ตีพิมพ์หนังสือเพลงนอกศตวรรษสรุปลงใจความเรื่องกลอนลำ ตัดได้ว่าลักษณะกลอนลำตัดนั้น ฉันทลักษณ์ทั้งหมดเป็นแนวเดียวกับเพลงฉ่อย เพลงอีแซว คือลง สัมผัสท้ายเรื่อย ๆ แต่ลำตัดจะใช้คำแต่ละวรรคยาวกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเพลงพื้นเมืองชนิดอื่น ปัจจุบันได้มีการเอาเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุงเข้ามาร้องประกอบทำให้ลำตัดมีความทันสมัย

บทที่ 2

มูลบทที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องลำตัดพื่อผูกศรียาชา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะการแสดงลำตัดที่มีความแพร่หลายในภาคกลางและภาคตะวันออก จากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาในการศึกษาออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ประวัติศาสตร์จังหวัดชลบุรี
- 2.2 ศิลปะการแสดงในจังหวัดชลบุรี
- 2.3 การเล่นเพลงลำตัด
  - 2.3.1 ความหมายของการขับร้อง
  - 2.3.2 ประวัติและความเป็นมาของลำตัด
  - 2.3.3 การเล่นลำตัดประชันวงหญิงกับวงชาย
- 2.4 ภูมิหลังลำตัดพื่อผูกศรียาชา
- 2.5 การฝากตัวเป็นศิษย์ลำตัดพื่อผูก ศรียาชา
- 2.6 บุคคลสำคัญ

2.1 ความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมกับประวัติศาสตร์จังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งตั้งอยู่ นอกจากนี้ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจสำคัญของภาคตะวันออกแล้วยังเป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมสืบต่อกันมายาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (2542) ได้จัดพิมพ์หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชลบุรี ไว้ว่า

การตั้งถิ่นฐานของจังหวัดชลบุรีมีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากการศึกษาสำรวจขุดค้น ทางโบราณคดี นักวิชาการทางด้านโบราณคดีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยโอดาโก ประเทศนิวซีแลนด์ ในช่วงปี 2516-2528 ในเขตอำเภอพนสนธิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และอำเภอเมืองชลบุรี พบว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นดินแดนที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เป็นชุมชนโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ ถึง ยุคประวัติศาสตร์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2542: 43)

สำนักงานจังหวัดชลบุรี ได้ตีพิมพ์ประวัติศาสตร์จังหวัดชลบุรีในหนังสือชลบุรีไว้ว่า ตามประวัติศาสตร์ปรากฏหลักฐานว่า เมืองชลบุรี มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เดิมเป็นเมืองเล็ก ๆ หลายเมือง ได้แก่ เมืองบางทราย เมืองบางปลาสร้อย และเมืองบางพระ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ท่านได้รวบรวมเมืองดังกล่าวเข้าด้วยกันเป็นจังหวัดชลบุรี ส่วนชุมชนประมงนั้น ตั้งอยู่ติดทะเลแถบอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา อำเภอเกาะสีชัง อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ เป็นประตูอารยธรรมจากภายนอก ส่งผ่านไปยังชุมชนเกษตรกรรมที่อยู่เบื้องหลัง และการผจญภัยกับความไม่แน่นอน ของธรรมชาติ คลื่นลมท้องทะเล และทำให้มีบุคลิกแบบคนน้ำเค็มที่เข้มแข็ง ไม่ค่อยแต่งตัว แต่มีรสนิยมในการกิน ชุมชนเหล่านี้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีการผสมผสานวัฒนธรรมประเพณี รวมไปถึงอาหารการกินเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และนอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวต่างชาติ เข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวที่พัทยา และเป็นที่ศึกษาในย่านนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง คนพื้นเมืองจังหวัดชลบุรีนั้นมีหลากหลาย ทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวลาว ชาวมุสลิม และชาวยุโรป เข้ามาตั้งถิ่นฐานผสมผสานกับคนไทยพื้นถิ่นแถบอำเภอพนสนธิคม อำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และอำเภอหนองใหญ่ (สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2526: 18)

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) ประมาณ 65 กิโลเมตร มีชายฝั่งทะเลยาวตลอดด้านตะวันตกตั้งแต่เหนือจรดใต้ ความยาวถึง 156.83 กิโลเมตร จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่เป็นรูปสามเหลี่ยมชายธง คือ ด้านบนกว้าง ยื่นไปทางตะวันออกเขตอำเภอบ่อทอง ส่วนทางด้านล่างยาวแคบขนานไปกับชายฝั่งตั้งแต่อำเภอเมือง อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง และอำเภอ

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดทางมรดกและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี ดังจะเห็นได้ว่าชุมชนของจังหวัดชลบุรีปรากฏการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และจากการสำรวจข้อมูลทางโบราณคดีของกรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยโอทาโก ประเทศนิวซีแลนด์พบว่าพื้นที่ในจังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งชุมชนโบราณตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์

2.2 ศิลปะการแสดงในจังหวัดชลบุรี

หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชลบุรีได้เผยแพร่ข้อมูลไว้ว่าในจังหวัดชลบุรีพบคณะดนตรีไทยมาก อีกทั้งพบคณะกลองยาว ลิเก และคณะลำตัด พบว่ามีรายชื่อตามหนังสือ มีดังนี้

2.2.1 คณะดนตรีในจังหวัดชลบุรี

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (2542) ได้ดำเนินการสำรวจวงดนตรีต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี สรุปพอเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

- อำเภอเมืองมีคณะดนตรีไทย ได้แก่ คณะนายผิว (เป็พาทย์ไทยเป็นคณะเก่าแก่) คณะนายเพชร (เป็พาทย์ไทย) คณะเลื่อน (เป็พาทย์มอญ) คณะผู้ใหญ่ถาวร แสงจิตร (เป็พาทย์มอญ อยู่ที่บ้านปึก) คณะนายประสิทธิ์ (เป็พาทย์ไทย แตรวง กลองยาว อยู่ที่หาดวอนนภา)
- อำเภอพนัสนิคมมีคณะดนตรีไทย ได้แก่ คณะนายเป็ร้อง อินทนิล (ตำบลวัดหลวง ตำบลวัดโบสถ์ สามารถทำเครื่องดนตรีไทยได้เอง คือระนาด กลอง) คณะนายสิริพุทธศรี (ตำบลไร่หลักทอง ประจำวัดเนินสังข์) คณะนายชิน อรชร (ตำบลวัดโบสถ์) คณะครูไพบูลย์ วิริยะคุณ (ประจำวัดกลางคลองหลวง) คณะนายนง (เป็นลูกเขยนายชม ไต้โพงอำเภอพานทอง) คณะนายประสิทธิ์ (คณะเป็พาทย์มอญ ตำบลไร่หลักทอง ปัจจุบันยังรับงานแสดงอยู่ในอำเภอพนัสนิคม) คณะนายเต็ม น้ำฟ้า (เดิมเล่นเป็พาทย์ไทย ปัจจุบันเล่นเป็พาทย์มอญ ณ วัดหลวง วัดโบสถ์) คณะนางฟอง (ตำบลมะตูมบ้านนากระรอก) คณะนายแปลก (ตำบลโคกเพลาะ ประจำวัดเนินศาลมา) อำเภอพานทองมีคณะดนตรีไทย ได้แก่ คณะนายชม โพธิ์ทอง (ตำบลมาบโป่ง) คณะนายสด (ลูกเขยนายชม) คณะวงลูกหลานนายชม (ตำบลมาบโป่ง) ปัจจุบันเป็นวงที่รับงานแสดงแทนนายชม โพธิ์ทอง

- อำเภอสัตหีบ วงกิไลสิบ (เรียกชื่อวงตามกิไลเมตรที่ตั้งของบ้านที่พัก)
- อำเภอบ้านบึง วงนายสงวน บุตรรวงศ์ (ปัจจุบันนายทุเรียน บุตรรวงศ์ บุตรชายสืบทอดกิจการ)

2.2.2 กลองยาว ผู้คนมักจะนิยมหาคณะกลองยาวมาเล่นเพื่อความครึกครื้นส่วนใหญ่จะเป็นงานมงคล เช่น งานแต่งงาน ทอกผ้าป่า ทอดกฐิน ในจังหวัดชลบุรีมีคณะกลองยาวอยู่มากมาย เช่นที่อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อ่างเก็บน้ำบางพระ อำเภอเมืองบางทราย อำเภอพนัสนิคม ฯลฯ

2.2.3 ลิเก คณะลิเกที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดชลบุรี คือลิเกบางพระ ซึ่งยังคงรับงานแสดงอยู่จนถึงปัจจุบัน

2.2.4 ลำตัด ในจังหวัดชลบุรีมีคณะลำตัดอยู่หลายคณะ แต่ที่รู้จักกันแพร่หลายคือคณะนายผูกศรีราชา และคณะลำตัดบ้านหนองเหียง พนัสนิคม ซึ่งมักจะมีผู้หาไปเล่นในงานประจำปีของวัด อำเภอ จังหวัด งานทอดกฐิน งานประเพณีสงกรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ

(คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544: 180)

จากการค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมหลากหลาย ทั้งทางด้าน ดนตรีไทย การแสดงพื้นบ้าน รวมไปถึงการแสดงลำตัดที่ปรากฏในหนังสือเอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดชลบุรี ทำให้สามารถสรุปได้ว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านที่สำคัญอีกหนึ่งจังหวัด

2.3 การเล่นเพลงลำตัด

2.3.1 ความหมายของการขับร้อง

การขับร้องเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก โดยมนุษย์สามารถใช้เสียงของตนเปล่งออกมาเป็นเสียงร้อง ซึ่งการขับร้องเพลงไทยเป็นศาสตร์ในการใช้เสียง ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ อาจารย์อัมพร โสวัตร ได้อ้างถึงครูท้วม ประสิทธิกุล ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ในบทความเรื่องวิธีการขับร้องเพลงไทยและการใช้เสียงอย่างมีคุณภาพไว้ว่า

ศิลปะการขับร้องนั้น มีอุปกรณ์ที่ต่างกับศิลปะประเภทอื่น อุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ในการขับร้องนั้น ล้วนแต่เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวทั้งสิ้น เช่น ปาก คอ ลิ้น เส้นเสียง ปอด เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนอยู่ภายใน ไม่สามารถนำมาจับต้อง ปรับแต่ง ให้ดีได้ตั้งใจคิด นอกจากจะใช้จิตของตนในการบังคับและควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ให้การขับร้องเกิดประสิทธิภาพดีที่สุด ทั้งนี้ในการที่จะสามารถใช้จิตฝึกบังคับให้การขับร้องนั้นมีคุณภาพได้ ก็ต้องเกิดจากการเรียนรู้หลักและวิธีการขับร้องที่ถูกต่อนั่นเอง (อัมพร โสวัตร, 2547: 34)

สมพงษ์ กาญจนผลิน ได้ให้ความคิดเห็นเรื่องความหมายของการขับร้องไว้ในหนังสือ ทักษะการขับร้องว่า

การขับ หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทหรือเนื้อเรื่องโดยยึดสำเนียง เป็น สำคัญ ไม่กำหนดว่าจะสั้นยาวเพียงใดจังหวะก็ไม่แน่นอน ส่วนการร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทหรือเนื้อเรื่องโดยยึดทำนองและจังหวะเป็นสำคัญ ความสั้นยาวจะต้องอยู่ในความบังคับของบทเพลง (สมพงษ์ กาญจนผลิน, 2539: 12-13)

สงบศึก ธรรมวิหาร (2545) ได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องในหนังสือดุริยางค์ไทย ว่า การขับคือ การเปล่งเสียงออกไปเช่นเดียวกับการร้อง ใช้ในทำนองที่มีความยาวไม่แน่นอน ใช้ทำนองเป็นเพียงแนวทางเท่านั้น สำคัญที่ถ้อยคำ โดยทำนองต้องนุ่มเข้าหาถ้อยคำ ส่วนการร้อง คือ การเปล่งเสียงออกไปให้เป็นทำนอง จะมีถ้อยคำหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องถือทำนองเป็นสำคัญ โดยถ้อยคำต้องนุ่มเข้าหาทำนอง การขับกับการร้องมีวิธีที่คล้ายคลึงกันและมักจะปนกันอยู่ จึงมักเรียกรวม ๆ กันว่า ขับร้อง และได้อ้างถึงกรมหมื่นสวัสดิวัดนวิมล ได้แบ่งการขับร้องออกเป็น 11 ประเภท คือ

1. ร้องลำนำมโหรี หมายถึงการร้องที่มีดนตรีรับ ใช้ท่วงจากวรรณคดีต่าง ๆ ต่อมาดัดแปลงเนื้อร้องเพื่อใช้เฉพาะเหตุการณ์นั้น ๆ
2. ขับเสภา เป็นการร้องที่มีปี่พาทย์รับ ผู้ขับจะขยับกรับข้างละคู่
3. ร้องละคร เป็นการร้องตามเนื้อเรื่องของละคร ร้องรับลูกคู่บ้าง รับด้วยปี่พาทย์บ้าง แต่ต้องร้องให้ตรงกับบทนั้น ๆ
4. ร้องสัทวาและดอกสร้อย มีการรับทวนลูกคู่ มีจังหวะหน้าทับ ช้าบ้างเร็วบ้าง มีชายหญิงโต้ตอบกัน กลอนที่ใช้เป็นกลอนสด

5. ร้องโต้ตอบต่าง ๆ เรียกว่ากลอนเพลงตัน เช่นเพลงปรบไก่ เพลงฉ่อย เป็นต้น
6. เหน้กล่อมต่าง ๆ คือ เพลงขับไม้ ร้องประสานกับซอสามสาย มีบัณเฑาะว์เป็นจังหวะ ใช้สำหรับพิธีกรรมของเจ้านายชั้นสูง
7. อ่านหนังสือเป็นทำนองต่าง ๆ คือการเทศน์มหาชาติเป็นทำนองต่าง ๆ หรืออ่านหนังสือทำนองเสนาะ
8. คำพากย์ คำเจรจา หน้ โชน หน้ ที่แต่งเป็นฉันท์ โคลง กลอน
9. สวดร้องในงานศพ เรียกว่า สวดมาลัย
10. เพลงทระการร้องเล่น เป็นเพลงที่บิดามารดาสอนเด็กตอนเล็ก ๆ
11. เพลงขับร้องมาแต่ภาษาอื่น ๆ เช่น จีน ญวน พม่า มอญ เป็นต้น

(สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545: 142 -144)

สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการร้องไว้ว่า

ร้อง หมายถึง การขับหรือลำคำโคลงกลอน การขับลำของมนุษย์ยุคแรกๆ เป็นอย่างไร ไม่อาจอธิบายได้ด้วย **เสียง** ที่เปล่งออกมาจากริมฝีปาก เพราะไม่มีหลักฐาน แต่ก็อาจรู้เรื่องราวของการร้องสมัยโบราณได้โดยการสังเกตพัฒนาการของคำขับและลำที่เรียกรวม ๆ ว่า **กลอน** เพราะการร้องหรือขับลำ ดังวรรณคดีโบราณ เช่นโองการแข่งน้ำใช้สวด มหาชาติคำหลวงใช้สวด สมุทโฆษใช้พากย์หน้ใหญ่ เป็นต้น เพราะฉะนั้น กลอนทุกชนิดจะมี **เสียง** (ร้อง - ขับ - ลำ) และ **ทำนอง** อย่างเสรีกำกับอยู่ด้วยทั้งสิ้น ดังนั้นหากมองเห็นพัฒนาการของคำกลอนขับและลำตั้งแต่ยุคแรก ๆ ก็อาจคาดคะเน ลีลาหรือขับและลำยุคดั้งเดิมได้ด้วย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532: 47)

เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม (2553) ได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องเพลงไทยในหนังสือ ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทยว่า

การขับ หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาเป็นทำนองที่ไม่มีกำหนดความสั้นยาว มีจังหวะที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับบทร้องเป็นสำคัญ ส่วนการร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงที่เป็นทำนอง จะมีเนื้อหรือไม่มีก็ได้ โดยยึดทำนองเป็นสำคัญ ถ้อยคำที่ร้องต้องมีส่วนของทำนองที่เป็นประโยค วรรคตอนครบถ้วน และมีจังหวะที่แน่นอน (เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม, 2553: 20-21)

จากการรวบรวมข้อมูลเรื่องการขับร้องสามารถสรุปได้ว่าการขับร้องหมายถึงการเปล่งเสียงออกมาโดยมีทำนองและต้องยึดทำนองเป็นสำคัญ หากร้องไม่ตรงทำนองจะทำให้เกิดการเพี้ยนของเสียงที่เปล่งออกมา และจะต้องคำนึงถึงจังหวะในการขับร้องในเพลงนั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะทำให้เกิดความงดงามและความสมบูรณ์ในการขับร้อง

2.3.2 ประวัติและความเป็นมาของลำตัด

ประวัติของลำตัด เริ่มต้นจากการติกลองรำมะนาพร้อมกับสวดสรรเสริญพระเจ้าทางศาสนาอิสลามตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวแขกอิสลามได้อพยพขึ้นมาตั้งรกรากในเขตกรุงเทพมหานครตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตั้งเดิมเล่นกันในปัดตานี และในเขตวัฒนธรรมมลายูเรียกว่า ลีเกฮูลู ผู้เล่นหรือสวดทั้งหมดเป็นผู้ชาย ยังไม่มีหญิงเข้าไปปะปน เอนก นาวิกมูล ได้บันทึกไว้ในหนังสือเพลงนอกศตวรรษ (2550) ไว้ว่า

ผู้ที่ทำให้ลิเกกับลำตัดเกิดขึ้นนั้นเป็นชาวอิสลามที่มาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เหตุที่มาอยู่ในกรุงเทพมหานครก็เนื่องมาจากการศึกสงคราม ที่สำคัญก็เช่นครั้งกรมพระราชวังบวร สมัยรัชกาลที่ 1 ลงไปปราบปรามพม่าทางตอนใต้และปราบเจ้าเมืองตานีที่เชียงใหม่ เมื่อเสร็จศึกคือชนะแล้วก็ได้ทรงกวาดต้อนผู้คนทางนั้นขึ้นมาด้วยได้โปรดให้ชาวอิสลามแยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ตามี่ต่าง ๆ เช่น ลีแยกบ้านแขก เจริญพาณิชย์ คลองตันสน บางกะปิ คลองตัน หนองจอก มีนบุรี เป็นต้น (เอนก นาวิกมูล, 2550: 585)

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเกิดการแสดงชนิดหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลจากการสวดของแขก ดังที่สมเด็จพระยาตำราธิราชฯ ทรงกล่าวไว้ในหนังสือระเบียบตำนานละคร (2465) ว่า

เมื่อพ.ศ. 2423 นักสวดเพลงแขกเข้าจังหวะรำมะนาได้เข้าไปสวดถวายตัวครั้งแรกในการบำเพ็ญพระราชกุศล เหตุการณ์นี้อยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เรียกว่าสวดดิเกซึ่งภายหลัง ก็เลื่อนเป็นลิเก และยี่เกอย่างที่เราเรียกกันอีกคำหนึ่งตามลำดับ ต่อจากนั้นพวกเชื้อแขกในกรุงเทพมหานคร ได้คิดสวดดิเกแปลงเป็นลำนำต่าง ๆ จนกลายเป็นเครื่องเล่นขึ้น ที่สุดก็กลายเป็นจับเข้าเรื่องเขาราวอย่างละคร เรียกว่า ลิเก เป็นที่รู้จักกันอย่างทุกวันนี้ ดิเกที่เล่นเป็นเรื่อง แยกออกไปเป็น “ลิเก” ยังมีเพลงดิเกอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะกลายมาเป็น “ลำตัด” คือ แทนที่จะเล่นเป็นเรื่องก็มาเล่นเป็นบทเบ็ดเตล็ด มีการร้อง “บันตน” คือร้องกลอนต้นแก่กันมีท่วงทำนองซึ่งภาษาเดิมเรียกว่า “ละกู” ประกอบ

ไปพร้อมกัน

วิธีเล่น เริ่มแรกทุกคนออกมาตั้งวงตีรำมะนาเป็นการโหมโรงต่อจากนั้นผู้เป็นตัวบทย จะร้องบันตนเพลงใดเพลงหนึ่งนำขึ้นเป็นภาษาแขกอันเป็นบทร้อยสร้อยสำหรับลูกคู่ ใ้รับ รับแล้วตัวบทยก็แยกร้องเนื้อไป มีลูกคู่คอยรับสร้อยไปเรื่อย อย่างที่เราเห็นเขา เล่นในปัจจุบัน

เมื่อการร้องพลิกแพลงไปดังนี้แล้ว ก็ต้องหาวิธีให้คนฟังพอใจมากขึ้น เช่นแทรกคำ ไทยเข้าไปให้มาก ๆ จนถึงคำที่ตัวบทยร้องทั้งหมดเป็นคำไทย เหลือแต่คำแขกเฉพาะที่ ลูกคู่รับ แต่พอหนัก ๆ เข้าก็กลายเป็นคำไทยหมดทั้งสิ้น นอกจากนั้นถ้อยคำที่ตัวบทย ผลิตกันร้องก็มากกลายเป็นการว่าแก้กัน โดยแยกออกเป็นสองชนิดคือ ชนิดหนึ่งว่ากล่าว กันให้เสียหาย มีการสร้างเอาความซั่วต่าง ๆ ซึ่งสมมติขึ้นหรือเอาลักษณะพิการของ อีกฝ่ายมาว่า เป็นทำนองเล่นประจานกัน ตัวบทยต่างก็ต้องหาทางแก้ตามปฏิภาณซึ่งจะ นำความสนุกขบขันมาให้คนฟังได้

อีกชนิดหนึ่งเป็นการสอบถามความรู้ซึ่งกันและกัน จะเป็นการตอบโต้อธิบายเรื่อง ต่าง ๆ อย่างที่เพลงพื้นเมืองทั่วไปต้องมีอยู่เสมอ ๆ ในที่สุดการแสดงอย่างนี้ก็กลายเป็น ปรำดวดที่เรียกกันภายหลังว่า “ลิเกลำตัด” แล้วกร่อนลงเหลือ “ลำตัด” เป็นที่สุด (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2465: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

เพลงลำตัด สันนิษฐานว่ามาจากการแสดงบันตนของแขกมลายู สุภักดี อนุกุล และ วลัยพร นิยมสุจริต (2546) ได้อธิบายลักษณะของการแสดงลำตัดไว้ในหนังสือเพลงพื้นบ้านภาคกลาง และภาคตะวันออกว่า

ความหมายของลำตัดแสดงอยู่ในตัวเองว่า ตัด และ เชือดเฉือนด้วยเพลง (ลำ) การว่าลำตัดจึงเป็นการว่าเพลงลับฝีปาก ของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงโดยตรง มีทั้งบท เกี่ยวพา ต่อว่า เสียดสี ผู้รู้บางท่านสันนิษฐานว่า หมายถึงการร้องเชือดเฉือนกัน (ตัด) ด้วยความรุนแรง บางท่านสันนิษฐานว่า “ลำ” คือเนื้อร้องที่มีใจความต่าง ๆ กัน เช่น ลำเกี่ยว ลำไหว้ครู ลำดำ เป็นต้น ส่วนคำว่า ลำตัด หมายถึงการตัดเข้าทำนองเพลง ต่าง ๆ ให้เหมาะที่จะร้องเข้ากับรำมะนาได้ครั้นครัง กระทบกระเฆง (สุภักดี อนุกุล และวลัยพร นิยมสุจริต, 2546: 88)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลิเกและ ลำตัดไว้ว่า ลิเกเดิมที่เรียกว่า ดิจิเก เป็นการสวดบูชาพระอัลเลาะห์ ของพวกมุสลิมนิกายเจ้าเซ็น (ชีอิท) ซึ่งนำเข้ามายังเมืองไทยโดยพวกมุสลิมที่เข้ามารับราชการเป็นนักเทศน์ชั้นที่ในราชสำนักอยุธยา

คำว่านักเทศน์ชั้นที่นี้ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงแปลพระราชทาน พระยาอนุমানราชธนะว่า

ดจิกเก นี้อาจจะเข้ามายังเมืองไทย ในสมัยอยุธยาโดยพวกมุสลิมจากเปอร์เซีย อันเป็นต้นตระกูลบุณาคในปัจจุบัน

อีกทางหนึ่งที่ลิเกเข้ามากรุงเทพฯ คือมากับพวกไทยอิสลามทางปากซี้ได้ และเป็นทางที่มีหลักฐานยืนยันได้มากกว่าทางอื่นคือ ลิเกที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงบันทึกไว้เมื่อแรกเห็นนั้นยังมีอยู่ทางจังหวัดภาคใต้ และคำว่า ยี่เก นั้นเพี้ยนมาจากคำว่า ดจิกเก อันเป็นคำในภาษามลายูถิ่นที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล มากกว่าที่จะมาจากคำว่า ดิจิกร ในภาษาถิ่นของอินโดนีเซีย หรือจาก ดชิก็ร์ อันเป็นภาษาอาหรับในตะวันออกกลาง

อาจารย์ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ผู้กำลังวิจัยด้านมนุษยวิทยาวัฒนธรรมชี้แจงว่าบรรดาผู้มีอายุในบางตำบลของจังหวัดปัตตานี ให้การว่าเพิ่งเคยเห็นลิเกสตูลในปัตตานี เมื่อประมาณ 50 ปีมานี้มานี่เอง เข้าใจว่ามาทางกลันตัน สำหรับคำว่า สตูล ภาษามลายูถิ่นปัตตานีแปลว่า เก่า ทำให้ได้เค้าเพิ่มเติมอีกทางหนึ่งว่า ลิเกสตูลเป็นการแสดงที่มีมานานอาจจะมายังปัตตานีเมื่อ 50 ปีมานี้จากหลักฐานรัฐกลันตันในมาเลเซีย

ข้อสันนิษฐานเหล่านี้แม้จะอ่อนหลักฐานแต่ก็พอจะเห็นเค้าว่า ดจิกเก หรือ การสวดบูชาพระอัลล่าห์น่าจะเข้ามายังเมืองไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยาและเข้ามาเป็นระลอกตามการอพยพของพวกมุสลิมนิกายซอฮิฮ หรือเจ้าเซ็นจากเปอร์เซีย (สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ, 2539: 5)

ลิเกเพิ่งเริ่มมีบันทึกปรากฏเป็นหลักฐานที่เก่าที่สุดในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยที่พวกชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพฯ ร่วมกันแสดงลิเกถวายหน้าพระที่นั่งเนื่องในงานพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลพระบรมศพสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้รวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้ในหนังสือลิเก (2539) ดังปรากฏในจดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน คาดว่า

วันที่ 4242 วันอังคาร แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ปีมะโรง โทศก จุลศักราช 1242 ตรงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2423 (การนับปีเน้นเป็นแบบเก่า ขึ้นปีใหม่วันที่ 1 เมษายน) เวลา 5 โมงเศษ เสด็จออกเสด็จพระหออธรรมสังเวช เวลาเที่ยงเสด็จขึ้น ค่ำวันนี้คัลุ่มฝน และมีเมฆมาก เวลาทุ่มแล้วจึงเห็นจันทร์จับแล้วเข้าเมฆ ข้างนอกประโคนต่อไปก็ไม่เห็น ดวงพระจันทร์ จน 4 ทุ่มครึ่งจึงเห็นดวงโมกขปริสุทธิ์เสด็จออกพระที่นั่งอัมรินทร์วินิจฉัย ทรงมูรธาภิเษกแล้วเสด็จไปแจกเงินที่หออธรรมสังเวช (ครั้งนั้นมีคนมาก ประจวบกัน 2 อย่างการพระศพ 1 อย่าง หัวค้ำอย่าง 1) แต่ประทับทอดพระเนตรพวกโต๊ะแขกสวด (นักสวดอิสลาม ; โต๊ะที่สวดด้วยกัน 47 คน เมื่อประทับหออธรรมสังเวชแล้วทรงแจกเงิน เจ้านาย ข้าราชการที่เป็นขุนเป็นหมื่น สมเด็จพระสังฆราชน้อยแจกมหาดเล็กแล้ว พระทรงถวาย เทศน์กัณฑ์เจ้าภาพแล้วเสด็จไปทอดพระเนตรแขกพร้อมด้วยพระนางเธอทั้ง 2 พระองค์ (สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี) แล้วเจ้านายข้างในก็ ตามเสด็จไปทอดพระเนตรอีกด้วย พระราชทานรางวัล 3 ชั่ง แล้วเสด็จขึ้นเกือบ 2 ยาม แยกนั้นว่าสวดกันอยู่จนรุ่ง

วันที่ 4243 วันพุธ แรม 2 ค่ำ เดือน 8 ปีมะโรง โทศก จุลศักราช 1242 ตรงกับวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2423

วันนี้มีพวกแขกสวดอีก เสด็จไปทอดพระเนตรเหมือนวานนี้ พร้อมด้วยพระนาง เธอทั้ง 2 พระองค์ (สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาและสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี) และเจ้านายข้างในเดิมเด็กสวดอีก 16 คน ตีระฆังนาใหญ่ด้วย พระราชทานเงินเด็กเป็น รางวัลคนละ 1 บาท พระราชทานเงินแก่ตาขรัวไปแจกพวกโต๊ะ 3 ชั่ง 5 ทุ่มเสด็จขึ้น

วันที่ 4246 วันเสาร์ แรม 5 ค่ำ เดือน 8 ปีมะโรง โทศก จุลศักราช 1242 ตรงกับวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2423

เวลา 2 ทุ่มเศษ เสด็จออกหออธรรมสังเวช พระถวายเทศน์กัณฑ์หลวง พระถวาย เทศน์ เจ้าภาพ แล้วเสด็จไปอัญญาวิจารณ์ศาลาทอดพระเนตรพวกแขกสวด คราวนี้เป็น ของขุนชลาชัย (ท้วม) ฉลองพระเดชพระคุณ รวมพวกโต๊ะ 65 คน ขรัวทยาโต๊ะสวดมา ด้วย พระราชทานรางวัล 2 ชั่ง 5 ทุ่มเสด็จขึ้น ว่าสวดอยู่จน 8 ทุ่มไม่ถึงรุ่งเลิก อนึ่งเจ้า- นายข้างไหนก็ตามเสด็จด้วยเหมือนครั้งก่อน

วันที่ 4253 วันพุธ แรม 12 ค่ำ เดือน 8 ปีมะโรง โทศก จุลศักราช 1242 ตรงกับวันที่
3 กรกฎาคม พ.ศ. 2423

เช้าวันนี้ไม่ได้เสด็จออก กลางวันพระยามหาเทพเฝ้าพระวุฒิกาบตี (เจ้าพระยาวิจิตร-
วงศ์วุฒิไกร หม่อมราชวงศ์คลี่ สุกทัศน์) เฝ้าเรื่องบัญชีของทำบุญพระเมรุ กรมหมื่นนเรศน์
ถวายอย่างเชิงเทียนแก้ว ตั้งบนแว่นฟ้า อนึ่ง เมื่อวันที่ 8 ค่ำ อ้ายฉ่ำแขกบ้านบุตรหลวง
นนทเกษถูกเจ้านายยุเรื่องสวดแขกเมื่อวันซุนซลาลัยมาฉลองพระเดชพระคุณว่า ซุนซลาลัย
เขายังฉลองพระเดชพระคุณได้ตัวไม่สวดบ้างก็ไม่ดี อะไร ๆ อื่น ๆ อีกหลายอย่าง อ้ายฉ่ำ
ก็บ้าคลั่งขึ้นมาไปปรึกษาบิดาตกลงอย่างไรกันไม่ทราบ ทำเรื่องทูลเกล้า ๆ ประการใด
ครั้งเวลาบ่ายวันนี้ทรงนึกขึ้นได้ว่าอ้ายฉ่ำบ้าจะมาสวดจึงโปรดเกล้าให้ไปห้ามเสีย (ได้ข่าว
ว่าฉิบหายเตรียมข้าวของจนถึงเลี้ยงโต๊ะสวดแล้ว) แล้วพระองค์เจ้าเทวัญเฝ้าถวายฎีกาใบ
สั่งจ่ายเงิน

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายถึงสาเหตุที่มีการแสดงลิเกในงานพระศพ
ตลอดจนวิธีการแสดงไว้โดยสังเขปดังนี้

เมื่อมีงเด็กเป็นงานหลวงครั้งนั้นคนทั้งหลายคงจะเห็นเป็นการทรงบำเพ็ญพระ
ราชกุศลอย่างกว้างขวางผิดกับเคยมีมาแต่ก่อนเป็นเหตุให้พระยาสยามิครภักดี (หรือ
สร้อยอย่างอื่นจำได้ไม่แน่) เป็นแขกอาหรับ พวกเราเรียกกันแต่ว่า “ซรวัทยา” ซึ่งเป็น
เขยสู่ข้าหลวงเดิม กราบทูลขอเอาพวกนักสวดแขกอิสลามเข้ามาสวดช่วยพระราชกุศล
และทูลรับรองว่าไม่ขัดกับคติศาสนาอิสลาม จึงโปรดให้มาสวดในเวลาค่ำตามประเพณี
ของเขา ณ ศาลาอัญญาวิจารณ์ ที่พระยวนเคยทำงเด็ก หม่อมฉันไปดูเห็นล้วนเป็นพวก
แขกเกิดในเมืองไทยทราบภายหลัง ว่าเป็นชาวเมืองนนทบุรี นั่งขัดสมาธิถือธำมะนา
แขกล้อมเป็นวงจะเป็นวงเดี่ยวหรือสองวง จำไม่ได้แน่ แต่นั่งสวดโยกตัวไปมา สวดเป็น
ลำน่าอย่างแขกเข้ากับจังหวัดระยอง

(สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ อ้างถึงใน สารานุกรมเด็ก เล่ม 17, 2505)

จากข้อความในจดหมายเหตุและจากพระอธิบายของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ
ที่ได้รับการบันทึกไว้ในหนังสือสารานุกรมเด็ก เล่มที่ 17 (2505) ได้มีการสรุปความไว้ในหนังสือลิขของ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติว่า

ผู้แสดงลิเกเป็นแขกเกิดในเมืองไทยและเป็นชาวเมืองนนทบุรีทำให้เห็นเค้าว่าลิเกที่เป็นพิธีสวดในศาสนาอิสลามเข้ากับจังหวัดระบมณานั้น มีแพร่หลายในหมู่ชาวไทยมุสลิมในกรุงเทพฯ แล้วก่อน พ.ศ. 2423 เมื่อมีงานพระบรมศพจึงอาสาเข้าไปเล่นถวายตั้งที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงวินิจฉัยว่าที่เอาไปเล่นเมื่องานพระอัฐิสมเด็จพระนางสุนันทานั้นคงจะคิดผูกเล่นกันมาก่อนแล้ว ไม่ใช่เล่นเป็นประเพณีในโรงงานนั้น เดิมทีจะมีพวกซอก อยู่ในนั้นด้วยกระมังแต่ทีหลังไม่มีเลยเป็นไทยล้วน (สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ อ้างถึงใน สารสนสมเด็จ เล่ม 18, 2505)

การแสดงลิเกในงานพระศพสมเด็จพระนางสุนันทากุมารีรัตน์จึงเป็นการแสดงลิเกแบบแผนดั้งเดิมทางศาสนาอิสลามเพื่อให้เหมาะกับงานพระบรมศพและเป็นการสวดตามตำรา ดังหลักฐานที่ปรากฏในสารสนสมเด็จ เล่ม 17 ความว่า

จะเห็นได้จากที่ไม่โปรดเกล้าฯ ให้ ซอก คือพวกอ้ายฉำสวด ถวายเพราะไม่มีตำราส่วนลิเกที่เล่นกันโดยทั่วไปในระยษณนั้นคงได้แปลงรูปออกไปบ้างแล้ว โดยที่พวกไทยมุสลิมในกรุงเทพฯ คิดการสวดได้แปลกหูแปลกตาและห่างจากเรื่องของศาสนาออกไปทุกที ดังที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพฯ ทรงบันทึกการแสดงลิเกที่ทรงทอดพระเนตรในวันเฉลิมพระชนพรรษา สมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย ที่สถานทูตอังกฤษ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2423 อันเป็นปีเดียวกับที่มีลิเกในงานพระบรมศพมีความว่า ไปเห็นพวกนักสวดแขกชาวเมืองไทย นั่งติวรำมะนา สวดประชันกันอยู่ 2 ประรำ วงในประรำหนึ่งเห็นจะกำลังเล่นลูกหมด เห็นเอารำมะนาใบหนึ่งขึ้นมาตั้ง จุดเทียนอยู่ข้างหลัง ส่องแสงไฟให้หนังรำมะนาเป็นจ้อ แล้วเอารูปหนังตะลุงตัวเล็ก ๆ ขึ้นเช็ดพอเห็นหม่อมฉันก็นึกว่า พวกนักสวดแขกก็จะเป็นทำนองเดียวกับพวกนักสวดคฤหัสถ์ของไทยเรานั้นเองคือเอาการสวดธรรมในกุฎีเป็นเค้าไปคิดสวดให้สนุกจนเลยเป็นเรื่องเล่น

(สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ อ้างถึงใน สารสนสมเด็จ เล่ม 17, 2505)

ในระยะแรก ๆ ของการเล่นลิเกในกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงการแสดงลิเกในกรุงเทพมหานคร มีใจความตรงกับของพระยาดำรงราชานุภาพ และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องลิเกว่า

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงการแสดงลิเกในกรุงเทพมหานครระยะแรกๆ มีใจความตรงกับของพระยาตำราฯ ว่าลิเกในระยะแรกพวกนักแสดงหรือ เดอร์เวซ นั่งกันเป็นวงเพื่อสวดประกอบประมะณา บางขณะมีการสวดเดี่ยว ต่อมาพวกมาเลยได้แทรกบทตลกลงไปในช่วงที่มีการสวดเดี่ยว พวกคนไทยสนใจในส่วนตลกของการแสดงจึงออกเลียนแบบกันขึ้น

(สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ, 2539: 5)

การแสดงลิเก เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง พลิกแพลงห่างจากศาสนาเข้าหาการละเล่นความบันเทิงรื่นเริงมากยิ่งขึ้น จนถึงขั้นแยกจากกันออกเป็นสองสาย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539) อ้างถึงหมื่นขับคำหวาน (เจิม นาคมาลัย) ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้เล่าให้อาจารย์ มนตรี ตราโมทฟัง เมื่อ พ.ศ. 2496 ว่า

เมื่อพวกลิเกได้ร้องบันตนและตีกลองรำมะนากันไปสุดสิ้นกระบวนความ หรือสมควรแก่เวลาแล้ว ก็เริ่มแยกการแสดงพลิกแพลงออกได้เป็น 2 สาขา สาขาหนึ่งเรียกว่า ฮันดาเลาะ แสดงเป็นชุดต่าง ๆ เช่น ชุดต่างภาษาบ้าง เรื่องเบ็ดเตล็ดบ้าง อันเป็นต้นทางให้เกิดลิเก (หรือว่านาฏดนตรี) อีกสาขาหนึ่งเรียกว่า ละกุเยา เป็นการแสดงว่ากลอนด้นแก้กัน อันเป็นต้นทางของ ลิเกลำตัดหรือลำตัด

ลิเกที่กล่าวมานี้มีลักษณะคล้ายลิเกที่ยังคงแสดงกันอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบันคือลิเกฮูลู ลิเกบารัต ดังที่ อาจารย์อาณัติ ฆมานสนิท ผู้เชี่ยวชาญภาษาอาหรับแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เคยเห็นและเคยแสดงลิเกนี้ ได้เล่าให้ฟังว่า ลิเกแปลว่าการร้องรำทำเพลง ฮูลูแปลว่า เหนือ คือ รัฐกลันตัน บารัต แปลว่าตะวันตก สันนิษฐานว่าลิเกฮูลูคงจะมาจากรัฐกลันตันทางเหนือของประเทศมาเลเซีย ส่วนลิเกบารัต คงมาจากทางฝั่งทะเลตะวันตกของมาเลเซียเช่นกัน ข้อแตกต่างของลิเกทั้งสองอยู่ที่การใช้ภาษา ลิเกฮูลูใช้ภาษาสูง ลิเกบารัตใช้ภาษาง่ายๆ และเต็มไปด้วยการตลกโปกฮา นอกนั้นลิเกทั้งสองมีรายละเอียดในการแสดงคล้ายกัน

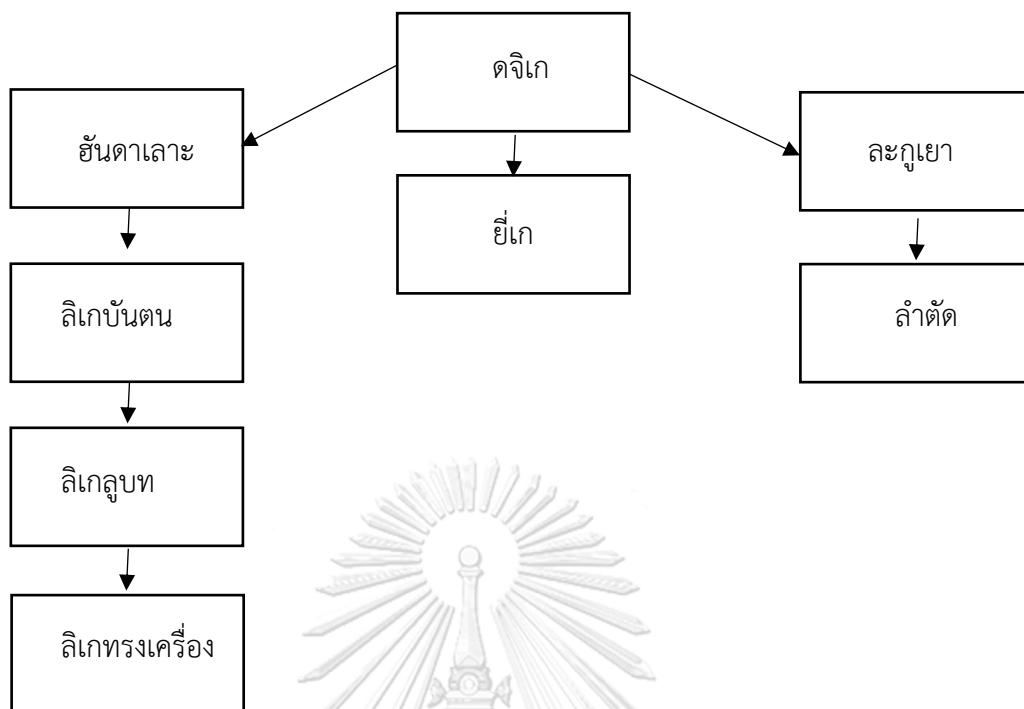
(สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ, 2539: 5)

ลิเกนี้มักแสดงเวลากลางคืน ตั้งแต่ค่ำยันสว่าง ทั้งในงานมงคลและอวมงคล ยกเว้นเดือนระมะดาน ซึ่งชาวมุสลิมถือบวช สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539) ได้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับลิเกและลำตัด ในหนังสือลิเก ว่า

ภาษาที่ใช้เป็นภาษามาเลย์ถิ่น ซึ่งเป็นภาษาของจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา ส่วนจังหวัดสตูลใช้ภาษามาเลย์ถิ่นออกไปมาก ลิเกจึงมีแสดงน้อยกว่าอีกสามจังหวัด สำหรับบุคลิกและวิธีการแสดงนั้นคล้ายลำตัดของภาคกลาง จะผิดแผกกันก็ตรงเครื่องแต่งกายภาษาและทำนองเพลง ลิเกโดยปกติแล้วจะเล่นบนลานดินหรือเวทียกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร มีขนาดกว้าง 5 เมตร ลึก 3.5 เมตร ไม่มีฉาก นักดนตรีมักจะนั่งเรียงกันอยู่ด้านหน้าเวทีใกล้คนดู เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองรำมะนา 2 - 4 ใบ กลองแขกตัวผู้ (เสียงสูง) และตัวเมีย (เสียงต่ำ) อย่างละ 1 ใบ ซออู้หรือซอเรือบาน (2 สาย รูปร่างคล้ายซอสามสาย) 1 ตัว และโหม่ง (ฆ้องใหญ่แขวนบนขาหยั่ง) 1 ใบ ประมาณ 2 ทุ่มก็ได้ฤกษ์เปิดการแสดง นักดนตรีจะโหมโรงดนตรี ซึ่งโดยมากเป็นการแสดงการตีกลองเพื่อเรียกคนดู การโหมโรงเรียกว่า **ยั่วะหฺร่า** ยั่วะหฺร่า ที่ใช้แสดงการลีลาเหมือนกันแต่ช้า ๆ และเย็น ๆ ไม่เร้าใจ ชาวบ้านจึงไม่มีใครนิยมยั่วะหฺร่านั้นจบลงด้วยการร้องเพลงทันสมัยยอดนิยมจากอาหรับหรืออินเดียประมาณ 3-4 เพลง เพื่อเอาใจคนดูที่นิยมเพลงเหล่านั้นจากการฟังรายการวิทยุ จากนั้นก็ถึงช่วงอะหลังงาหฺรุด หรือ กาหฺรุด คือการร้องเพลงด้วยหัวหน้าเพลงหรือพ่อเพลงคือตุยออการร้องเพลงนี้เรียกว่า มะยาหฺยาลากู แปลว่าเพลงนำ เนื้อเพลงมักจะเป็นการวิจารณ์เหตุการณ์ในท้องถิ่น เช่น เศรษฐกิจหรือการเลือกตั้ง โดยเน้นความตลกอันเกิดจากการเสียดสีและจากการสัมผัสคำกลอนที่มีความหมายอาจไม่เกี่ยวกับเลย

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2539: 5 - 12)

จากการศึกษาประวัติของการกำเนิดลำตัดในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจะเอกสารงานวิจัย ต่าง ๆ และสามารถสรุปเป็นแผนผังการพัฒนาการได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 แผนผังลำดับวิวัฒนาการของลำตัด

2.3.3 การเล่นประชันลำตัดดวงหญิงกับวงชาย

ลำตัด เป็นวัฒนธรรมความบันเทิงในเมืองหลวงที่มีพัฒนาการในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการสวดบูชาองค์พระศาสดาของแขกอิสลาม โดยสวดเพลงแขกเข้ากับจังหวะรำมะนา ต่อมาจึงว่าเป็นลำนำต่าง ๆ เมื่อเกิดการประชันแข่งขัน จึงคิดลูกหมุดเพิ่มเติมต่อท้าย ร้องเป็นเพลงภาษาต่าง ๆ จนกลายเป็นการละเล่น ต่อมาจำอวดไทยนำมาดัดแปลงขับร้องเข้าจังหวะรำมะนา พอถึงลูกหมุดก็เล่นเป็นภาษา เมื่อร้องเป็นภาษาใด ก็แต่งตัวจำอวดเป็นคนชาติภาษานั้น ๆ ออกมาเล่นเป็นชุด มนตรี ตราโมท (2528) ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับลำตัดไว้ว่า

วิวัฒนาการการแสดงลำตัดอันเกิดจากการสวดแขก ทำให้ลำตัดเป็นการแสดงของผู้ชาย การเล่นลำตัดเริ่มจากมีผู้ตีรำมะนาหลาย ๆ คน ตั้งวงเล่นกันและขับร้องไปด้วย เริ่มการแสดงด้วยโหมโรงเพลงรำมะนา จากนั้นผู้เป็นต้นบทนำร้องสร้อย เป็นภาษาแขกสำหรับลูกคู่รับ ผู้ตีรำมะนาก็ร้องตาม 2 เที้ยว เมื่อต้นบทแยกร้องเป็นใจความสั้น ๆ ลูกคู่ก็ร้องรับ ยืนอยู่ทำนองเดิมสักพักหนึ่ง จึงเปลี่ยนเพลง ทั้งนี้การร้องจะผลัด

เปลี่ยนต้นบทเรียงลำดับกันไปทั้งวงก็ได้ ต่อมามีการปรับปรุงแทรกคำไทยเพิ่มขึ้น จนคำที่ต้นบทร้องและลูกคู่รับ ซึ่งแต่เดิมเป็นภาษาแขก กลายเป็นคำไทยทั้งหมด ทำนองเพลงที่นำมาให้ลูกคู่รับ นำมาจากเพลงดนตรีไทย (มนตรี ตราโมท, 2528: 209 - 210)

ต่อมาภทรวดี ภูษฎาภิรมย์ (2552) ได้บันทึกเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการแสดงลำตัดในหนังสือวัฒนธรรมดนตรีและเพลงพื้นเมืองภาคกลางไว้ว่า

ลำตัดมีวิวัฒนาการจากการแสดงวงเดี่ยว กลายเป็นคณะลำตัด 2 วง ประชันฝีมือการตีรำมะนา เพลงร้อง การดันของต้นบท รวมทั้งอวดทำรำของผู้เป็นต้นบทด้วย เมื่อลำตัดได้รับความนิยมมากขึ้น จึงเกิดการประชันระหว่างวงหญิงกับวงชาย มีการด้นกลอนลำตัดทั้งในเชิงเกี่ยวพาราสี ไต่ถาม แก่งกันไปมา ความสนุกสนานทำให้ลำตัดกลายเป็นการแสดงที่แพร่หลายทั่วภาคกลางและยังคงได้รับความนิยมสืบมาจนปัจจุบัน (ภทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2552: 57 - 58)

ประพิมพ์ เอกพจน์ เล่าถึงการแสดงลำตัดของบรรพบุรุษว่า

ปู่กับย่านี้ป่าเกิดไม่ทันเลย แต่พ่อชอบเล่าให้ฟังบ่อย ๆ ว่าปู่เนี่ยเสียชีวิตตอนอายุ 30 กว่า ส่วนย่าเนี่ยเสียชีวิตตอนอายุ 50 ปีกว่า ๆ สมัยนั้นมีแต่คนอายุสั้น ๆ ไม่ค่อยอายุยืน แล้วก็ในสมัยนั้น ยุคแรก ๆ จะมีคนไทย ที่เป็นคนลำตัดแรก ก็จะมีย่าเคลือบที่เล่นกับครูชะโอด เป็นคนแรก ๆ รุ่นแรก ๆ เพราะว่าผู้ชายที่เป็นคนไทยคนแรกที่เป็นลำตัดคือครูชะโอด ผู้หญิงก็จะมีย่าเคลือบ แล้วถัดมาก็จะมีผู้หญิงอีกคนหนึ่งแต่ป่าจำชื่อไม่ได้ แล้วก็รุ่นถัดมาก็จะเป็นรุ่นป่าจรรยา รุ่นแม่ประยูร

สมัยก่อนพ่อกับย่าจะนั่งเรือไปเล่นเพลงฉ่อย เพราะว่า คุณย่าเป็นแม่เพลงฉ่อยล่องเรือเรื่อย ๆ ไปนครสวรรค์บ้าง ไปอยุธยาบ้าง ไปเล่นแถวๆ ปากน้ำโพธิ์ ในยุคนั้นคุณย่าถูกขายไปเป็นทาส ช่วงรัชกาลที่ 5 ไปเป็นแบบคนเล่นละครรำ เล่นเพลงฉ่อย พ่อบอกว่าเล่นอยู่ตามวัง ถูกขายเป็นทาสไปพ่อบอกว่าย่าขายไปแล้วได้หลายตั้งค์เพราะ เขาเป็นการแสดงเยอะ ได้หมดเลยทั้งเพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงพื้นบ้านต่าง ๆ นั้นแหละ เขาก็โดนขายไปย่าเล่าให้พ่อฟัง แล้วคุณพ่อก็เล่าให้ป่าฟังอีกทีนะ พอมายุคป่า ป่าก็ได้ตามพ่อไปตามงานต่าง ๆ ออกพรรษาก็จะมีเล่นลำตัดกันเยอะแยะเลย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2561)

เอนก นาวิกมูล (2550) ได้บันทึกเกี่ยวกับการเล่นลำตัดสมัยแรกในหนังสือเพลงนอกศตวรรษไว้ว่า

ผู้ชายได้ตอบกับผู้ชาย ลำตัดที่มีชื่อเสียงในรุ่นเก่า สมัยรัชกาลที่ 6 ก็เช่น หะยีแดง (หะยีคือผู้ที่ไปเมกมะมาแล้ว แต่คำนี้ไป ๆ มา ๆ ก็กลายเป็นเหมือนยี่ห้อเครดิตเรียกคนนั้น คนนี้ทั้งไทยทั้งแขกให้ขลังขึ้น เช่น หะยิดู๋ หะยีกบ ฯลฯ เป็นต้น) หะยีแดงอยู่ตำบลไผ่เหลือง มีนบุรี ครูชั้น อยู่ถนนตึก ครูพันโด่ง อยู่บ้านสมเด็จ ครูหมัดตุ้ อยู่บ้านคร้ว แถวหลังตลาดเจริญผล นายชะโอด หรือ สะโอด ท่าไข่ แปรริ้ว นายบุญชู วงศ์ไทย ไผ่เหลือง มีนบุรี เป็นต้น

เดิมลำตัดเวลาร้องก็ยืนครึ่งนั่งครึ่ง เรียกว่า “ครึ่งท่อน” คือยืนไม่เต็มตัวต่อมาก็ลุกขึ้นยืนร้องเต็มตัว ผลัดกันว่าโต้ตอบฝ่ายละ “ยืน” คือเวลาหนึ่งราว 30 นาที คล้ายคำว่า “ยก” ในวงการมวย เนื้อร้องส่วนใหญ่เป็นการขุดคุ้ยความไม่ดีของกันและกันมาประจานเวลามีงานที่ไหน เช่น งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เขาก็หาลำตัดฝีปากดีมาประชันกัน ตัวต่อตัวบ้าง คู่ต่อคู่บ้าง มีกรรมการ มีกติกาแน่นอน

(เอนก นาวิกมูล, 2550: 233)

ความแพร่หลายของลำตัดเริ่มมีมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงช่วงของรัชกาลที่ 6 เอนก นาวิกมูล ได้เผยแพร่เกี่ยวกับความแพร่หลายของลำตัดในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการประชันลำตัดกันมาก และพร้อมกันนั้นก็มีการถือหางถึงขั้นต่อยตีกันจนวายเป็น เพราะว่ามันดุเดือดเผ็ดร้อน บางทีตัวลำตัดแพ้แต่คนถือหางไม่ยอมแพ้ อย่างนี้ก็ได้อะไร ถ้าตำรวจห้ามทันทีไม่เป็นไร ถ้าห้ามไม่ทันก็เจ็บตัวกันไป เช่น หนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล์ ฉบับวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2463 ลงข่าวไว้ตอนหนึ่งสรุปได้ดังนี้

เกิดอะอะกันขึ้นเพราะลำตัดที่วิกเงี้ยวเทียน ข้างโรงหนังพัฒนารมณีย์ ขณะเลิกลำตัดวงนายอาวุธ (สีมิตร์) ลุกขึ้นว่าแก่นายกลิ้ง (วงชั้นทอง) เจ้าหน้าที่จะต้องเป่านกหวีดห้ามให้เลิกเพราะใช้คำหยาบคายบาดหูผู้ฟังและผิดจากข้อตกลง การเลิกกลางคันก่อนเที่ยงคืนเช่นนี้ทำให้คนดูอะอะกันขึ้น แต่เจ้าหน้าที่มีมากจึงคุมสถานการณ์ไว้ได้

การแสดงลำตัด ยังได้รับความนิยมเล่นตามงานต่าง ๆ อีกด้วยเช่น งานตรุษจีน งานศพ งานประจำปี เหล่านี้ ถ้ามองป้ายโฆษณาใหญ่ริมทางนอกจากพบว่ามหรสพมีลิเก ภาพยนตร์ ดนตรี แล้วก็มีมีการแสดงลำตัดแทรกตัวเข้าไปร่วมด้วยแทบทุกงาน

(เอนก นาวิกมูล, 2550: 234)

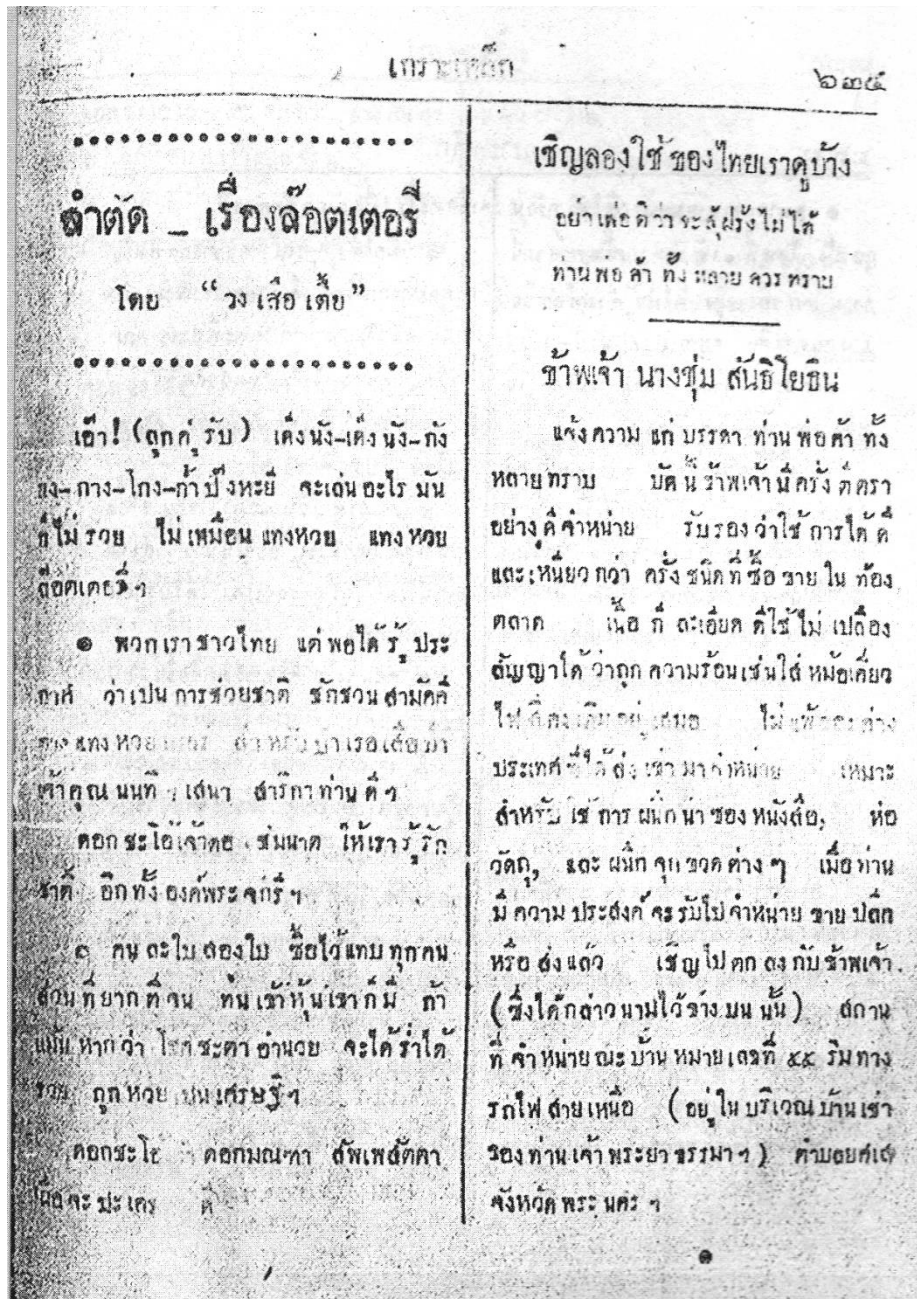

เอนก นาวิกมูล ได้เผยแพร่เกี่ยวกับการบันทึกแผ่นเสียงของลำตัดไว้ในหนังสือเพลงนอก
ศตวรรษ (2550) ว่า

ลำตัดได้รับการบันทึกเป็นแผ่นเสียง เช่น ในปี พ.ศ. 2472 หนังสือพิมพ์ศรีกรุง
ฉบับวันอังคารที่ 3 ธันวาคม หน้า 4 ได้ลงโฆษณาขายแผ่นเสียงตราสุนัขอัดด้วยไฟฟ้า
มีทั้งลำตัด เพลง (ฉ่อย) และโนรา คือ ลำตัดเรื่องลักษณะวงษ์ ตามพรหมณ์ ลำตัด
เรื่องทุกข์เรื่องหนาว ลำตัดเรื่องกำเนิด ลำตัดสองง่ามจัด ๆ เพลงแก้กันเรื่องหนีภาษี
เพลงแก้กันเรื่องกระชุกยักคิ้ว เพลงแก้กันกระชู้รับแขกกินหมาก โนราบทขุนแผนตาม
วันทอง โนราบทไกรทอง โนรากำพรัดชกพระ โนรากำพรัดเกี่ยวแม่ค้าตลาดปากพอง
เหล่านี้มีขายที่บริษัทรัตนมาลา จำกัด สีแยกถนนพหลุ่ดกับแผ่นเสียงสโตร์ ถนนเจริญ-
กรุง ตอนสีแยกราชวงศ์

พ.ศ. 2473 ศรีกรุง ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 4 กันยายน หน้า 28 ลงโฆษณาขายแผ่น-
เสียงลำตัดคณะคลองท่าไข่ เรื่องหญิงชายเกี่ยวกัน โดย นายสะอาด นายหล่น นางเคลือบ
นางเชื่อม 3 แผ่น มีขายที่ 2 ร้านเดิม

นอกจากนี้ก็ยังได้พบแผ่นเสียงลำตัดจริง ๆ อีกด้วย สมัยนาย ต. แจกชวน อัดแผ่น
เสียงตรากระต่ายก็บันทึกลำตัดเอาไว้หลายแผ่น บางแผ่นได้ถูกพบแล้ว บางแผ่นก็ไม่พบ
ตามหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นอกจากลงข่าวประชาชนลำตัด ขายแผ่นเสียงลำตัด ยังมี
การเอากลอนลำตัดไปเขียนด้วย เช่น หนังสือเกราะเหล็ก สมัยรัชกาลที่ 6 มีลำตัดวงเสื่อ-
เตี้ย ว่าเรื่องการบ้านการเมืองดูเด็ดเผ็ดร้อนยิ่งนัก ขุนนางชั้นผู้ใหญ่บางคน ถูกชุดโคตร
ถูกแขวะ เสียขี้ป่น ยิ่งเรื่องเจ้าคุณนนทิสโนโงรงาววัลลอตเตอร์เสือป่า ยิ่งเจ็บแสบยิ่งนัก
(เอนก นาวิกมูล, 2550: 238)

ภาพที่ 2.3 ลำตัดเรื่องพระยานนทิสเนกับลอตเตอรี่เสื่อป่า ในหนังสือเกราะเหล็ก พ.ศ. 2467

ภาพจากหอสมุดแห่งชาติ ฟิล์มม้วนที่ 953

ที่มาภาพ: หนังสือเพลงนอกศตวรรษ เอก นาวิกมูล

อาจารย์เอนก นาวิกมูลได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความนิยมของลำตัดว่าเป็นที่นิยมในช่วง
 เทปคาสเซ็ทว่า

ถัดจากยุคหนังสือและแผ่นเสียงก็มาถึงยุคของเทป ลำตัดแพร่หลายออกไปทางเทป
 อีกทางหนึ่ง เอนก นาวิกมูลได้เผยแพร่เนื้อหาในยุคของการใช้เทปคาสเซ็ท ว่าคณะลำตัด
 เช่น หวังเต๊ะ แม่ประยูร แม่บุญชูได้อัดลำตัดขายกันทั่วไปจากปี พ.ศ. 2520 ซึ่งในช่วงนั้น
 มีลำตัดประมาณไม่เกิน 10 ม้วน ปัจจุบันเพิ่มปริมาณเป็น 20 กว่าม้วน หรืออาจมากกว่า
 นั้นเสียด้วยซ้ำไป เทปบางม้วนหรือเทปบางชุด ขายดีจนน่าอิจฉาและน่าตกใจมากเช่นแม่
 ประยูร ยมเยี่ยมบอกว่าลำตัดชุดจุดเทียนระเบิดถ้ำออกราว 2524 - 2525 ขายได้เป็นแสน
 ตลับ คนจัดจำหน่ายซึ่งเป็นเด็กหนุ่มร่ำรวยขึ้นมาอย่างมหาศาลด้วยเทปชุดนี้และแม่ประยูร
 ก็คาดไม่ถึง ในปัจจุบันเทปลำตัดมีขายตามแผงตามร้านต่าง ๆ เทปจะทุกหนทุกแห่งเลย
 ลำตัดที่อัดเทปอาจจะแตกต่างและให้บรรยากาศผิดไปจากบนเวทีจริง ๆ มาก เพราะถึงจะ
 ว่าแก้กันแต่ก็ไม่ได้ว่าสด อย่างที่จะสอดแทรกแก้กันทันควันไม่มี มีแต่ที่ผลิตกันร้องคนละที่
 อย่างที่เราฟังเพลงลูกทุ่งลูกกรุงร้องแก้กัน ในเทปหญิงว่าครึ่ง ชาย ว่าครึ่ง ว่าที่หนึ่งซึกสอง
 นาที แล้วขึ้นต้นกันใหม่อีก มีเป็นเรื่องๆ เช่น “เฮโลนิโกร” ก็ว่าเรื่องเมียเช่ารวมสี่นาที
 “ชายหญิงว่ากันหันแหลก” ก็ผลิตกันว่าแก้กัน “ชนไหนชนกัน” อันนี้ก็สนุก ว่าแก้กัน
 เหมือนกัน ราคาของม้วนเทปไม่แพงเกินไป ราคาทั่วไป 35 -50 -60 บาท แต่ถ้าเราไปซื้อ
 ตามแผงอาจจะได้ราคาต่ำสุดถึง 25 - 30 บาท บนจอโทรทัศน์การที่ลำตัดออกงานมาก
 น่าจะเป็นเครื่องวัดประการหนึ่งว่าลำตัดได้รับความนิยมมากและจะยังมีชีวิตในยุคนี้ต่อ
 ไปได้อีกนาน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

(เอนก นาวิกมูล, 2550: 585 - 588)

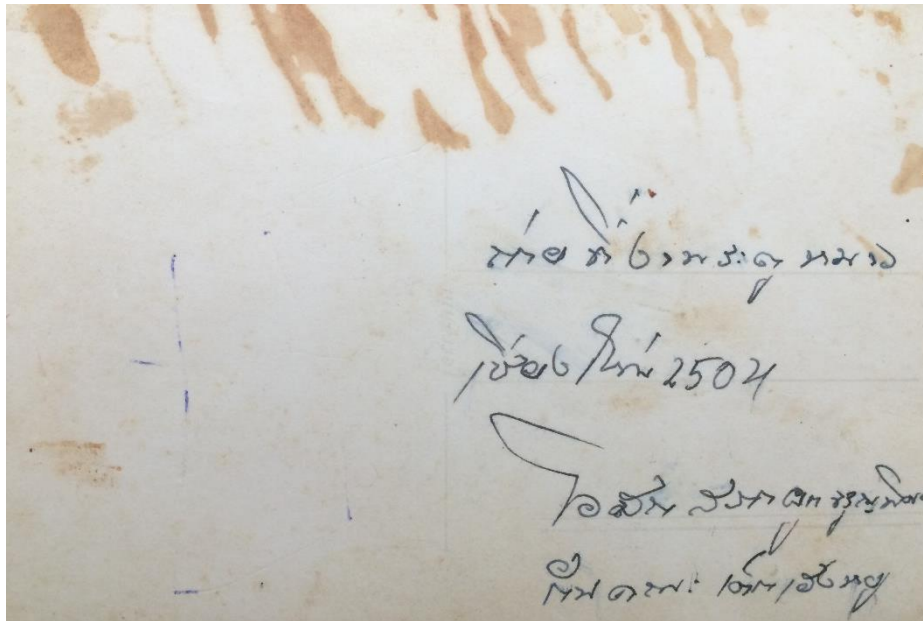

ภาพที่ 2.5 ลำตัดแม่ประยูร ยมเยี่ยมขณะแสดงที่วัดลาดพร้าว
วันอาทิตย์ที่ 5 มีนาคม 2521 บันทึกภาพโดยเอนก นาวิกมูล
ที่มาภาพ: มิวเซียมสยาม (<https://www.museumsiam.org>)

ในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ลำตัดพ่อผูกได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน ได้รับเชิญ
อัดแผ่นเสียงตรากระต่าย และได้รับเชิญออกตระเวนแสดงทั่วประเทศทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ดังจะเห็น
ได้ว่าคณะพ่อผูกได้รับเชิญให้แสดงลำตัดในงานฤดูหนาว ที่จังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2504

ภาพที่ 2.6 ภาพพ่อผูก แม่จรรยา กับคณะเด็กเชียงใหม่ ถ่ายที่งานฤดูหนาว ที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2504
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

ภาพที่ 2.7 ลายมือพ่อผูกเขียนอธิบายภาพถ่ายที่งานฤดูหนาว ที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2504
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

2.4 ภูมิหลังลำตัดพ่อผูกศรีราชา

คณะลำตัดในหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกมีการถ่ายทอดและส่งอิทธิพลต่อกัน ดังที่
อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล (2558) ได้กล่าวถึงคณะลำตัดพ่อผูกศรีราชาในหนังสือกำนลครูกำนันคุณว่า

คณะลำตัดที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในภาคตะวันออกคือ คณะลำตัดพ่อผูก
ศรีราชาที่เป็นต้นแบบของลำตัดคณะต่าง ๆ ในภาคตะวันออก ทั้งยังเป็น ครูพัก
ลักจำครูแนะครูนำครูนอกครูใน ให้แก่คณะลำตัดรุ่นเก่าในเมืองชายทะเลฝั่งตะ
วันออกอีกด้วย นอกจากนี้จะเห็นว่า ในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นจะมีคณะลำตัดเป็น
ของตนเอง แต่หากเป็นงานพิเศษ หรือ งานขนาดใหญ่จะมีการเชิญคณะลำตัด
ต่างถิ่นมาแสดง โดยคณะลำตัดในท้องถิ่นนี้มีทั้งการฝึกฝนสืบต่อกันเองภายใน
ท้องถิ่น และการฝากตัวเป็นศิษย์กับคณะลำตัดต่างถิ่นในจังหวัดใกล้เคียง หรือ
ฝากตัวกันในคราวที่คณะลำตัดนั้น ๆ มาแสดงในท้องถิ่นของตน แสดงให้เห็นถึง
ประวัติและพัฒนาการของลำตัดในหัวเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เป็นอย่างดี
(อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล, 2558: ไม่มีเลขหน้า)

ภาพที่ 2.8 นายผูก เอกพจน์ ผู้ก่อตั้งคณะลำตัด
ที่มาภาพ: หนังสือก้านลครูก้านคุณ

ผู้ก่อตั้งลำตัดคณะพ่อผูก คือ นายผูก เอกพจน์ เกิดประมาณ พ.ศ. 2460 เป็นบุตรของพ่อพันธ์ เอกพจน์ แม่เคลือบ เอกพจน์ พ่อเพลงแม่เพลงฉ่อย นายผูกเล่นลำตัดมาตั้งแต่เป็นหนุ่ม ได้สมรสกับนางชลอ เอกพจน์ มีบุตร 2 คน คือ

1. นางประพิมพ์ เอกพจน์ ปัจจุบันยังรับงานและเล่นลำตัด
2. นายชุมพล เอกพจน์ (ถึงแก่กรรม)

พ่อผูกเสียชีวิตเมื่อประมาณ พ.ศ. 2520 บุตรสาว แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ยังสืบทอดตำนานของลำตัดคณะพ่อผูกมาจนทุกวันนี้

นางประพิมพ์ เอกพจน์เล่าย้อนอดีตความเป็นมาของลำตัดพ่อผูกศรีราชาในหนังสือพิมพ์ศรีราชา (2540) ไว้ว่า

พ่อผูกผู้เป็นบิดาพื้นเพเดิมเป็นคนกรุงเทพมหานคร เล่นลำตัดมาตั้งแต่หนุ่ม ๆ รุ่นราวคราวเดียวกับหวังเต๊ะ (ศิลปินแห่งชาติ) ซึ่งทั้งคู่ต่างรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี แต่พอปีพ.ศ. 2485 กรุงเทพมหานครเกิดน้ำท่วมใหญ่ พ่อผูกจึงได้พาภรรยา คือนาง

ชลอ เอกพจน์ และนางประพิมพ์ เอกพจน์ บุตรสาวที่เพิ่งคลอดหนึ่งน้ำท่วมมาอยู่ที่
อำเภอศรีราชา พร้อมกับพ่อประยูรและแม่จรรยา บุญยทัต หรือ แม่จรรยาหน้าบาก
(ครูลำตัดของแม่ประยูร ยมเยี่ยม) ที่เป็นคนลำตัดด้วยกัน ซึ่งต่อมาทั้ง 2 ท่านเป็น
ลำตัดที่มีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานคร โดยมีตรสหายทั้ง 3 ได้มาซื้อที่ทำไร่อยู่แถว ๆ
วัดนาพร้าวเก่า ตำบลสุรศักดิ์พร้อมกับเล่นลำตัดไปด้วย ลำตัดคณะพ่อผูกตั้งไปทั่ว
จึงถูกหาไปเล่นไม่เฉพาะในจังหวัดชลบุรีเท่านั้น ยังได้ตระเวนไปทั่วทั้งภาคตะวันออก
ตั้งแต่จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด ระหว่างที่รับงานพ่อผูกก็จะฝึก
ลูกศิษย์ลูกหาไปด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง อย่างเช่น แม่เรไรกับแม่บำรุง ซึ่งต่อมา
มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นตัวเองของคณะแม่ประยูร ด้วยรูปร่างหน้าตาที่สวยงามและมีมือ
การต่อบทต่อกลอนที่เยี่ยมคม

(อดิศักดิ์ ศิรานันท์, หนังสือพิมพ์ศรีราชา, 16 พฤศจิกายน 2554)

แม่ประพิมพ์เล่าถึงการสืบทอดการแสดงลำตัดของพ่อผูกว่า

คุณพ่อเรียนการเล่นลำตัดมาจากคุณย่า คุณย่าเป็นแม่เพลงฉ่อย เป็นผู้หญิง
ลำตัดคนแรก ๆ ที่เป็นคนไทยนะ ธรรมดาจะเป็นคนแขก ก่อนสงครามโลกเลย
ส่วนตัวป่าเองเกิดพ.ศ. 2485 ก่อนหน้านั้นก็ก่อนสงครามโลกเลยแหละ น่าจะร้อย
กว่าปีแล้ว เพราะว่าเขาเป็นเพลงฉ่อยมาก่อน คุณย่าเป็นพ่อเพลงแม่เพลงฉ่อย
มาก่อน ปู่ก็เป็นเพลงฉ่อย แล้วก็แยกมาเป็นแขนงลำตัด คุณย่าก็เป็นผู้หญิงคน
แรก ๆ เลยที่เป็นผู้หญิงไทย เพราะลำตัดมาจากแขก เค้ายเรียกประมาณว่า ลีเก
บันดง เดิมลีเก มาจากแขก แขกมุสลิม ลำตัดมาจากเพลงพื้นบ้าน คุณย่าชื่อว่า
คุณแม่เคลือบ เอกพจน์ ส่วนคุณปู่ชื่อคุณพ่อพันธ์ เอกพจน์ คุณปู่เสียชีวิตตั้งแต่
อายุน้อยอยู่แล้วตอนนั้นนะที่รู้ก็มีแขก เป็นไทยนั้น ไทยนี้

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

ภาพที่ 2.9 ผู้คนกำลังรอชมลำตัดพ่อผูกศรีราชา งานสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

นายชุมพล เอกพจน์ เล่าถึงประวัติบรรพบุรุษซึ่งประกอบอาชีพเป็นพ่อเพลงและแม่เพลงมาแต่เดิมในหนังสือวัฒนธรรมดนตรีและเพลงพื้นเมืองภาคกลาง เขียนโดยภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ว่า

คุณย่าเป็นเพลงฉ่อย ชื่อเคลือบ (2425 - 2480) เป็นคนกรุงเทพมหานคร เล่นเพลงมาตั้งแต่สมัยยังไม่มีไมโครโฟน ว่าเพลงทุกอย่างได้หมด อาศัยอยู่เรือ ปู่คือนายพันธ์ หนวดงาม เป็นพ่อเพลงฉ่อยอยู่ที่ปราจีนบุรี มีคนหาย่าไปเล่นที่ปราจีนเลยเจอกัน

สมัยรัชกาลที่ 6 รัชกาลที่ 7 ลำตัดเฟื่องฟูมากเงินดีกว่าลิเก สมัยก่อนมีประชาชน ทุ้งงานแล้วแต่เจ้าภาพ ชนจะได้หลายเงิน สมัยทองละ 200 - 300 บาท รับงาน 2,000 - 2,500 บาท ลูกคู่คนละ 150 บาท รวมทั้งคนร้องนักดนตรี มีทั้งหมด 10 คน พอยุคพ่อขึ้นบก (ย้ายบ้านมาปลูกบนพื้นดิน - ผู้เขียน) มีฐานะดี

(ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2552: 88)

เมื่อลำตัดได้รับความนิยมและด้วยความที่บรรพบุรุษของพ่อผูกเป็นพ่อเพลง แม่เพลงอยู่
แล้ว เมื่อมาถึงรุ่นของพ่อผูก จึงได้จัดตั้งคณะลำตัดขึ้น แม่ประพิมพ์เล่าว่า

วงของพ่อเริ่มจะก่อตั้งหลังปี พ.ศ. 2485 เนื่องจากสมัยก่อน พ่อเคยเล่นลำตัด
อยู่แล้วบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือ ก็เลยเริ่มก่อตั้งคณะหลังจากย้ายมาอยู่ศรีราชา พ่อ
ย้ายมา ที่ป่าเคยบอกว่ามากับแม่จรรยา กับพ่อประยูรด้วย ซึ่งเป็นลำตัดหมดทุกคน
ด้วย และ พ่อก็เป็นคนที่เก่งลำตัด ก็เลยได้จัดตั้งเป็นคณะลำตัดพ่อผูกศรีราชาขึ้น
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2561)

ภาพที่ 2.10 การแสดงลำตัดคณะนายผูก ศรีราชา ในสมัยโบราณ
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

ภาพที่ 2.11 การแสดงลำตัดคณะนายผูก ศรีราชา ในยุคแรก
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

ภาพที่ 2.12 การแสดงลำตัดคณะลูกสาวนายผูก
ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ครั้งที่ 513
ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน์

ภาพที่ 2.13 การแสดงลำตัดฟอผูก ศรีราชา ณ ศาลากลางจังหวัดชลบุรี
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

ภาพที่ 2.14 การแสดงลำตัดฟอผูก ศรีราชา ณ ตำบลบางพระ อำเภศรีราชา
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

จะเห็นได้ว่าลำตัดพ่อผูกศรียาเป็นลำตัดที่มีชื่อเสียง และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และเป็นที่รู้จักในภาคตะวันออกเฉียง นายฐาปกรณ์ จันทรมณี ปัจจุบันทำอาชีพรับจ้าง และยังรับงานแสดงลำตัด เล่าถึงความเป็นมาเกี่ยวกับลำตัดพ่อผูกศรียาว่า

ถ้าจะพูดว่าลำตัดพ่อผูกตั้งแค่นั้น ก็ต้องบอกว่า ทิวภาคตะวันออกเฉียงจะรู้จักกันหมด แล้วอีกอย่างก็ยังเป็นต้นแบบให้อีกหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะของกำนันสำเร็จ และในสมัยก่อน คนที่อยากเรียนลำตัดก็ต้องขึ้นไปขอเรียนกันที่ชลบุรีเลยนะ พ่อผูกจะอยู่ที่บ้าน ใครอยากเรียน เขาก็จะไปขอเรียนที่บ้าน แต่มีครูมาจากชลบุรี มาสอนที่ระยอง ก็มี แต่พ่อผูกท่านจะไม่ได้ลงมาสอนเองที่ระยอง
(ฐาปกรณ์ จันทรมณี, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ฉัตร ชูเชิด ผู้บรรเลงรำมะนาลำตัดคณะกำนันสำเร็จ และบรรเลงรำมะนาคณะพ่อผูกศรียาในปัจจุบัน ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

ตามุกก็มาเป็นครูของทางระยอง คนทางระยองนี้ ตามหมู่บ้านก็จะมีลำตัด แล้วก็จะไปขอเพลง ขอฝึกจากตามุกนี้แหละ วงตามุกเขาจะไม่ลงมาระยอง เราต้องขึ้นไปหาเขาที่บ้าน แต่จะมีครูสง่า เป็นผู้ลงมาสอนที่ระยอง แม่พิมพ์ก็เคยบอกว่า ครูสง่าจะเป็นคนออกมาสอนลูกศิษย์ตามหมู่บ้าน จากที่ผมเคยฟังผู้เฒ่าผู้แก่ อายุ 70 80 เล่าให้ฟังนะ จะมีแต่คนพูดถึงลำตัดพ่อผูก เพราะในภาคตะวันออกเฉียง แกร่นี่ยังไม่มีคณะไหน จนเขาบอกว่า คนภาคกลางรู้จักลำตัดพ่อหวังเตี้ยยังไง คนภาคตะวันออกเฉียงก็รู้จักลำตัดพ่อผูกอย่างนั้น
(ฉัตร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ในบั้นปลายชีวิตของพ่อผูก เอกพจน์ แม่ประพิมพ์เล่าย้อนอดีตถึงงานสวดบำเพ็ญกุศลของพ่อผูก เอกพจน์ว่า

เมื่อกาลเวลามาถึง ทุกคนก็ต้องตายกัน พ่อก็ได้สร้างผลงานไว้มากมาย จนเป็นที่รู้จักกันไปทั่ว จนทำให้มีแต่คนที่รักพ่อ เพราะพ่อเป็นลำตัดที่ตัวเล็ก และเป็นคนอัธยาศัยดี ชอบเล่นให้คนขำพอมมาถึงวันที่พ่อจากไปทุกคนก็มาแสดงความอาลัยและมาเล่นลำตัดให้พ่อดูทั้งวันสวด และหน้าไฟกันมากมายเลยทีเดียว
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 2.15 นักแสดงลำตัดร่วมกันสวมชุดดำเล่นลำตัดในงานบำเพ็ญกุศล นายผูก เอกพจน์

ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

รูปนี้คืองานศพพ่อผูก คนลำตัดมากันเยอะแยะไปหมดเลย แล้วก็เขาก็จะเล่นลำตัดให้พ่อ รูปนี้เป็นการเล่นกลางคืน ก็จะมีคนมาเล่นตีกระบี่กระบอง คนเยอะมาก มารอเล่นลำตัดให้พ่อดู ก่อนวันเผาก็เยอะ แล้วหน้าไฟก็เยอะ ป้าก็สงสารนะบางคนจะมารอแล้วไม่ได้เล่น พ่อเขารู้ว่าพ่อเสีย ก็มากันเยอะเลย ละไม สงคราม ก็มาเล่นหน้าไฟ คนเยอะ ต้องแบ่งกันเล่นเลยที่เดียวป้าจำได้ เลยได้เล่นกันคนละนิดคนละหน่อย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 2.16 งานบำเพ็ญกุศล นายผูก เอกพจน์ ณ อําเภอสรีราชา

ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

คณะล่าตัดพ้อผูกเป็นคณะที่มีความสำคัญในฐานะผู้สืบทอดและผู้ให้ความรู้ ในแถบภาคตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่ได้รับการศึกษาและได้รับการยกย่องในฐานะศิลปินที่สำคัญในจังหวัดชลบุรี และยังไม่ได้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทั้ง ๆ ที่จังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางของการขับร้องลำตัดดั้งเดิมแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ได้ปรารภกับผู้วิจัยไว้ว่า

ข้าเองก็ตั้งใจและภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์มรดกเพลงพื้นบ้านไทยนี้ไว้ แต่ข้าก็แอบน้อยใจที่เวลามีนงานแถวศรีราชาเขาจะไม่ค่อยหาลำตัด เมื่อเวลามีนงานจะมีการแสดงหมดเลยทุกประเภท แต่ไม่มีลำตัด แต่ว่าคณะของข้าจะได้ถูกเชิญไปแต่ต่างอำเภอ ในเมืองชลบุรี เขาจะรู้จักกันดี แต่คนศรีราชาเองยังไม่ค่อยรู้จักเลย ข้าก็แอบน้อยใจที่คนใกล้ ๆ ไม่ให้ความสนใจ จะมีก็แต่คนไกล ๆ คน เก่า ๆ ที่รู้จัก
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

2.5 การฝากตัวเป็นศิษย์ล่าตัดพ้อผูกศรีราชา

ในการขับร้องลำตัดของคณะล่าตัดพ้อผูกศรีราชา ผู้ศึกษาหรือลูกศิษย์ทุกคน ก่อนที่จะได้รับการถ่ายทอดหรือศึกษาในศาสตร์ต่าง ๆ ของการแสดงลำตัดในคณะพ้อผูก จะต้องทำการไหว้ครูและฝากตัวเป็นศิษย์ให้เรียบร้อยก่อนทุกครั้ง และมีประเพณีการฝากตัวและไหว้ครูก่อนการเรียนการสอนอย่างเป็นแบบแผนมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อเป็นประเพณีอันดีงามก่อนการเรียนลำตัด และทำให้ได้ระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่ได้สอนมาทุก ๆ ท่านก่อนการรับความรู้ อีกทั้งแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ผู้เป็นหัวหน้าคณะพ้อผูกในปัจจุบันท่านมีความเชื่อว่า ถ้าไม่ได้ยกขันครู และฝากตัวเป็นศิษย์ให้เรียบร้อยจะไม่สามารถถูกเนื้อต้องตัวและต่อลำตัดให้บุคคลทั่วไปได้

แม่ประพิมพ์ได้ให้ผู้วิจัยเตรียมพานขันกานลเพื่อไว้ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมการไหว้ครู ซึ่งประกอบด้วย ขันน้ำมนต์ พวงมาลัย รูป 5 ดอก เทียน 1 เล่ม บุหรี่ เหล้าขาว

ภาพที่ 2.17 พานไหว้พ่อแก่และครูลำตัด
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเลียก

แม่ประพิมพ์ได้เตรียมพานอีก 1 พานไว้ใช้สำหรับการฝากตัวเป็นศิษย์ของการขับร้องลำตัด ประกอบด้วย ดอกไม้ รูป เทียน หญ้าแพรก ดอกมะเขือและเงินก้านล 6 บาท เพื่อใช้ในการฝากตัว และยกขันก้านลในการเป็นลูกศิษย์เพื่อฝึกการขับร้องลำตัด

ภาพที่ 2.18 พานสำหรับการฝากตัวเป็นศิษย์
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเลียก

จากการศึกษาและได้เข้าร่วมการไหว้ครูฝากตัวเป็นศิษย์ของคณะพ่อผูกศรียาชา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในพิธีกรรมการไหว้ครูและฝากตัวเป็นศิษย์ของคณะพ่อผูกจะใช้พานไหว้ครู 2 พาน โดยพานที่ 1 เป็นพานสำหรับไหว้เศียรบรมครูพ่อแก่ และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และใช้รูป 5 ดอกในการสักการะและไหว้ครู เมื่อไหว้ครูทางด้านลำตัดแล้วจึงมีการฝากตัวเป็นศิษย์

ในการฝากตัวเป็นศิษย์ ก็ถือเป็นขนบธรรมเนียมอันดีของไทยที่มีมาแต่โบราณ ป้าจะถูกสอนมาจากพ่อว่า การที่เราจะไปถูกเนื้อต้องตัวเขาได้เราจะต้องผ่านการไหว้ครูและฝากตัวเป็นศิษย์กันก่อน เพราะครูลำตัดของป้าตั้งแต่รุ่น พ่อ รุ่นปู่ ที่เขาทำกันมาก่อนจะเรียนทุกคนจะต้องผ่านการฝากตัวก่อน ไม่อย่างนั้นป้าก็ไม่สามารถไปจับมือจับแขนเขาได้ เพราะลำตัดที่เราเล่น เราก็ไม่ได้ร้องกันอย่างเดียว เมื่อเราเรียนร้องต่อเพลงร้องเสร็จ ก็ต้องมาดูว่าเราจะทำยกมือแบบไหน รำแบบไหน เพื่อให้การแสดงลำตัดสมบูรณ์ และเพื่อแสดงให้เห็นความกตัญญูต่อครูและศิษย์ที่มีความอ่อนน้อมเคารพต่อครู ป้าจะถูกสอนมาแบบนี้
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 2.19 หิ้งพ่อแก่ฤๅษีนารอด ครูทางด้านลำตัดที่ได้รับสืบทอดมาจากรุ่นพ่อผูก
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

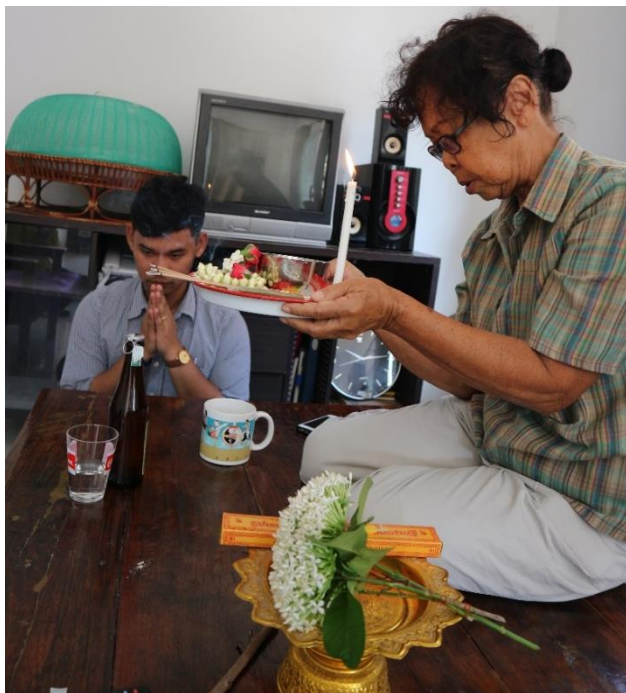
ประวัติความเป็นมา และการสืบทอดของพ่อแก่ ที่ใช้บูชาของคณะพ่อผูกศรียาชา แม่ประ-
พิมพ์พูดถึงที่มาและการบูชาพ่อแก่ว่า

ตั้งแต่เกิดมาก็เห็นแล้ว ตั้งแต่รุ่นพ่อมา ถ้านับอายุก็เกือบร้อย ๆ กว่าปีมาแล้วนะ
ฤๅษีที่เห็นท่านบนหิ้งคือฤๅษีนารอด ท่านเป็นฤๅษีที่ใจดี แต่ถ้าเด็กไม่ขยันซ้อมสมัยก่อน
จะโดนเขกหัวบ่อย ๆ พ่อแก่บนหิ้งเป็นพ่อแก่ที่ขึ้นจากดิน ซึ่งเป็นดินที่ได้หามาจาก 7
ป่าช้า แต่ขึ้นเป็นฤๅษีนารอด มีฟันซี่เดียวท่านเป็นพ่อแก่ที่ใจดี ช่วงที่ขึ้นให้ก็เป็นเพื่อน
ของพ่อ เพื่อนของพ่อคนนี้เป็นสัปปะเทรอดที่วัดสระเกศ ขึ้นด้วยดิน แล้วปิดทองด้วย
ทองแผ่นทั้งองค์ สมัยนั้นเขาเป็นแบบเพื่อนบ้านให้เพื่อน สมัยนั้นเขาคาถาแรงมาก ไปหา
ดินมาจาก 7 ป่าช้า นักเรียนอะไรขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่ใช่คาถาขึ้นสมัยนั้นดินจะแตก ไม่สามารถ
ขึ้นได้ กลางคืนเขาจะสวดมนต์กันทุกคืน พ่อแก่ให้ฟังว่า พ่อแก่ก็ต้องไปสวดมนต์กับเขา
ทั้งคืน พ่อแก่เองคือน้ำไม่ขอเขาก็ไม่ให้นะ ต้องขอ ถึงป่าเป็นลูกถ้าป่าไม่ขอพ่อก็จะไม่ให้
ของเขาแรง

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2561)

ก่อนการเรียนลำดับผู้วิจัยได้ขอฝากตัวเป็นศิษย์ตามขนบธรรมเนียมของคณะพ่อผูก
ศรียาชา โดยได้ฝากตัวกับแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ เพื่อให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติที่ติงามของการศึกษา
ทางด้านศิลปะการแสดงลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 2.20 แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ยกพานไหว้พ่อแก่และครูลำตัด
ที่มาภาพ: นายปรมินทร์ เต็มพร้อม

แม่ประพิมพ์ให้ผู้วิจัยเปิดฝาเหล้าขาว และรินใส่แก้วน้ำ 1 แก้ว แล้วยกขันไหว้พ่อแก่และครูลำตัด จุดเทียนและธูป 5 ดอกเพื่อบูชาครู และให้ผู้วิจัยตั้งนะโม 3 จบ แล้วท่องบทบูชาครูว่า

อัคคีบุปผัง อะหังวันทา อาจารย์ยัง สัพพะลัยยัง วินาสสันติ
อัคคีบุปผัง อะหังวันทา อาจารย์ยัง สัพพะลัยยัง วินาสสันติ
อัคคีบุปผัง อะหังวันทา อาจารย์ยัง สัพพะลัยยัง วินาสสันติ

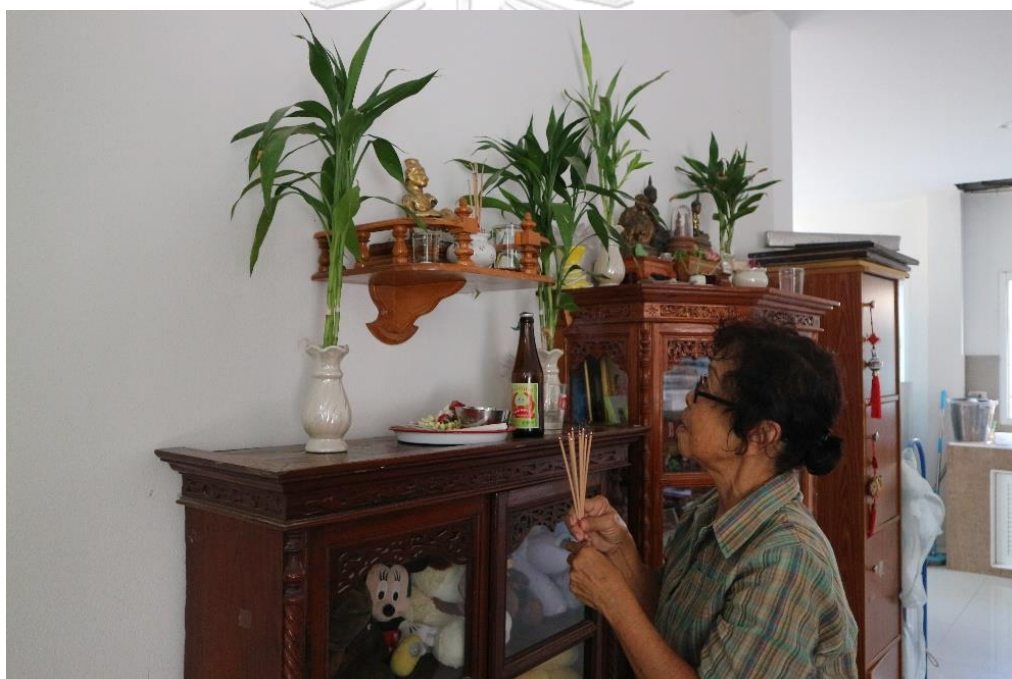
ลูกขอบูชาครูพ่อปู่ฤาษีนารอด พ่อครูพระพิมเนศ พ่อครูลำตัดทุก ๆ คน ช่วยประสิทธิ์
ประสาท ขอให้ลูกเล่นเก่ง ขอให้มืชีอมีเสียง ด้วยบารมีของพ่อปู่ช่วย สาธุ

บทสวดบทนี้เป็นบทที่ป่าได้รับมาจากพ่อของป่าโดยตรง ซึ่งในการฝากตัวพ่อของป่า
จะเคร่งมาก ในบทคาถานี้เป็นคาถาที่พ่อของป่าให้ท่องจำ และใช้ในการบูชาพ่อแก่ก่อน
การแสดงลำตัดอีกด้วยนะ เมื่อเราไหว้ฝากตัวเป็นศิษย์กับพ่อแก่แล้ว ก็จะมาฝากตัว
เป็นศิษย์กับป่า เมื่อเราผ่านการไหว้ครู ฝากตัวเป็นศิษย์แล้ว ในอดีตยังมีข้อห้ามต่าง ๆ

ที่ยึดถือปฏิบัติกันมาด้วยคือห้ามนอนบนเวที แล้วถ้ายิ่งเวทีนั้นเขาปูเสื่อไว้ให้ก็นั่งก็ห้ามไปนอนเด็ดขาด แม้แต่บนลอน เอกเขนก ก็ห้ามนอน ยิ่งการไปนั่งเหยียดขาบนเวที ห้ามเด็ดขาดเลย เพราะว่าคนที่เป็นผู้ชมนั่งดูเขาจะนั่งต่ำกว่าเวทีลำตัด มันก็เลยอาจจะทำให้ดูไม่ดี แล้วก็เป็นการไม่ให้เกียรติผู้ชมด้วย และก็จะทำให้ถูกมองไม่ดีจากผู้ชม ในสมัยก่อนเนี่ยนะลำตัดต้องนั่งพับเพียบนะ ผู้หญิงจะต้องนั่งพับเพียบ แต่ถ้าเป็นอิสลาม เขาจะนั่งขัดสมาธิ นั่งกันตัวโก่งเลย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2561)

เมื่อกล่าวคำบูชาครูจบ แม่ประพิมพ์ให้ผู้วิจัยนำธูปไปปักบริเวณกระถางธูปหน้าหิ้งพ่อแก่

ภาพที่ 2.21 แม่ประพิมพ์ปักธูปบริเวณหิ้งพ่อปู่ฤๅษี

ที่มาภาพ: นายปรมินทร์ เต็มพร้อม

เมื่อทำการไหว้บูชาพ่อปู่ฤๅษีและครูลำตัดเสร็จ แม่ประพิมพ์ให้ผู้วิจัยนำเงินก้านล 6 บาท ใส่ในพานฝากตัวเป็นศิษย์ และยกพานตั้งจิตอธิษฐานฝากตัวยกขันกับแม่ประพิมพ์แล้วให้ผู้วิจัยท่องคำบูชาตามว่า

อัคริบุปผัง อะทังวันทา อาจารย์ยัง ประสิทธิตั้ง พะวันตุเม

แม่ประพิมพ์พูดว่า

เป็นลูกศิษย์ป่าแล้ว จะได้จับมือ จะได้สอนได้ ไม่เช่นนั้นจะผิดครู ขอให้โชคดี
เจริญรุ่งเรืองนะ ป้ายังคิดอยู่เลยว่าถ้าหมดรุ่นป่าแล้วจะมีใครต่อไหมยังดีใจอยู่เลย
ที่มีหนูมาพอดี ได้สืบสานและอนุรักษ์ลำตัดของพ่อผูกไว้ต่อไป ขอให้ตั้งใจและ
ประสบแต่ความสำเร็จนะลูกนะ

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 2.22 แม่ประพิมพ์รับพานไหว้ฝากตัวรับผู้วิจัยเป็นศิษย์
ที่มาภาพ: นายปรมินทร์ เต็มพร้อม บันทึกภาพวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

ภาพที่ 2.23 การจัดหิ้งพระ และ หิ้งพ่อแก่
 ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก บันทึกภาพวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

ภาพที่ 2.24 ผู้วิจัยและนักเรียนโรงเรียนชลกันยานุกูล ถ่ายภาพร่วมกับแม่ประพิมพ์ เอกพจน์
 ในวันฝากตัวเป็นศิษย์
 ที่มาภาพ: นายปรมินทร์ เต็มพร้อม บันทึกภาพวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

เมื่อทำการไหว้ครู และ ผากตัวเป็นศิษย์เสร็จสิ้นแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ได้เล่าถึงความเชื่อเกี่ยวกับครู และข้อห้ามของนักลำตัด และแนวปฏิบัติของการรักษาเสียงของคนร้องลำตัดไว้ว่า

รุ่นพ่อสมัยก่อนที่ประชันลำตัดกันจริง ๆ จัง ๆ แต่ละคนจะมีบทสวดที่ขลังกันเกือบทุกคณะเลยนะ มีแกลังกันก็มีนะ คนรุ่นโบราณ คาถาเขาจะแรง จะมีพวกใส่ซองแล้วปามาที่เสาแล้วก็จะแตกกระจายก็มีนะ ซึ่งเราก็ไม่รู้ว่ามันคืออะไร แต่พ่อบอกว่าต้องระวัง นั่นคือมีคนทำของ เวลาเขายิงกัน ตีกันในงานพ่อก็จะไม่ให้ลงไปข้างล่าง เพราะจะเลยขอบเขตของพ่อแก่ที่ปกป้องรักษา

ส่วนเรื่องสุดท้ายเป็นเรื่องของการใช้เสียง และงดทานน้ำแข็ง ป้าจะถูกพ่อบอกเสมอว่าถ้าจะร้องต้องไม่กินน้ำแข็งเพราะมันอาจจะทำให้เจ็บคอได้ แล้วก็กินอาหารที่จะเจ็บป่วยตามมาด้วย เพราะลำตัดเราจะเล่นตอนกลางคืนแล้วก็ต้องโดนน้ำค้างบ้าง ลมบ้าง จึงต้องรักษาตัวเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะถ้าป่วยขึ้นมาเสียงก็จะไม่มี (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 2.25 ผู้ชมกำลังนั่งดูการว่าลำตัดพ่อผูก ในสมัยโบราณ
ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

2.6 บุคคลผู้มีความเกี่ยวข้องกับลำตัด

จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีความรู้ และเป็นสมาชิกนักแสดงลำตัด ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

2.6.1 นางประพิมพ์ เอกพจน์

ผู้วิจัยได้รวบรวมประวัติแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ทายาท ลูกศิษย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลดังนี้

ภาพที่ 2.26 นางประพิมพ์ เอกพจน์วัยเยาว์ในชุดลำตัด
ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

2.6.1.1 ประวัติส่วนตัว

นางประพิมพ์ เอกพจน์ เกิดวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2485 ปีมะเมีย ปัจจุบันอายุ 75 ปี บิดาชื่อนายผูก เอกพจน์ มารดาชื่อนางชะลอ เอกพจน์ ปัจจุบันอาศัยอยู่กับบุตร 2 คือ

นางพัชรินทร์ แก้วมณี และนางพิรุณ แก้วมณี และด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลก ยุคปัจจุบันทำให้ลูก และ หลาน ต้องหาอาชีพทำจึงทำให้ทายาทผู้สืบทอดลำตัดเริ่มน้อยลง

แม่ประพิมพ์เล่าถึงความหลังเมื่อครั้งเริ่มหัดเล่นลำตัดว่า

สมัยก่อนเขาเรียกกันว่าเดือน 12 ป่าเกิดที่กรุงเทพมหานคร แล้วย้ายมาที่ ศรีราชา ตอนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยนั้นยังเด็กเลยเค้าหนีสงครามกัน ป้าย้ายจากกรุงเทพมหานครมาอยู่ที่ศรีราชาที่ทะเล ก็ยังเด็กเลยนะยังไม่รู้เรื่องอะไรเลย เท่าที่จำได้แม่เคยบอกว่าป่าฟังจะคลานเลยนะช่วงนั้น ป่าเริ่มหัดลำตัดเมื่ออายุ 12 -13 ปี ไม่ได้หัดตั้งแต่เริ่มต้นเลยเพราะว่าทางบ้านพ่อก็เป็นลำตัดก็เลยเหมือนเป็นเอง มันคงจะแบบพ่อร้อง พ่อสอนเด็ก ป่าก็เลยซึมซับแล้วก็ตัวเอง พ่อเริ่มโต พ่อก็ให้เล่นลำตัดแล้ว พ่อรู้ว่าเล่นลำตัดเป็นก็ประมาณ พ.ศ. 2500 สมัยนั้นเริ่มเล่นอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มเล่นแล้ว ราวอายุ 13 14 นั้นแหละรูปที่ป่าให้ดูที่หนูถ่ายไป (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

2.6.1.2 ประวัติทางการศึกษา

นางประพิมพ์ เอกพจน์ ได้เข้ารับการการศึกษาที่โรงเรียนศรีราชาชนประสิทธิ์ หรือ ตะกาด (โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชาในปัจจุบัน) จนกระทั่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ลาออกจากโรงเรียนเรียนออกมาช่วยบิดาเล่นลำตัดเป็นอาชีพมีการแสดงและฝึกซ้อมทุกวัน นางประพิมพ์กับนายชุมพลจึงเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และฝึกปรือจากผู้เป็นบิดามาโดยตลอดจนสามารถสืบสานลำตัดคณะนี้ พร้อมกับฝึกลูกหลานเล่นลำตัด เฉากเช่นผู้เป็นบิดาของตนเอง เพื่อให้ในวันข้างหน้ายังมีผู้สืบสานการแสดงลำตัดซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านของประเทศไทยให้อยู่สืบต่อไป

หัดเรียนลำตัดมาจากการท่องเที่ยวจากสมุดที่คุ้มพ่อให้ เพราะว่ายุคต่อมาที่ป่าได้เล่น ลำตัดเป็นยุคที่ไม่ต้องประชันแล้ว เลยไม่ได้ฝึกแต่งมาก แต่ก็พอแต่งได้ แต่ไม่เก่งเท่าพ่อ ของป้าจะเป็นแบบท่องจำ พ่อจะทำสมุดให้เป็นเล่มใหญ่ ๆ แล้ว แต่ง แล้วให้ป้าจำ แค่ว่าจำก็เยอะมาก แทบจำไม่หมดเลย ปางตายแล้ว สมัยก่อนงานเยอะเลยแทบไม่มีเวลาแต่ง (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

ภาพที่ 2.27 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชมอบรางวัลให้แม่ประพิมพ์
ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

นอกจากแม่ประพิมพ์จะได้สืบทอดการขับร้องลำตัดจากพ่อผู้เป็นบิดาแล้ว ยังได้ศึกษาการขับร้องจากตัดจากแม่จรรยา บุญยทัต แม่เพลงลำตัดที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นอีก 1 ท่าน ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่พ่อผู้และแม่จรรยาและพ่อประยูรย้ายมาอยู่ที่อำเภอศรีราชาด้วยกัน แม่ประพิมพ์เล่าว่า

พ่อจะเรียกแม่จรรยาว่าพี่จรรยา ตอนนั้นพ่อบอกว่าให้แม่จรรยาสอนเพลงให้ป้าตั้งแต่วัยเล็ก แต่ตอนนั้นเรายังเด็กมากเลยนะ ก็จะร้องได้บ้าง ไม่ได้บ้าง จนพอมีอายุหน่อยเราก็ตริเริ่มเข้าใจ แม่จรรยาเป็นคนที่เก่งมากเลยนะ เค้ามี่ชื่อเสียงทั้งในกรุงเทพฯ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมัยนั้นตั้งจนถึงคลองใหญ่จังหวัดตราดเลยนะ มีตอนป้าจะขอ 12 ภาษาจากแม่จรรยา ท่านจะไม่ให้จดเลยนะ เพราะบางคำมันแต่จดตัวหนังสือก็ต่อไม่ทัน ก็จะต่อ

แบบร้องให้ฟัง ต่อด้วยปากต่อปาก สนุกนะมีหลายภาษาเลย ภาษาไทหล้า ภาษา
กวางตุ้ง มีภาษาญวน ภาษามอญ ภาษาแขก อย่างป่าสอนหนูป่าก็ต้องด้วยเสียง
ก่อนแล้ว พอหนูได้ หนูค่อยจดออกมา กว่าจะเป็นได้คนหนึ่งก็ยากพอสมควรเลยนะ
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

ภาพที่ 2.28 แม่จรรยา บุญยทัต และ แม่ประพิมพ์ เอกพจน์
แสดงลำตัด ณ วัดแสนสุข จังหวัดชลบุรี
ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

ภาพที่ 2.29 นางสาวเมตตา เอกพจน์ (หลาน) กับ นางสาวพัชรินทร์ แก้วมณี (ลูกสาว)

ณ ห้องอาหารแฟมิลี่ พัทยา

ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

แม่ประพิมพ์เล่าถึงการแสดงลำตัดในยุคก่อนว่า

สมัยก่อนนะลำตัดดังถึงขั้นได้เข้าไปเล่นในบาร์เลย์นะ ที่พัทยาลเล่นแค่ 40 นาที แต่ก่อนจะมีตลกตามบาร์ มีลำตัดเล่นตามบาร์ก็เยอะ ตอนนั้นคนก็จะชอบลำตัดมากกว่าเพราะมีทั้งกลองมีทั้งร้อง มีอะไรมากมายเพราะตลกสมัยนั้นเขาก็พูดกันอย่างเดียว ในสมัยนั้น ลำตัดแต่งตัวมีสีล้วน ว่ากันไปว่ากันมา สนุกๆ เป็นยุคที่เฟื่องฟูจริง ๆ ที่บ้านมีที่อยู่ปลูกบ้านหรือตอนที่พ่อส่งลูก ๆ เรียนหนังสือก็มาจากเงินลำตัด มีงานทุกวันไม่ขาด คนก็ไม่พอใช้ ไม่ได้หยุดกันเลย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

2.6.2 นายชุมพล เอกพจน์

ภาพที่ 2.30 นายชุมพล เอกพจน์
ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

2.6.2.1 ประวัติส่วนตัว

นายชุมพล เอกพจน์ หรือที่ประชาชนทั่วไปจะรู้จักในนามของพ่อสีทอง เกิดเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 ที่ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นศิลปินพื้นบ้านผู้มีศิลปะการแสดงลำตัดชั้นเลิศในเยาว์วัยได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงลำตัดจาก ย่าเคลือบ พ่อผูก และแม่ชลอ โดยเฉพาะย่านั่นคือแม่เพลงลำตัดหญิงคนแรก ๆ ของเมืองไทย นายชุมพล เข้าสู่วงการลำตัดอาชีพเมื่ออายุ 13 ปี

2.6.2.2 ประวัติทางการศึกษา

นายชุมพล เข้าสู่วงการลำตัดอาชีพเมื่ออายุ 13 ปีต่อมาบิดาถึงแก่กรรม ได้รับช่วงดำเนินกิจการคณะลำตัดต่อในฐานะหัวหน้าลำตัด คณะพ่อผูก รับผิดชอบลูกน้อง 13 ชีวิต ตระเวน

แสดงลำตัดไปทั่วประเทศ มีความกตัญญู อุทิศสาหะในการประกอบอาชีพ นอกจากเล่นในคณะของตนแล้ว ยังเข้าร่วมเล่นกับคณะแม่ลัมัย ลูกแม่สังเวียนและคณะชินกร ไกรลาศ อีกด้วย

แม่ประพิมพ์ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยเรื่องน้องชายว่า

น้องชายบ้านะตอนแรกพ่อเค้าอยากให้เรียน ยังไม่ได้อยากให้เล่นลำตัด เค้าก็อยากเป็นนักเรียนนายเรือ พอผ่านตรงจังหวัดสมุทรปราการ จะมีนักเรียนนายเรือเยอะแกลวนั้นพ่อก็จะยื่นมองว่า นี่กระดุมเม็ดหนึ่งแล้ว สองเม็ดแล้ว ก็ยังไม่ให้เค้าเรียนลำตัดพ่อก็จะให้เค้าเรียนหนังสือเพื่อที่จะให้เค้าเป็นนักเรียนนายเรือ แต่พอเค้าเรียนถึงชั้น ม.6 เค้าจะชอบไปคอนเสิร์ตอะไรพวกนี้แล้วก็จะไม่ได้เรียน จนพ่อคิดว่าถ้าไม่เรียนต่อพ่อก็จะเอามาหัดลำตัด เพราะช่วงนั้นลำตัดคนขาดมากงานจะเยอะคนเล่นไม่พอ หัดลูกศิษย์ก็ยังเล่นไม่พอเป็นยุคที่ลำตัดเฟื่องฟูมาก การแสดงพื้นบ้านหลายๆอย่าง ลีเก ลำตัดเฟื่องฟูมาก เป็นยุคที่การแสดงเป็นที่นิยม พ่อก็เลยได้หัดน้องชายเล่นลำตัด

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2561)

2.6.3 นายรพิน เอกพจน์

ภาพที่ 2.31 นายรพิน เอกพจน์

ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

2.6.3.1 ประวัติส่วนตัว

นายรพิน เอกพจน์ เป็นบุตรของนายชุมพล กับนางละไม เอกพจน์ ปัจจุบันประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป และยังคงร้องลำตัด นายรพินเล่าว่า

ผมเล่นลำตัดมาตั้งแต่จำความได้เลยครับ เริ่มฝึกจากคุณพ่อ ปัจจุบันก็ยังคงเล่นลำตัดอยู่ แต่ด้วยการแสดงลำตัดที่น้อยลง ทุกคนก็ต่างออกหาอาชีพหลัก แยกกันออกไปพอมีงานครั้งหนึ่งเราก็จะรวมกันครั้งหนึ่ง

(รพิน เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2561)

แม่ประพิมพ์เล่าถึงประวัติของนายรพินว่า

รพินนี้เป็นรุ่นหลาน แม่เขาเป็นลำตัดเสียงดีชื่อละไม คนอ้วน ๆ ขาว ๆ แต่เสียงเขาดีนะ เล่นเก่ง เป็นแม่ของรพินกับภรรยา ปัจจุบันสองคนรุ่นลูกยังเล่นอยู่ และได้สืบทอดการร้องจากของพ่อผู้ไปด้วย เพราะเล่นวงเดียวกันมาแต่อดีต

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2561)

2.6.4 นางศรีนวล ขำอาจ

ภาพที่ 2.32 นางศรีนวล ขำอาจ
ที่มาภาพ: หนังสือพิมพ์แนวหน้า

2.6.4.1 ประวัติส่วนตัว

นางศรีนวล ขำอาจ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2490 ปัจจุบันอายุ 71 ปี เกิดที่กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกลางทอง (ปัจจุบันคือวัดปุณณาวาส) นางศรีนวล ขำอาจ เป็นบุตรสาวคนที่ 8 จาก 12 คน ของนายผ่อง ขำอาจและนางใบ ขำอาจ มีอาชีพทำนา จนกระทั่งนางศรีนวล ขำอาจ อายุ 15 ปี ได้เริ่มเล่นลำตัดกับนางจิบ ยมเยี่ยมพี่สาวของมารดา และได้ศึกษาการเล่นลำตัดกับ นายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน) ประจำปี 2531 จนกระทั่งได้เริ่มเล่นลำตัดเป็นอาชีพกับคณะ บุญช่วยผู้เป็นน้องชายของนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) จากนั้นนางประยูร ยมเยี่ยม (นางศรีนวล ขำอาจ เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนางประยูร ยมเยี่ยม) ขวนไปเล่นลำตัดกับคณะหวังเต๊ะ นางศรีนวล ขำอาจก็ได้ศึกษาเพิ่มเติมและฝึกการเล่นลำตัดกับนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) ขณะนั้นได้เป็นนางเอกประจำวง ทำหน้าที่เป็นคนร้องนำ ร้องชักให้คนอื่นร้องต่อ จนกระทั่ง พ.ศ. 2517

นางศรีนวล ขำอาจ ได้สมรสกับนายหวังดี นิมา เมื่ออายุ 27 ปี และมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือนางสาวนิรามัย นิมา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดการเล่นลำตัดตั้งแต่อายุ 5 ขวบจากบิดาและมารดา แต่ปัจจุบัน รับหน้าที่เพียงเขียนเนื้อเพลงแทนบิดามารดา เนื่องจากไม่ชอบการแสดงบนเวทีแต่ชอบการเขียนเนื้อเพลงมากกว่า บางครั้งก็ไปช่วยเหลืองานแสดงทางด้านดนตรีกรณีนักดนตรีที่ทำหน้าที่ตีฉิ่งตีกรับ ไม่ว่างไปร่วมแสดง (น้ำผึ้ง มโนชัยภักดี, 2554:260)

แม่ศรีนวล ขำอาจ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการถ่ายทอดการขับร้องลำตัดสู่เด็กรุ่นใหม่ไว้ในหนังสือพิมพ์แนวหน้า (2560) ไว้ว่า

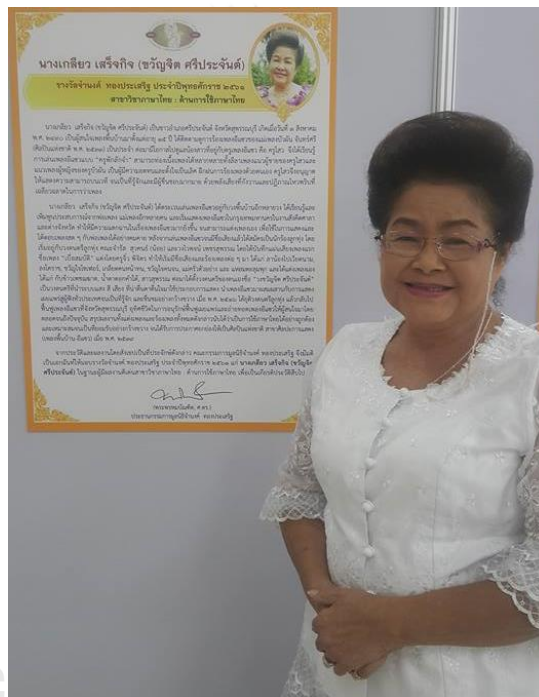
นอกจากจะแสดงลำตัดแล้วแม่ก็ยังรับสอนลำตัดด้วยนะ สอนมานานแล้ว มีรับสอนที่บ้านและสอนที่มหาวิทยาลัย อย่างที่มหาวิทยาลัยก็จะมีที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คลอง 6 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ และอีกหลายที่ เป็นเหมือนอาจารย์พิเศษสอนประจำเด็กนักศึกษาแต่ละคณะที่มาเรียน ก็จะมาสามสี่คน หรือห้าสิบกว่าคนเป็นร้อยก็มี สำหรับการเรียนการสอนก็คือเราจะเริ่มสอนเขาตั้งแต่พื้นฐานเลยนักศึกษาเขาก็ให้ความสนใจและสนุกกับการเรียนรู้มากนะ เราก็เลยมีความสุขไปด้วยสนุกด้วยเพราะว่าแม่สอนแม่จะไม่เครียดก่อนสอนก็จะนั่งคุยกันก่อนเอาเรื่องนั้นเรื่องนี้มาคุยแลกเปลี่ยนกัน หลังจากนั้นก็ค่อยเริ่มเรียนกัน กลอนลำตัดจะเป็นกลอนพื้นฐานสอนจนกว่าเขาจะร้องได้คล่องเขาจะต้องร้องลำตัดของดั้งเดิมให้ได้ก่อน ถ้าจะถามว่าการร้องลำตัดยากไหมแม่ว่า

มันไม่ยากนะคะแม่ก็จะร้องให้ฟังแล้วให้เขาร้องตามไปค่อย ๆ คลอไปเรื่อย ๆ สามวันก็สามารถที่จะร้องลำตัดเป็นแล้ว วันที่สามสามารถขึ้นโหว่ได้เลยไม่ยากอย่างที่คิดก็อยากให้เด็ก ๆ ที่สนใจลองมาฝึกกัน เราเห็นเขาเล่นได้ร้องได้ก็มีความสุข ไม่ได้ตั้งค้ก็มีมีความสุข (ยิ้ม) เรื่องเงินไม่เน้น เน้นที่ว่าต้องการจะถ่ายทอดให้กับลูกหลานมากกว่า (หนังสือพิมพ์แนวหน้า, 2560: 16)

2.6.5 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว)

พ.ศ. 2539

ภาพที่ 2.33 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์
ที่มาภาพ: นางสาวสมหญิง ศรีประจันต์

2.6.5.1 ประวัติส่วนตัว

แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ มีนามจริงว่านางเกลียว เสรีจกิจ เกิดเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2490 ปัจจุบันอายุ 71 ปี เกิดที่อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรนายอั้งค์ และ นางปลัด เสรีจกิจ

2.6.5.2 ประวัติทางการศึกษา

แม่ขวัญจิตเริ่มฝึกร้องเพลงพื้นบ้านกับพ่อไปสว วงษ์งามและแม่บัวผัน จันทร์ศรี ตั้งแต่อายุได้ 15 ปี ท่านเป็นผู้ที่สนใจเพลงพื้นบ้านอย่างยิ่ง ประกอบกับมีพรสวรรค์ทางด้านนี้ ทำให้ร้องเพลงพื้นบ้านได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะเพลงอีแซว แม่ขวัญจิต เป็นแม่เพลงที่มีปฏิภาณไหวพริบดี สำนวนกลอนคมคาย เป็นที่จับใจของผู้ชมผู้ฟัง ท่านสามารถนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาร้องเป็นเพลงอีแซวเพื่อสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีศิลปะ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วประเทศ จนกลายเป็นแม่เพลงที่เป็นสัญลักษณ์ของแม่เพลงพื้นบ้านแห่งจังหวัดสุพรรณบุรี ภารกิจที่ นำยกย่องและชื่นชมของแม่ขวัญจิตก็คือท่านสละเวลามาเป็นอาจารย์พิเศษ มาเป็นวิทยากรอบรมเพลงพื้นบ้านให้แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนที่สนใจ เป็นวิทยากรพิเศษให้ความร่วมมือแก่สถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านมาโดยตลอดอุปนิสัยท่านเป็นผู้ที่มีความกตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

ชื่อเสียงของแม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ไม่ใช่จะโด่งดังแต่เฉพาะเพลงพื้นบ้าน หากในด้านเพลงลูกทุ่งชื่อเสียงของขวัญจิต ศรีประจันต์ ก็เคยอยู่ในระดับนักร้องลูกทุ่งหญิงแนวหน้าของเมืองไทย คู่กับนักร้องชายชาวสุพรรณที่โด่งดังอีกคนคือไวพจน์ เพชรสุพรรณ เพลงที่ทำให้คนไทยรู้จักขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นอย่างดีก็คือเพลง “ กับข้าวเพ็ชฌฆาต “ แต่งโดยครูจิว พิจิตร เพลงนี้ก็ใช้ทำนองเพลงฉ่อยซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านนั่นเอง และแม่ขวัญจิต ยังมีผลงานทางด้านลำตัดอีกมากมาย เช่น การประชันลำตัดกับพ่อหวังเต๊ะ

ภาพที่ 2.34 แม่ประพิมพ์และแม่ขวัญจิตชมนักเรียนค่ายเพาะกล้าเยาวชนเพลงพื้นบ้านแสดง

ณ จังหวัดชลบุรี

ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

2.6.6 นายฐาปกรณ์ จันทรมณี

ภาพที่ 2.35 แม่ประพิมพ์และนายฐาปกรณ์ จันทรมณี
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

2.6.6.1 ประวัติส่วนตัว

นายฐาปกรณ์ จันทรมณี เกิดวันพฤหัสบดีที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 ปัจจุบัน อายุ 25 ปี อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ตำบลมาบข่า อำเภอนิคพัฒนา จังหวัดระยอง 21110 ปัจจุบันประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท นายฐาปกรณ์ ให้สัมภาษณ์ว่า

เริ่มแรกที่ได้หัดลัดเลยเพราะว่า ที่บ้านผมมีวง ชื่อว่า ส. เสมอศิลป์ แต่ปัจจุบันไม่มีแล้วน่าเสียดาย ในสมัยก่อนมีวงก็ได้ฟังมาตั้งแต่เด็ก ๆ ได้ยินลุง ป้า แล้วก็ พี่ ๆ น้อง ๆ เขาซ้อมกัน เราก็เลยได้อยู่กับลำตัด เลยซึมซับเข้าไปเอง ช่วงแรก ๆ ก็ชอบฟังอย่างเดียว ต่อมาพอเริ่มโตหน่อย ก็เริ่มมาตีกรับบ้าง ตีฉิ่งบ้าง จนกลายเป็นความชอบ แล้วพออายุ 11 ปี ก็ได้มาออกงานกับลำตัดของกำนันสำเร็จ แล้วปัจจุบันก็ยังเล่นลำตัดด้วยครับเมื่อมีคันทา

(ฐาปกรณ์ จันทรมณี, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

2.6.7 นายณภัทร ชูเชิด

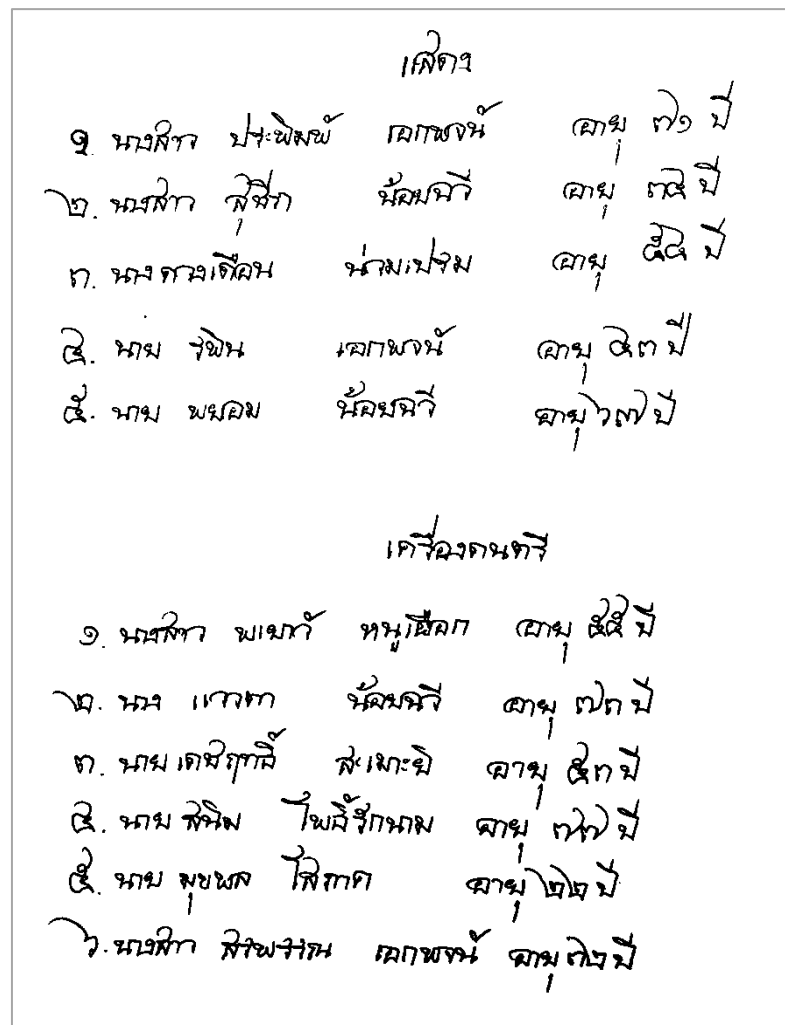
ภาพที่ 2.36 นายณภัทร ชูเชิด
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเลียง

2.6.7.1 ประวัติส่วนตัว

นายณภัทร ชูเชิด เกิดวันที่ 16 สิงหาคม 2536 ปัจจุบันอายุ 25 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองตะพาน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 21110 ปัจจุบันประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป นายณภัทร ให้สัมภาษณ์ว่า

เดิมบ้านผมไม่ได้มีวง และไม่มีพื้นฐานมาเลยทางด้านดนตรี เริ่มเล่นเพราะความชอบส่วนตัว เพราะว่าแถวบ้านสมัยก่อนจะมีวงแต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว พอได้เริ่มเล่นจำความได้อีกทีก็ไปเรียน ไปต่อเพลงกับครูสำเร็จ พอได้เล่นไปสักพักก็เกิดเป็นความชอบ จนทำให้ปัจจุบันก็เลยมีความรู้เรื่องลำตัด และดนตรีก็พอเล่นได้นะ แต่จะเป็นฝั่งเป็พาทย์ ถ้าเครื่องสายนี้ผมไม่ค่อยได้จะถนัดไปทางเป็พาทย์ และทางลำตัดมากกว่า

(ณภัทร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 2.37 ลายมือเขียนบนสมุดบันทึกรายชื่อนักแสดง และ นักดนตรีของแม่ประพิมพ์
 ในการเล่นลำตัดคณะพ่อผูกศรียา ๓ อำเภอแหลมฉบัง 7 เมษายน 2557
 ที่มาภาพ: แม่ประพิมพ์ เอกพจน

นักแสดงในสมัยก่อนก็จะเป็นลูกศิษย์ลูกหาของพ่อ แต่ปัจจุบันด้วยค่าครองชีพ
 ด้วยสังคมที่เปลี่ยนไปนักแสดงลำตัดก็ต้องไปหางานที่เป็นอาชีพทำ แต่ก็ยังรับงาน
 ลำตัดอยู่นะ น่าเสียดายที่ลำตัดในปัจจุบันไม่เหมือนสมัยก่อนที่มีงานเรื่อย ๆ ใน
 ปัจจุบันงานก็ลดลง เหลือน้อยลง แต่ก็ยังไปมาหาสู่ติดต่อกันเรื่อย ๆ นะ พอมีงาน
 ปากก็โทรตามที ก็ได้มาเจอกันที แต่ละครั้ง
 (ประพิมพ์ เอกพจน, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2561)

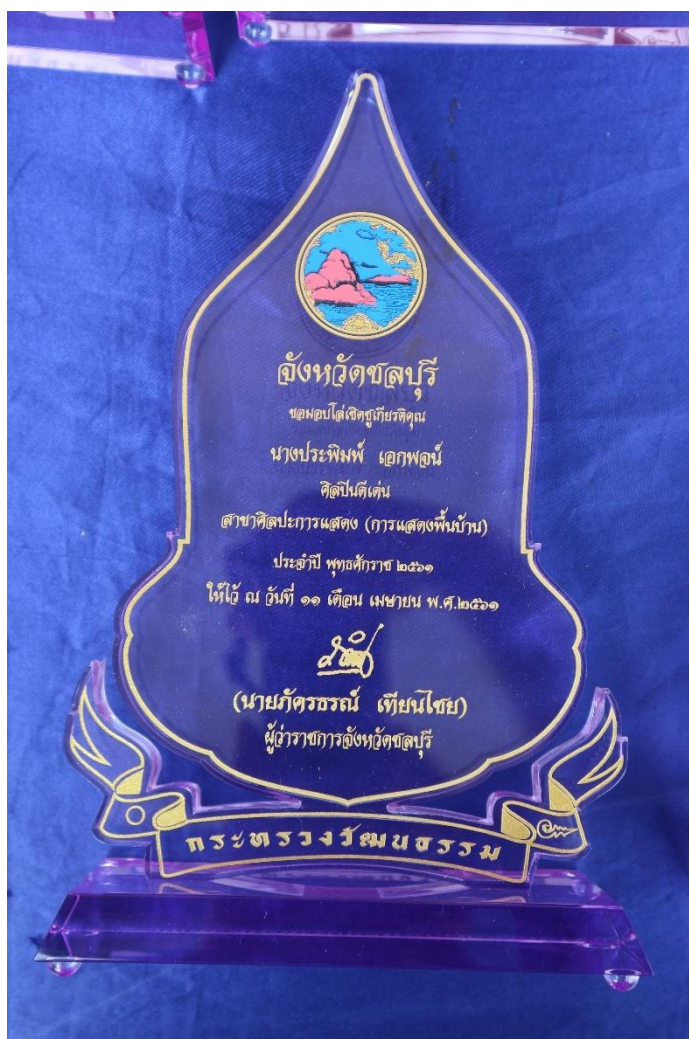
จากการศึกษามูลบทที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องลำตัดพ่อผูกศรีราชาพบว่า ลำตัดเกิดขึ้นมาจากการสวดของชาวอิสลาม หรือ แขก ที่มาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานคร และได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ในยุคแรกชื่อ ดจิกเก แล้วมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นการแสดงลำตัดในปัจจุบัน ที่เริ่มแยกออกจากพิธีกรรมทางศาสนามาเป็นการเล่นอย่างเต็มตัว

คณะลำตัดของพ่อผูกเป็นคณะที่มีความเก่าแก่ มีการสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่เดิมพ่อผูกเป็นคนกรุงเทพมหานคร และได้ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ศรีราชาเนื่องจากหนีน้ำท่วม และได้ก่อตั้งคณะขึ้นเมื่อ รว ๑ พุทธศักราชที่ 2485 ซึ่งในปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์ และสืบทอดโดยแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ผู้เป็นบุตรสาวของพ่อผูก เอกพจน์

ในปัจจุบัน แม่ประพิมพ์ได้รับรางวัล ศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาการแสดงพื้นบ้าน) จังหวัดชลบุรี ประจำปี 2561

ภาพที่ 2.38 แม่ประพิมพ์รับโลรางวัลศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาการแสดงพื้นบ้าน) จังหวัดชลบุรี ประจำปี 2561
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเลียก

ภาพที่ 2.39 โล่เกียรติยศ
ศิลปินดีเด่นและผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม (สาขาการแสดงพื้นบ้าน)
จังหวัดชลบุรี ประจำปี 2561
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

ในปัจจุบัน แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ยังคงที่จะสืบสานการแสดงลำตัด คอยถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจ และยังได้ร่วมพัฒนาเยาวชนตามโครงการค่าย กิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐจัดขึ้นเกี่ยวกับการแสดงลำตัด แม่ประพิมพ์ให้แนวคิดที่ว่า

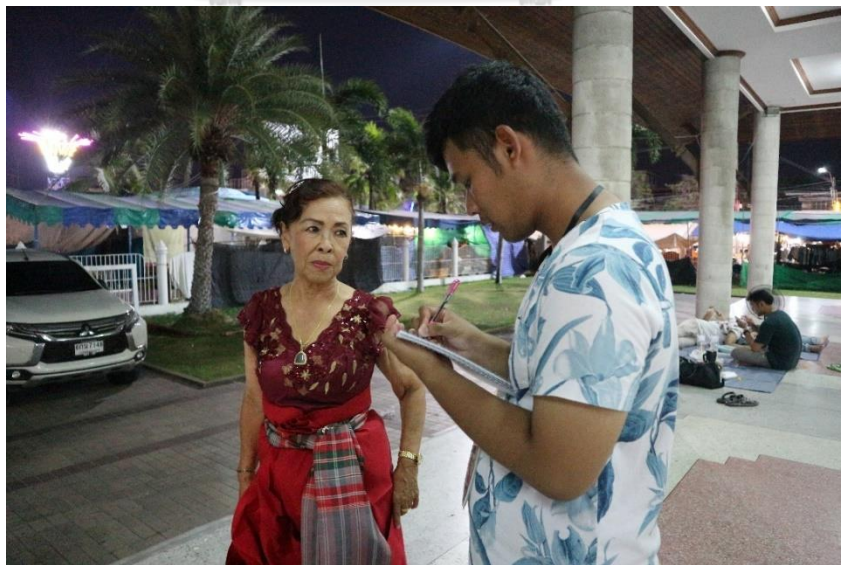
การแสดงลำตัดถ้าแม่ไม่ถ่ายทอดแล้ว เดี่ยวก็หายไปกับตัว ใครสนใจแม่ก็สอนเขาไปโดยไม่เคยที่จะคิดสตางค์เขาเลย เวลาที่มีกิจกรรมที่สอนเด็กแต่ละครั้งแม่ก็ตั้งใจมากที่ได้ร่วมถ่ายทอดให้ความรู้และคอยฝึกฝนให้เกิดต้นกล้าเยาวชนลำตัดขึ้นเรื่อย ๆ แม่ไม่อยากจะให้ลำตัดหายสาบสูญไป และแม่ยังดีใจนะที่มีหนู ๆ ทั้งนักเรียน นิสิต และ

ทุก ๆ คน อยากเรียนรู้ลำตัดไว้ และแม่อยากฝากถึงเยาวชนรุ่นใหม่ สำหรับคนที่สนใจ
อยากให้ร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยเราให้คงอยู่สืบต่อไป
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 2.40 แม่ประพิมพ์สอนนักเรียนหัดลำตัด ในกิจกรรมค่ายลำตัด ณ แหล่งเรียนรู้มรดกภูมิปัญญา
ทางวัฒนธรรม ลำตัดและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง พ่อหวังเต๊ะ แม่ศรีนิวล
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

ภาพที่ 2.41 ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์แม่ประพิมพ์ก่อนขึ้นแสดงลำตัด
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

จากการศึกษามูลบทที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องลำตัดพ่อผูกศรียาชา แสดงให้เห็นว่าจังหวัดชลบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านดนตรี ศิลปวัฒนธรรม และการแสดงพื้นบ้านเกือบจะทุกแขนง โดยอย่างยิ่งการแสดงลำตัดซึ่งมีคณะลำตัดที่เก่าแก่ และมีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลานาน การแสดงลำตัดถือเป็นการแสดงหนึ่งที่เกิดจากศาสนา คือการสวดของแขก และได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนในปัจจุบัน ได้แยกตัวออกมาเป็นการแสดงแขนงหนึ่งในการแสดงพื้นบ้านของไทย

คณะลำตัดที่ชื่อเสียงในจังหวัดชลบุรี คือ คณะพ่อผูกศรียาชา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่สี่แยกโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรียาชา โดยมีแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ บุตรสาวของพ่อผูกเอกพจน์ดูแลอยู่ในปัจจุบัน

ลำตัดคณะพ่อผูกศรียาชา เป็นคณะที่มีชื่อเสียงแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาตั้งแต่อดีต และเป็นที่ยอมรับของคนในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 โดยเริ่มจากพ่อผูก เอกพจน์ เป็นบุตรของพ่อพันธ์ และแม่เคลือบ เอกพจน์ ในสมัยนั้นแม่เคลือบ เป็นแม่เพลงลำตัด และได้ถูกขายเป็นทาสเพื่อไปแสดงเพลงพื้นบ้านอยู่ในวัง

พ่อผูกได้ย้ายเพื่อหนีน้ำท่วมจากกรุงเทพมหานคร มาอยู่ที่ศรียาชา พร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน คือ แม่จรรยา บุญยทัต กับ พ่อประยูร ภูมิดิษฐ์ และได้มาตั้งคณะอยู่ที่อำเภอศรียาชา และร่วมกันตระเวนแสดงทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่รู้จัก จนกระทั่ง มีโรคไข้ป่าระบาด แม่จรรยา และ พ่อประยูร ก็ย้ายกลับไปอยู่กรุงเทพมหานครคืน พ่อผูกจึงตัดสินใจอยู่ที่ศรียาชาต่อจนกระทั่งบั้นปลายชีวิต

จากการศึกษาพบว่าลำตัดคณะพ่อผูกศรียาชาเป็นลำตัดคณะหนึ่งที่ทรงคุณค่า และในปัจจุบันก็มีแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ยังรับงานและแสดงลำตัดต่อพ่อผูกศรียาชา และ เป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานลำตัดคณะพ่อผูกศรียาชาให้อยู่คู่จังหวัดชลบุรีต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

การขับร้องลำตัดพ่อผูกศรียา

ในการแสดงลำตัดของคณะพ่อผูกศรียา ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางประพิมพ์ เอกพจน์ ผู้เป็นบุตรสาวของพ่อผูก ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเนื้อหาของการศึกษาทั้งหมด 3 ประเด็นดังนี้

- 3.1 ระเบียบวิธีที่ใช้ในการร้องลำตัด
  - 3.1.1 โหมโรงรำมะนา และ ทำนอง 12 หน้ากลอง
  - 3.1.2 การร้องบันตนและรับด้วยขึ้นหน้ากลอง
  - 3.1.3 การร้องเพลงลอย
  - 3.1.4 การร้องบทฝากตัว
  - 3.1.5 การร้องเนื้อหา ว่าลำตัด
  - 3.1.6 การร้องลำตัดด้วยพรและบอกลา
- 3.2 เครื่องกำกับจังหวะที่ใช้ในการขับร้องลำตัด

3.1 ระเบียบวิธีที่ใช้ในการร้องลำตัด

3.1.1 โหมโรงรำมะนา 12 ภาษา

ในการบรรเลงโหมโรงของลำตัดจะเรียกว่า “โหมโรงรำมะนา” ซึ่งจะเป็นการโหมโรง โดยการตีรำมะนาทั้งหมด ไม่มีการขับร้องใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับการโหมโรงของดนตรีไทยเพื่อเป็นการแสดงให้ผู้ชมทราบว่าวันนี้จะมีการแสดงที่สถานทีนั้น ๆ

ในการโหมโรงรำมะนานั้น จะไม่ใช่ชื่อเรียกว่าหน้าทับอย่างของเพลงไทย แต่จะเป็นการออกภาษาเป็นภาษาต่าง ๆ เช่น พม่า ลาว มอญ ญวน ฝรั่งเศส แยกที่ใช้กันทั่วไปก็จะประมาณนี้ครับ

(ณภัทร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2561)

จากการสัมภาษณ์นายฐาปกรณ์ จันทรมณี และนายณภัทร ชูเชิด ผู้วิจัยสามารถสรุปทำนอง
ของการตีหมโรงรำมะนาลำตัดได้ 12 ภาษา โดยผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ทิง หมายถึง การใช้ฝ่ามือตีลงไปบนหน้ากลองรำมะนาลำตัดโดยที่ไม่กดลงหน้ากลองเพื่อให้เกิดเสียงทิง

โจ๊ะ หมายถึง การใช้ฝ่ามือตีกดลงบนหน้ากลองรำมะนาลำตัดเพื่อให้เกิดเสียงโจ๊ะ

1. ทำนองเรียบ

----	----	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ	----	- โจ๊ะ --	ทิง ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ
--- โจ๊ะ	--- โจ๊ะ	-- ทิง ทิง	- ทิง --	- โจ๊ะ - ทิง	- โจ๊ะ --	-- ทิง ทิง	- โจ๊ะ - ทิง

2. ทำนองจำปาเทศ

----	----	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ	----	- โจ๊ะ --	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ
----	- โจ๊ะ --	- โจ๊ะ ทิง ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - โจ๊ะ	-- ทิง ทิง	- โจ๊ะ - ทิง
- ทิง - โจ๊ะ	----	- โจ๊ะ --	- ทิง ทิง ทิง				

3. ทำนองปรบไถ่

----	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ	--- โจ๊ะ	- โจ๊ะ - ทิง	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - ทิง
------	--------------	--------------	--------------	----------	--------------	--------------	-------------

4. ทำนองพม่า

----	-- ทิง ทิง	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - ทิง	- โจ๊ะ --	- โจ๊ะ ทิง ทิง	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - ทิง
- โจ๊ะ - โจ๊ะ	- โจ๊ะ - ทิง	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - ทิง				

5. ทำนองลาว

----	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - โจ๊ะ	- ทิง - ทิง
------	--------------	--------------	-------------

6. ทำนองมอญ

----	- โฉ๊ะ --	- โฉ๊ะ ทิง ทิง	- ทิง - ทิง	- โฉ๊ะ --	- โฉ๊ะ --	- โฉ๊ะ ทิง ทิง	- ทิง - ทิง
------	-----------	----------------	-------------	-----------	-----------	----------------	-------------

7. ทำนองเขมร

--- โฉ๊ะ	- ทิง - โฉ๊ะ
----------	--------------

8. ทำนองญวน

----	- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ
------	---------------	-------------	---------------

9. ทำนองจีน

----	--- ทิง	--- ทิง	--- โฉ๊ะ	----	--- ทิง	--- ทิง	--- โฉ๊ะ
----	--- ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - โฉ๊ะ				

10. ทำนองโยน

- โฉ๊ะ - ทิง
----

11. ทำนองฝรั่ง

----	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - ทิง	----	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - ทิง
- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ ทิง ทิง	- ทิง - ทิง				

12. ทำนองแขก

- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง
---------------	-------------

ในการเล่นจรัมมะนาต้องจบด้วยทำนองลงกลองดังต่อไปนี้

ทำนองลงกลอง

สามชั้น

- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - -	- ทิง - -	- ทิง - ทิง	- โฉ๊ะ - -	- โฉ๊ะ - - ทิง
- โฉ๊ะ - -	- โฉ๊ะ - ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- โฉ๊ะ - -	- โฉ๊ะ - ทิง	- โฉ๊ะ - -
- โฉ๊ะ - ทิง	- - - ทิง	- ทิง - -	- ทิง - ทิง	- - - โฉ๊ะ			

สองชั้น

- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - -	- ทิง - -	- ทิง - ทิง	- โฉ๊ะ - -	- โฉ๊ะ - - ทิง
- โฉ๊ะ - -	- โฉ๊ะ - ทิง	- - - ทิง	- ทิง - -	- ทิง - ทิง	- - - โฉ๊ะ		

ชั้นเดียว

- โฉ๊ะ - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- ทิง - ทิง	- ทิง - -	- ทิง - ทิง	- - - โฉ๊ะ
---------------	-------------	-------------	-----------	-------------	------------

(ธำปกรณ จันทรมณี และ ฅภำทร ชูเชิด, สัมภำษณ, 3 กัณยายน 2561)

ภำพที่ 3.1 ผู้วิจัยมอขงที่ระลึกและช่ำวหลำมหนองมนหล่งการสัมภำษณหน้ากลองลำตัด

กับนำยธำปกรณ จันทรมณี และนำยฅภำทร ชูเชิด

ที่มำภำพ นำยนทึร จุงเลียง

ในการโหมโรงรำมะนาของคณะพ่อผูกศรียาจากกรมการสัมภาษณ์ แม่ประพิมพ์ ลักษณะในการใช้จะขึ้นอยู่กับงาน สถานที่ และเวลาของเจ้าภาพ และความเหมาะสม ซึ่งแม่ประพิมพ์ไม่ได้กำหนดตายตัวว่าจะต้องเล่นภาษาใดบ้าง และจะใช้ทำนองลงกลองจับชั้นเดียวเพื่อเป็นการลงจับก่อนที่จะเริ่มการร้องลำตัด

3.1.2 การร้องบันตนและรับด้วยขึ้นหน้ากลอง

การร้องบันตน ในอดีตเวลาขึ้นบันตนจะใช้ภาษามลายู แต่ก็อาจมีภาษาไทยปนอยู่ด้วย รำมะนาที่จะรับด้วยทำนองแขกมลายู หรือถ้าจะให้เป็นที่รู้จัก ก็จะมีการนำเพลงไทยอย่างเช่นเพลงลาวดวงเดือน หรือเพลงสองชั้นที่เป็นที่รู้จักมาขับร้องแทนการร้องบันตน

แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ อธิบายถึงเรื่องการบันตนว่า

ก่อนการแสดงจะต้องบันตน ก็จะทำให้ผู้ชายหรือผู้หญิงที่เสียงดีออกมาร้องเพื่อเป็นการเรียกคนดู ก่อนชมการลำตัด สมัยก่อนของป่าก็จะใช้พวกเพลงที่คนรู้จักกันดี เหมือนเพลงลาวดวงเดือน แล้วก็เพลงไอ้เจ้านกน้อยเอ๋ยร้องขึ้นมาก่อน หรือเพลงไหนที่มีการร้องแล้วมีลูกรับก็จะให้ลูกรับร้องขึ้นหน้ากลองด้วย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2561)

ฐาปกรณ์ จันทรมณี อธิบายเกี่ยวกับการร้องลำตัดว่า

ถ้าในสมัยโบราณจะให้ผู้ชายขึ้นก่อน เพราะอะไรก็ไม่มีที่มานะ แต่ว่ามันเป็นขั้นตอนที่พี่ได้เห็นและได้เรียนมาตั้งแต่เด็ก ๆ ก็จะเป็นแบบนี้มาเรื่อย ๆ เขาจะให้ผู้ชายขึ้น พอผู้ชายขึ้นแล้วก็ลดยกลง จากนั้นก็เป็นผู้หญิงขึ้น แล้วผู้หญิงก็ลดยกลง ช่วงนี้ก็จะใช้ทำนองเรียบ โดยทำนองเรียบจะรวมทั้งหมดเลย ทั้งการบันตน การออกตัว จะยังไม่มีการว่า การด่ากันในช่วงนี้ เมื่อเสร็จแล้วก็เริ่มเกี้ยว เริ่มว่ากันแล้ว

(ฐาปกรณ์ จันทรมณี , สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2561)

ในการบันทึกทางร้องนั้นผู้วิจัยได้บรรจุคำร้องลงในห้องเพลงให้เหมือนกับการร้องเพลงไทย เพื่อให้เข้าใจง่ายในการอ่านและเป็นการแบ่งวรรคตอนให้เป็นระเบียบโดยใช้ฉิ่งเป็นเครื่องกำกับจังหวะในการกำกับจังหวะในแต่ละห้อง และ บันทึกเสียงเป็นตัวโน้ตให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายขึ้น

3.1.3 การร้องเพลงลอย

นายฐาปกรณ์ จันทรมณี อธิบายเกี่ยวกับเพลงลอย ว่า

ลำตัดจะมีเพลงลอย หรือสังเกตุง่าย ๆ จะเห็นว่าเพลงลอยจะมีจังหวะกลองเข้ามาด้วย ถ้าเป็นเพลงธรรมดาจะร้องด้วยปากเปล่า แต่ถ้าเป็นเพลงลอยจะใช้จังหวะ อย่างเช่น ทำนองสองไม้

- ทิง - โฉ๊ะ	- ทิง - ทิง	- ทิง - โฉ๊ะ	- ทิง - โฉ๊ะ
--------------	-------------	--------------	--------------

(ฐาปกรณ์ จันทรมณี, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2561)

การร้องเพลงลอย หรือ การร้องลำลอย เป็นการร้องลักษณะเดียวกัน สมหญิง ศรีประจันต์ อธิบายว่า

ตามที่พี่ได้ฟัง ๆ เขามานะ จะเป็นเพลงที่มีทำนองเพราะ ๆ ใช้ร้องทั้งในตอนขึ้นและตอนลง ของแต่ละยีน หรือบางคณะจะเรียกว่า คอหนึ่ง คอสอง ซึ่งเหมือนกันกับการยีนคือ ยีนหนึ่ง และ ยีนสอง นั่นก็คือคนร้องนั่นเอง ถ้าจะพูดให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันหรือสมัยใหม่ เพลงลอยก็เป็นเหมือนเพลงเปิดและปิดเบรก บางคณะเรียกลำลอย บางคณะเรียกเพลงลอย น่าจะไม่จำกัดตายตัวในชื่อ ให้อธิบายว่าเป็นการร้องลอยเป็นใช้ได้ (สมหญิง ศรีประจันต์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2561)

3.1.4 การร้องบทฝากตัว

การร้องฝากตัว หรือ บางคณะเรียกว่า ออกตัว จากการสัมภาษณ์อาจารย์จินตนา กล้ายประยงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอธิบายว่า

การฝากตัวคือร้องแนะนำตัวว่าเป็นใคร เป็นคนอย่างไร แล้วก็ฝากเนื้อฝากตัวกับผู้ชม หรือฝ่ายตรงข้าม เพราะในการแสดงลำตัดจะมีกันสองฝ่ายคือ ฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง (จินตนา กล้ายประยงค์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2561)

สมหญิง ศรีประจันต์ อธิบายว่า

สำหรับพี่ หรือที่วังของแม่พี่จะเรียกว่า ออกตัว สำหรับการแสดงลำตัด แต่ไม่
ต่างกันในส่วนของเนื้อหาหลักเท่าไร ฝากตัวอาจจะดูอ่อนกว่า อ่อนนุ่มกว่า ส่วน
ออกตัวจะเป็นการแนะนำตัว แนะนำลักษณะ บุคลิกของนักแสดง
(สมหญิง ศรีประจันต์, สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2561)

การร้องบันตน สำเนียงมอญ

ลักษณะของการร้องบันตนสำเนียงมอญ เป็นการนำเนื้อร้องมาบรรจุลงในเพลงมอญดูดาว
สองชั้น แต่ลักษณะของการร้องและกลวิธีในการเอื้อนจะเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบของการร้อง
ลำตัดมีการตัดเอื้อนออกและใช้เนื้อเต็มพร้อมกับการเอื้อนเล็กน้อยแบบลำตัด โดยบทร้องบันตน
สำเนียงมอญบทนี้ ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดจากแม่ประพิมพ์ เอกพจน์

ลูกรับ

ฉันจะร้องกลองระว่างรำมะนาตีตั้งโจ๊ะพริ้มพริ้มพริ้มพริ้ม (ซ้ำ)

ยีนซิมโศกเศร้าให้เหงาใจเอ๋ย เอ๋ยโอละหน่ย โอละหน่ยหน้อยเอ๋ย

โอนะพ่อคุณเอ๋ย เอ็งเงอเอ๋ยสวยเอ๋ยนะแม่คุณเอ๋ย

ลูกรับ บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3	---	ฉิ่ง	---	ฉับ	---	ฉิ่ง	---
คำร้อง	--- ฉั่น	-- จะ ร้อง	-- ทำนอง	-- ระ ว่าง	-- รำมะนา	-- ตี ตั้ง	- โจ๊ะ พริ้ม พริ้ม	- พริ้ม - พริ้ม
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซ ลซ	-- รร	-- รร	-- ดดด	-- รด	-- ดซ ท	- ด - ท

ลูกรับ บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	---	ฉิ่ง	---	ฉับ	---	ฉิ่ง	---	ฉับ
คำร้อง	--- ฉั่น	-- จะ ร้อง	-- ทำนอง	-- ระ ว่าง	-- รำมะนา	-- ตี ตั้ง	- โจ๊ะ พริ้ม พริ้ม	- พริ้ม - พริ้ม
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซ ลซ	-- รร	-- รร	-- ดดด	-- รด	-- ดซ ท	- ด - ท

ลูกรับ บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- ยืน	--- ซึม	--- โศก	เศร้า ---	----	-- ให้ เหงา	--- ใจ	--- เอย
ทำนองร้อง	--- ด	--- ด	-- - ท	ดท ---	----	-- ทด ฟ	--- ร	--- ร

ลูกรับ บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- เอย	--- โอ	----	-- ละหนาย	--- โอ	-- ละหนาย	--- หนอย	--- เอย
ทำนองร้อง	--- ฟ	--- ร	---	-- ด ท	--- ด	-- ร ท	-- ซ ท	--- ด

ลูกรับ บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	-- โอนะพ้อ	คุณเอย	----	----	-- เริง เงอ	--- เอย
ทำนองร้อง	----	----	- ดร ท	-- ดร	----	----	-- ซ ซ	--- ล

ลูกรับ บรรทัดที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- สวยแม่	--- คุณ	--- เอย	----	----	----	----
ทำนองร้อง	----	-- ดล	--- ซ	--- ซ	----	----	----	----

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 1

คืนวันนี้เป็นคืนวันนัดคณะลำตัดเขาได้มาพร้อมกัน (ซ้ำ)

ตั้งวงโหมโรงประชัน ว่ากันทั้งหญิงชาย

เอ่ยท่านผู้ดูเป็นหมวดเป็นหมู่อยู่เรียงราย

โอนะพ่อคุณเอ๋ย เอ็งเงอเอยตั้งใจมาฟังกลอนเอย

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- คืน	-- วันนี้	-- เป็นคืน	-- วันนัด	-- คณะ	-- ลำตัด	เขา ได้มา	พร้อมกัน
ทำนองร้อง	--- ช	-- ช ลช	-- รร	-- ร พร	-- ดร	-- ด ท	-- ดช ท	- ด - ท

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- คืน	-- วันนี้	-- เป็นคืน	-- วันนัด	-- คณะ	-- ลำตัด	เขา ได้มา	พร้อมกัน
ทำนองร้อง	--- ช	-- ช ลช	-- รร	-- ร พร	-- ดร	-- ด ท	-- ดช ท	- ด - ท

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- ตั้ง วง	-- โหมโรง	-- ประชัน	----	-- ว่ากัน	-- ทั้งหญิง	-- และชาย
ทำนองร้อง	----	-- ท ด	-- ร ด	-- ด ด	----	-- ร ด	-- ร พ	-- พ ร

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- เอ่ยท่าน	-- อืออือ	-- ผู้ดู	-- เป็นหมวด	-- เป็นหมู่	-- อยู่เรียง	-- ราย
ทำนองร้อง	----	-- พร	-- ดท	-- ด ท	-- ท ช	-- ท ช	-- ช ท	--- ด

เนื้อร้องบทเพลงฝักบัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	-- โอนะพ้อ	คุณเอ๋ย	----	----	-- เอ็ง เงอ	--- เอย
ทำนองร้อง	----	----	- ดร ท	-- ดร	----	----	-- ซ ซ	--- ล

เนื้อร้องบทเพลงฝักบัว สำเนียงมอญ บทที่ 1 บรรทัดที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- สวยแม่	--- คุณ	--- เอย	----	----	----	----
ทำนองร้อง	----	-- ดล	--- ซ	--- ซ	----	----	----	----

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกรับแล้วจึงร้องต่อ

เนื้อร้องบทเพลงฝักบัว สำเนียงมอญ บทที่ 2

คืนวันนี้เป็นคืนชิงธงขอให้เจ้านตรงเหมือนๆตั้งธงปักกลาง
จะเข้าทางไหนไกลเอนข้างไปทางไหนเอย
เอย เอยโละหน่าย โละหน่ายหน้อยเอย
โอนะพ้อคุณเอ๋ย เอ็งเงอเอยสวยเอยนะแม่คุณเอย

เนื้อร้องบทเพลงฝักบัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในท้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- คืน	-- วันนี้	-- เป็นคืน	-- ชิงธง	-- ขอให้ใจ	-- ท่านตรง	เหมือน ๆ ตั้งธง	ปักกลาง
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซ ลซ	-- รร	-- รร	-- ดรด	-- ร ด	-- ดดซท	- ด - ท

เนื้อร้องบทเพลงตัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	--- คีน	-- วันนี้	-- เป็นคีน	-- ชิงธง	-- ขอให้ใจ	-- ท่านตรง	เหมือน ๆ ดังธง	ปักกลาง
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซ ลซ	-- รร	-- รร	-- ดรด	-- ร ด	-- ดดซท	- ด - ท

เนื้อร้องบทเพลงตัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	-- จะเข้า	-- ทางไหน	-- ไกล	-- เอนข้าง	----	-- ไป ทาง	-- ไหน	-- เอย
ทำนองร้อง	----	-- ท ด	-- ร ด	-- ด ด	----	-- ด ด	-- ร ฟ	-- ฟ ร

เนื้อร้องบทเพลงตัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- เอ้ยโอ	-- อืออือ	-- ละหนาย	--- โอ	-- ละหนาย	-- หนอย	--- เอย
ทำนองร้อง	----	-- พร	-- ดท	-- ด ท	-- ท ซ	-- ท ซ	-- ซ ท	--- ด

เนื้อร้องบทเพลงตัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	-- โอนะพ่อ	คุณเอ้ย	----	----	-- เอ็ง เงอ	--- เอย
ทำนองร้อง	----	----	- ดร ท	-- ด ร	----	----	-- ซ ซ	--- ล

เนื้อร้องบทพากย์ตัว สำเนียงมอญ บทที่ 2 บรรทัดที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- สวยแม่	--- คุณ	--- เอย	----	----	----	----
ทำนองร้อง	----	-- ดล	--- ซ	--- ซ	----	----	----	----

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทำลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

บทพากย์ตัวสองไม้ ชาย บทที่ 1

พริ้มพริ้มโจ๊ะพริ้มพริ้มกลองกระหึ่มไปไกลแสนไกล
 พริ้มพริ้มโจ๊ะพริ้มพริ้มกลองกระหึ่มไปไกลแสนไกล
 เสียงกลองเสียงกรับฉับฉิ่ง เสียงกลองเสียงกรับฉับฉิ่ง
 ของเราจริง ๆ อย่าทอดทิ้งเลยชาวไทย

บทพากย์ตัวสองไม้ ชาย บทที่ 1 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	พริ้ม พริ้ม	--- โจ๊ะ	-- พริ้ม พริ้ม	--- กลอง	-- กระหึ่ม	-- ไป ไกล	แสนไกล
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ล	-- ฟ ซ	-- ฟ	-- ร ด	-- ร ฟ	- ด ร

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 1 ชาย บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	พริ้ม พริ้ม	--- โจ๊ะ	-- พริ้ม พริ้ม	--- กลอง	-- กระหึ่ม	-- ไป ไกล	แสนไกล
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ล	-- ฟ ซ	-- ฟ	-- ร ด	-- ร ฟ	- ด ร

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 1 ชาย บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	เสียงกลอง	เสียงกรับ	-- ฉับฉิ่ง	----	เสียงกลอง	เสียงกรับ	-- ฉับฉิ่ง
ทำนองร้อง	----	-- ร ค	-- ร ช	-- ช ช	----	-- ร ค	-- ร ช	- ช ช

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 1 ชาย บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	-- ของ เรา	-- จริง จริง	อย่าทอดทิ้ง	เลยชาวไทย
ทำนองร้อง	-- ค ล	-- ล ล	-- ฟ ช ล	- ช ฟ ช

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2

สองกรขึ้นนมัสการท่านที่ประธานศิลปะของไทยไทย
 สองกรขึ้นนมัสการท่านที่ประธานศิลปะของไทยไทย
 อัญเชิญท่านมาสาธิตสิ่งสถิตมาดลจิตดลใจ
 จงดลใจให้ตั้งวชิ จงดลใจให้ตั้งวชิ
 จงโรมรันไพรอย่าให้ลูกมีอันตราย

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	สองกร	-- ขึ้นนมัส-	-- สะการ	----	ท่านที่ประธาน	-- ศิลปะ	ของไทย ไทย
ทำนองร้อง	----	-- ฟ ช	- ฟ ช ล	-- ช ช	----	ฟ ร ฟ ช	- ฟ ร ค	- ฟ ร ร

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	สองกร	-- ขึ้นนมัส-	-- สะการ	----	ท่านที่ประทาน	-- ศิลปะ	ของไทย ไทย
ทำนองร้อง	----	-- ฟ ซ	- ฟ ซ ล	-- ซ ซ	----	ฟ ร ฟ ซ	- ฟ ร ด	- ฟ ร ร

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- อัญเชิญ	-- ท่านมา	-- สาธิต	----	-- สิ่งสกลิต	มาดลจิต	-- ดลใจ
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ฟ ซ	- ฟ ซลซ	----	- ฟ ร ด	ร ร ด	- ร ร

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	-- อัญเชิญ	-- ท่านมา	-- สาธิต	----	-- สิ่งสกลิต	มาดลจิต	-- ดลใจ
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ฟ ซ	- ฟ ซลซ	----	- ฟ ร ด	ร ร ด	- ร ร

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	จงดลใจ	-- ให้ตั้ง	-- วจี	----	จงดลใจ	-- ให้ตั้ง	-- วจี
ทำนองร้อง	----	- ด ด ด	-- ร ซ	-- ร ด	----	- ด ด ด	-- ร ซ	-- ร ด

บทฝึกตัวสองไม้ ชาย บทที่ 2 บรรทัดที่ 6

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	จงโรมรัน	-- ไพรี่	อย่าให้ลูกมี	-- อันตราย
ทำนองร้อง	ทท ท	- ซ ท	ฟ ด ล ซ	- ซ ซ ซ

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ชั้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกรับแล้วจึงร้องต่อ

บทฝึกตัวสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย

สิบนิ้วลุกขึ้นพนมกราบผู้ชมทั้งหญิงและชาย

สิบนิ้วลุกขึ้นพนมกราบผู้ชมทั้งหญิงและชาย

คุณผู้หญิงเขาเมินทำไมมองมาทดลองพวกเราบ้างเป็นไร

รับรองการร้องการรำ รับรองการร้องการรำ

ทุกข้อขอที่คมคำจะไม่มีคำที่หยาบคาย

บทฝึกตัวสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	สิบนิ้ว	-- ลุกขึ้น	-- พนม	----	กราบผู้ชม	-- ทั้งหญิง	และชาย
ทำนองร้อง	----	-- ฟ ท	-- ซ ฟ	-- ซ ซ	----	- ฟ ด ซ	-- ด ฟ	- ด ซ

บทฝึกตัวสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	สิบนิ้ว	-- ลุกขึ้น	-- พนม	----	กราบผู้ชม	-- ทั้งหญิง	และชาย
ทำนองร้อง	----	-- ฟ ท	-- ซ ฟ	-- ซ ซ	----	- ฟ ด ซ	-- ด ฟ	- ด ซ

บทฝึกตัวสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	คุณผู้หญิง	-- เขาเมิน	ทำไมมอง	----	มาทดลอง	พวกเราบ้าง	เป็นไร
ทำนองร้อง	----	-- ซฟท	-- ด ซ	ซฟ - ซ	----	-- ซดซ	-- ฟ ร ฟ	- ร -

บทกวีสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย บรรทัดที่ 4

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	รับรอง	-- การร้อง	การรำ	----	รับรอง	การร้อง	การรำ
ทำนองร้อง	----	-- ด ท	-- ท ด	-- ท ท	----	-- ด ท	-- ท ด	- ท - ท

บทเพลงสองไม้ บทร้องที่ 3 ชาย บรรทัดที่ 5

ท้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	ทุกข้อขอ	ที่คมคำ	จะไม่มีคำ	ที่หยาบคาย
ทำนองร้อง	- ล ด ฟ	-- ซ ล ซ	- ฟ ด ล ซ	- ซ ซ ซ

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

บทเพลงสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย

มองผู้หญิงลูกน้องคุณ แม่คุณช่างละมุนละไม
 มองผู้หญิงลูกน้องคุณ แม่คุณช่างละมุนละไม
 มานั่งยิ้มทำย้วยวน นิ่มนวนจริงนะแม่นางใน
 คีนนี้เอาใจกันแน่ วินนี้เอาใจกันแน่
 ขึ้นมาทำเชื่อนแซ ระวังจะแพ้พี่ชาย

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย บรรทัดที่ 1

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในท้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	มองผู้หญิง	ลูกน้อง	แม่คุณ	----	แม่คุณ	ช่างละมุน	ละไม
ทำนองร้อง	----	- ซ ซ ฟ	-- ซ ล	-- ฟ ซ	----	-- ฟ ซ	- ฟ ร ร	- ร ร

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	มองผู้หญิง	ลูกน้อง	แม่คุณ	----	แม่คุณ	ช่างละมุน	ละไม
ทำนองร้อง	----	- ซ ซ ฟ	-- ซ ล	-- ฟ ซ	----	-- ฟ ซ	- ฟ ร ร	- ร ร

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	มานั่งยิ้ม	ทำ	ย้วยวน	----	นิมนวน	จริงนะแม่	นางใน
ทำนองร้อง	----	-- ซ ฟ ท	--- ซ	-- ฟ ซ	----	- ฟ ซ	- ร ฟ ร	- ร - ร

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	คืนนี้	เอาใจ	กันแน่	----	วันนี้	เอาใจ	กันแน่
ทำนองร้อง	----	- ท ด	-- ท ท	-- ท ซ	----	- ท ด	-- ท ท	-- ท ซ

เพลงลอยสองไม้ บทร้องที่ 4 ชาย บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	ขึ้นมาทำ	เขื่อนแซ	ระวังจะแพ้	พี่ชาย
ทำนองร้อง	- ท ท ท	- ท ท	ซ ซ ซ ท	-- ด ซ

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

ลูกคู่ (ร้องเกริ่นก่อนด้วยทำนองซ้ำไม่มีกลองประกอบ)

อย่าบินตียา อย่าบินตียา นูมาเอวกลม
 อย่าบินตียา อย่าบินตียา นูมาเอวกลม
 โอ้แม่ดอกกรักลา นานๆนะจำจะว่าให้ชม

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

บทกลอนพูดฝากตัว บทที่ 1

ศิโรราบกราบกำไมไหว้บรมครูเฒ่า	ที่สั่งสอนข้าพเจ้าให้มีเชาว์เชิงคารม
ท่านให้จำท่านให้จดในแบบบทประพันธ์	ทำช่วยเหลือผมนั้นมาตั้งแต่ชั้นประถม
ในเชิงชนประชันทำให้ผมนั้นมีเชาว์	ผมขอบูชาทุกคำเข้าไว้เหนือเกล้าเหนือผม
ลูกขออัญเชิญคุณครูมาสูงสูดสถิต	ร้องอะไรก็อย่าได้ผิดให้หัวคิดลูกแหลมคม

รับด้วยลูกคู่รับ

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกคู่รับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) ตามทำนองของรำมะนาลำตัด

บทกลอนพูดฝากตัว บทที่ 2

เคารพสองรองลงมาไหว้บรรดาท่านผู้ฟัง	ทั้งซ้ายขวาหน้าหลังท่านที่มานั่งคอยชม
ท่านชมเชยชื่นชอบคณะขอขอบพระคุณท่าน	แม่มาเกินมากพอประมาณและให้การสนิทสนม
ท่านมาเกินมากพอประมาณผมเบิกบานอุรา	ในแบบบทพจนานอย่าพินินทาทัถดม
ผมไกลบ้านพลัดถิ่นมาหากินรำร้อง	นำฉิ่งฉาบกรับกลองมารับร้องเสียงคารม
ทั้งบทบาทท่าทางว่ารูปร่างไม่ยวนยั่ว	ว่าดี ๆ หรือชั่ว ๆ ขอฝากตัวต่อท่านผู้ชม

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกคู่รับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) ตามทำนองของรำมะนาลำตัด

บทกลอนพุดผากตัว บทที่ 3

เคารพสามตามติดต้องร้องสะกิดดูหน่อย แม่เมตตาสาวน้อยมานั่งปล่อยอารมณ์
 มานั่งกันหน้าระเหยสะแล้วเตยต้นต่ำ ฟังศุภสร้อยถอยคำมีทั้งข้าทั้งคม
 ในคืนนี้สายใจเจ้าอย่างไรกันแน่ ถ้าพลาดท่าแล้วต้องแพ้แล้วแม่แพรโหมพรม
 ท่าเพลิงพล้ำข้าส่งไล่ออกจากวงไปเลย แม่รูปงามทราชมเขยช่างเอื้อระเหยลอยลม
 ว่าตามธรรมดาลำตัดเขาเลือกคัดกันว่า ถ้าใครไม่มีวิชาวันนี้ต้องว่าเสียให้จม
 ถ้าใครไม่มีวิชาวันนี้ต้องค่าเสียให้เซ็ด แล้วจะต้องปล่อยที่เด็ดชะแล้วแม่เม็ดมะยม
 เราจะเคื่องกันไม่ได้ไม่ว่าใครก็แล้วแต่ ไม่ว่าจะสาวหรือแก่เห็นที่ต้องเงื่อนปม
 ไม่ว่าจะสาวหรือแก่ถึงเธอจะแน่ซึกแคไหน ถึงผมจะเป็นรุ่นใหม่ไม่ยอมให้ใครมาลูบคม

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพุดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) ตามทำนองของรำมะนาลำตัด

ในการร้องบทกลอนพุดของการแสดงลำตัดพ่อผูกศรียาชา และลำตัดของคณะต่าง ๆ มักจะมีการพูดและว่ากลอนกันระหว่างชายหญิงระหว่างการว่ากลอนเป็นการเสียดสีกันทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนใจและสนุกสนานในการรับชมลำตัด และเมื่อสมควรแก่เวลา ฝ่ายชายก็จะเรียกนักลำตัดฝ่ายชายของตนอีกคนเพื่อขึ้นมาร้องบทกลอนพุดผากตัวต่อไป ก่อนการจะร้องลำตัดทุกครั้งถือเป็นสิ่งสำคัญของนักลำตัดทุกคนที่จะต้องพูดคือการขอสมอภัยก่อนการแสดง เพื่อเป็นการแสดงความเคารพนอบน้อมต่อผู้ที่มีอายุมากกว่าและเป็นการแสดงมารยาทที่งดงาม ดังตัวอย่างเช่น บทสนทนาของลำตัดฝั่งชายของคณะลำตัดพ่อผูกศรียาชา ที่ได้บันทึกไว้ ณ รายการ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513 ตอน ลำตัดคณะลูกสาวนายผูก จังหวัดชลบุรี ว่า

นายพิน เอกพจน์พูดว่า “วันนี้ก็จะร้องคนเดียวก็จะเสียเวลานะครับ ก็จะเรียกพี่
 ดวงดีขึ้นมาช่วยกันร้องอีกซักคน พี่ดวงดีครับ” นายดวงดีพูดว่า “ครับ ต้องขอกราบ
 เจริญสุขสวัสดิ์คืบพ่อแม่พี่น้อง ผมรู้สึกว่าคุณนายผูกเป็นเกียรติอย่างยิ่งเลยทีเดียวที่ได้มา
 เล่นที่งานสังคีตศิลป์ ถือเป็นเกียรติอย่างมากเลยทีเดียวที่ได้มางานแสดงอย่างนี้ ถือว่าหายาก
 ที่ลำตัดจะได้มาเล่นที่ใหญ่ ๆ ถือว่าภูมิใจเป็นพิเศษถ้าหากการแสดงของเราผิดพลาด
 ขาดตกบกพร่อง จืดหูจืดตา ก็ขอกราบขอโทษไว้ด้วยนะครับ”

ภาพที่ 3.2 นายรพิน เอกพจน์ เรียกนายดวงดีขึ้นมาร้องคอสอง
ที่มาภาพ: วิดีโอลำตัดลูกสาวนายผูก ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513

ในการร้องลำตัด แม่ประพิมพีได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า การร้องลำตัดจะมีตัวพระเอก นางเอก นางโจ๊ก และตัวตลกต่าง ๆ ซึ่งจะเรียกกันว่า คอหนึ่ง หมายถึง คนร้องคนที่ 1 คอสอง หมายถึง คนร้องคนที่ 2 ในแต่ละงานอาจจะมีได้หลายคอขึ้นอยู่กับระยะเวลาของการแสดง เมื่อนักร้องลำตัดคอสองได้กล่าวบทชมอาภักย์แล้วก็จะเริ่มร้องบทพูดฝากตัวอีกครั้ง

ลักษณะของบทพูดฝากตัว จะมีลักษณะเป็นการด้นกลอน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่งดงามของเพลงพื้นบ้านไทย ในสมัยโบราณหรือการแสดงยุคก่อนๆของลำตัดมักจะใช้วิธีการด้นเนื้อร้องกันสดๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน อาจารย์จินตนา กล้ายประยงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้อธิบายถึงความหมายของการด้นว่า

การด้นคือการใช้ปฏิภาณในการคิดกลอนเพลงพื้นบ้านได้ในฉับพลันพร้อมร้องออกมาในทันที ไม่มีการเตรียมมาก่อน ต้องร้องให้ได้เนื้อความพร้อมจังหวะทำนอง การด้น (Improvisation) จำเป็นต้องฝึกฝนพื้นฐานให้มีทักษะจนเชี่ยวชาญจนถึงระดับหนึ่ง จึงจะสามารถด้นสดได้

การด้นสดได้ในทันทีทันใดนั้น เราเรียกว่า "มุดโตแตก" หมายถึงร้องเพลงที่ฝึกจากครูจนเชี่ยวชาญ จนถึงขั้นด้นสดด้วยปฏิภาณของตัวเองได้โดยฉับพลัน (จินตนา กล้ายประยงค์, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2561)

ลูกรับ (ร้องเกริ่นก่อนด้วยทำนองช้าไม่มีกลองประกอบ)

มาน้องมาพี่จะพาไปดูลำตัดวันนี้วันนัดมาชมลำตัดที่เขาแสดง

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้นตามทำนองของรำมะนาลำตัด

บทกลอนพูดฝากตัว บทที่ 1

เสียงกลองนะครึบมาช่วยกันรับหน่อยนะจ๊ะ ช่วยกระทุ้งจังหวะผมจะชี้แจง
ก็ขอขอบคุณทุกทุกท่านที่ให้ทานน้ำใจ ที่นั่งเคียงกันเรียงรายเป็นกำลังใจกับนักแสดง
อย่าฟังหนีหน้าจรรยากลับไปนอนเพราะแหงนหน้า อย่าตัดเยื่อตัดใยเลยนะแม่เฒ่าบ่าวแดง

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้นตามทำนองของรำมะนาลำตัด

บทกลอนพูดฝากตัว บทที่ 2

ว่าลำตัดจะดีได้ต้องอาศัยคนดู	ว่าลำตัดจะดีได้ต้องอาศัยคนดู
ถ้าแม้ว่าท่านอุ้มชูบางทีผมสู้ยั้นแจ้	ผมหละนึกหนายแห่งไอ้ของมันแพงทุกอย่าง
ทั้งของใช้ต่าง ๆ แพงเหมือนอย่างคนแก่ลั้ง	ค่าราคาธกก็ขึ้นหมดไปตามขึ้น
เกี่ยวกับสถานการณ์เพราะว่าน้ำมันนั้นมันแพง	ข้าวสารถึงละลายก็ยังไม่ค่อยน้ำใจ
ค่าแรงลำตัดชิมันร้าย	ทำไมถึงจ่ายกันไม่ค่อยจะแพง
โน่นก็แพงไอ้นี้ก็แพง	เหมือนดังแกลั้งแข่งกัน
ต้นเหตุจากน้ำมันต้องซื้อกันปันแบ่ง	ไอ้ที่เขาเป็นเศรษฐีหรือเขาก็มีเงินถึง
จะแพงเท่าไรก็ช่างเขาก็นั่งยิ้มแฉ่ง	โรงอาบอบนวดก็ขึ้นพรวดตามมา
โรงอาบอบนวดก็ขึ้นพรวดตามมา	ว่าหญิงโรงน้ำซาก็ขึ้นราคาแพงแพง

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้นตามทำนองของรำมะนาลำตัด

<p> อ้อวันนี้ดีแล้วมาเจอแม่แก้วสาริกา พี่ยากจนจริงหนามาปรึกษากันบ้าง ฉันอยากสมานไมตรี ฉันอยากชมคารมนักร้อง ว่าอยากชมคมปากนี้ว่าจะซึกเท่าไร เธอเขกฉันสับเธอรับฉันรุก เมื่อว่ากันละวันนี้ต้องฉะกันให้แยะ ว่าจะบินจะลอยวันนี้ต้องคอยกันส่ง ผลัดกันว่าคนละยืนผลัดกันขึ้นคนละคำ ไม่ต้องมาถ่อมยอมกลัวอย่างตัวเอี้ยแพ้วชนะ ฉะกันเลยพลาดก็เสยกระโดงพลาจ </p>	<p> วันนี้ดีแล้วมาเจอแม่แก้วสาริกา ว่าบังเอิญมาเจอพบเธอวันนี้ เอาไว้เป็นที่เหนี่ยวรั้ง ว่าแค่ไหนต่อรองทอดลองเล่นบ้าง ว่ามีดีแค่ไหนขอเชิญใส่อย้าย ว่าเธอบั่นฉันบุกว่าสนุกกันจัง ไม่ฉฉหรือแก้ววันนี้ต้องแยไปข้าง ไม่ว่าจะขึ้นหรือลงต้องเลือกส่งไปพลาจ มาว่าเล่นคนละลำมาผลัดกันเล่นคนละจัง </p>
---	--

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉิ่งมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้นตามทำนองของรำมะนาลำตัด

ลำเกี่ยว บทที่ 1

ทิงทิงโจ๊ะถิตทิงเจอะผู้หญิงผมก็อยากจะร้อง
 ทิงทิงโจ๊ะถิตทิงเจอะผู้หญิงผมก็อยากจะร้อง
 ปากกล้ำมาทำราวี ปากกล้ำมาทำราวี
 ฝีปากใครดีก็เชิญซิเชิญลอง

ลำเกี่ยว บทที่ 1 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	- ทิง - ทิง	--- โจ๊ะ	- ถิต - ทิง	--- เจอะ	ผู้หญิง	ผมก็อยาก	จะร้อง
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ล	-- ฟ ซ	-- ร	-- ฟ ซ	-- ฟ ฟ ท	- ด ร

ลำเกี้ยว บทที่ 1 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	- ทิง - ทิง	--- โจ๊ะ	- ถิด - ทิง	--- เจอะ	ผู้หญิง	ผมก็อยาก	จะร้อง
ทำนองร้อง	----	-- ซ ซ	-- ล	-- ฟ ซ	-- ร	-- ฟ ซ	-- ฟ ฟ ท	- ด ร

ลำเกี้ยว บทที่ 1 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	- ปาก - กล้า	-- มาทำ	-- รวี	----	- ปาก - กล้า	-- มาทำ	-- รวี
ทำนองร้อง	----	-- ซ ดซ	-- ท ด	-- ท ท	----	-- ซ ดซ	-- ท ด	-- ท ท

ลำเกี้ยว บทที่ 1 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	ผีปาก	ใครดี	ก็เชิญซิ	เชิญลอง
ทำนองร้อง	-- ล ฟ	-- ซ ล	- ฟซ ด	-- ซ ซ

รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น

การร้องของฝ่ายชายเสร็จ ก็จะเป็นคิวของฝ่ายหญิงที่จะออกมาร้องต่อโดยใช้การร้องขึ้นหน้ากลองเพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าต่อไปเป็นการว่าลำตัดโดยฝ่ายหญิง

เมื่อจบบทสนทนาของฝ่ายชายจึงเริ่มร้องลำเกี้ยวเป็นกลอนต่าง ๆ เพื่อใช้เกี่ยวฝ่ายหญิง ก่อนที่ฝ่ายหญิงจะออกมาร้องลำตัด และเมื่อฝ่ายหญิงเดินออกมากลางเวทีก็จะเป็นธรรมเนียมของลำตัดก็คือการแนะนำและกล่าวขอสมอภัยก่อนการร้องลำตัด ดังตัวอย่างของบทสนทนาที่ได้นำมาจากเทปบันทึกการแสดงลำตัดลูกสาวนายผูก ว่า

กราบเจริญสุขสวัสดิ์ พ่อแม่พี่น้องทุกท่าน วันนี้พบกับลำตัดของคณะพ่อผูกศรีราชา รู้สึกเป็นเกียรติมาก ๆ ค่ะที่ได้มาแสดงที่นี่ ถ้าการแสดงของเราขาดตกบกพร่องถ้าผิดบ้าง พลังใจก็ต้องขอขมาอภัยด้วยนะคะ ขอเชิญรับชมรับฟังได้แล้วค่ะ

เนื้อร้องสุกรับ

โ้เจ้า้นกน้อยเอยก่อนนี้เคยจับคู่อยู่ชอน
โ้เจ้า้นกน้อยเอยก่อนนี้เคยจับคู่อยู่ชอน
เจรจาจูจี้กล่อมพีให้นอน
เจรจาเสียงร้องกล่อมน้องให้นอน
เจ้ามาหลุดจากกรงหลงเข้าดงกลางดอน
ทิ้งน้องให้นอนคนเดียวเอย

ลำเกี้ยว บทที่ 2

ไหว้พระคุณครูบาที่ท่านอุตสาห์สั่งสอน
ไหว้พระคุณครูบาที่ท่านอุตสาห์สั่งสอน
ท่านที่ให้ความรู้เป็นกระบี่ทุกกลอน
ท่านให้จำให้จดมีกำหนดเอาไว้แน่นอน
ทุกดับทุกตอนของลำตัดเอย

ลำเกี้ยว บทที่ 2 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ไหว้พระคุณ	ครูบา	เอ่อ	เอ็งเงย	ที่ท่านอุตสาห์	สั่งสอน
ทำนองร้อง	----	---	- พชล	- ช - ช	- - พ	- ล - ช	- - ร ด	- พ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 2 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ไหว้พระคุณ	ครูบา	เอ่อ	เอ็งเงย	ที่ท่านอุตสาห์	สั่งสอน
ทำนองร้อง	----	----	- พชล	- ช - ช	- - พ	- ล - ช	- - ร ด	- พ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 2 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ท่านที่ให้	ความรู้	----	----	ไว้เป็นกระทั	บทุกกลอน
ทำนองร้อง	----	----	- ร ด ท	- ด - พ	----	----	พ ร ด ท	- ดร - ด

ลำเกี้ยว บทที่ 2 บรรทัดที่ 4

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ท่านให้จำ	ให้จด	--- มี	-- กำหนด	เอาไว้แน่	นอน
ทำนองร้อง	----	----	-- รคท	-- ด ท	--- ด	-- ท ท	- ด - ฟ	- - - ท

ลำเกี้ยว บทที่ 2 บรรทัดที่ 5

ท้องเพลง	1	2	3
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง
คำร้อง	-- ทุกดับ	-- ทุกตอน	ของลำดับเคย
ทำนองร้อง	-- ด ช	-- ดท	ดทฟ - ท

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

ลำเกี้ยว บทที่ 3

ขอคาราวะอีกซักครั้งท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ขอคาราวะอีกซักครั้งท่านผู้ฟังทั้งหลาย

ทั้งคุณนายคุณน้าท่านที่มามากมาย

กราบเรียนท่านผู้ชมเชิงคารมหนูยังไม่คมคาย

รู้สึกอับอายเสียจริงเอย

ลำเกี้ยว บทที่ 3 บรรทัดที่ 1

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในท้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ขอคาราวะ	อีกซักครั้ง	เอ้อ	เอ็งเจย	ท่านผู้ฟัง	ทั้งหลาย
ทำนองร้อง	----	----	- ฟชล	- ช - ช	-- ฟ	- ล - ช	-- ร ด	- ฟ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 3 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	- ขอคาราวะ	อีกซักครั้ง	เอ้อ	เอ็งเงย	ท่านผู้ฟัง	ทั้งหลาย
ทำนองร้อง	----	----	- ฟชล	- ช - ช	-- ฟ	- ล - ช	-- ร ด	- ฟ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 3 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	ทั้งคุณนาย	คุณน้า	----	----	ท่านที่มา	มากมาย
ทำนองร้อง	----	----	- ร ด ท	- ด - ฟ	----	----	ฟ ร ด ท	- ด ร - ด

ลำเกี้ยว บทที่ 3 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	กราบเรียน	ท่านผู้ชม	--- เชิง	--- คารม	หญิงไม่	คมคาย
ทำนองร้อง	----	----	-- รดท	-- ด ท	--- ด	-- ท ท	- ด - ฟ	- - - ท

ลำเกี้ยว บทที่ 3 บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง
คำร้อง	รู้สึก	อับอาย	เสียงริงเอย
ทำนองร้อง	-- ด ช	-- ดท	ดทฟ - ท

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

ลำเกี้ยว บทที่ 4

ชีวิตลูกนักแสดงไปทุกแห่งหน
 ชีวิตลูกนักแสดงไปทุกแห่งหน
 ถึงจะถูกเหยียดหยามเพราะพยายามอดทน
 ให้ความครึกครื้นสิ่งอื่น ๆ ไม่กังวล
 บริการประชาชน ทุกคนเอย

ลำเกี้ยว บทที่ 4 บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	เข้าจังหวะฉิ่งในห้องที่ 3		--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	ชีวิตลูก	นักแสดง	เอ่อ	เอ็งเงย	ไปทุก	แห่งหน
ทำนองร้อง	----	----	- ฟชล	- ช - ช	-- ฟ	- ล - ช	-- ร ด	- ฟ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 4 บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	ชีวิตลูก	นักแสดง	เอ่อ	- เอ็ง - เงย	ไปทุก	แห่งหน
ทำนองร้อง	----	----	- ฟชล	- ช - ช	-- ฟ	- ล - ช	-- ร ด	- ฟ - ร

ลำเกี้ยว บทที่ 4 บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	ถึงจะถูก	เหยียดหยาม	----	----	เพราะพยายาม	อดทน
ทำนองร้อง	----	----	- ร ด ท	- ด - ฟ	----	----	ฟ ร ด ท	- ด ร - ด

ลำเกี้ยว บทที่ 4 บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
คำร้อง	----	----	ให้ความ	ครึกครื้น	--- สิ่ง	-- อื่นอื่น	-- ไม่กัง	--- วน
ทำนองร้อง	----	----	-- รดท	-- ด ท	--- ด	-- ท ท	- ด - ฟ	--- ท

ลำเกี้ยว บทที่ 4 บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3
จังหวะฉิ่ง	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง
คำร้อง	บริการ	ประชาชน	ทุกคนเอย
ทำนองร้อง	-- ด ซ	-- ดท	ดทพ – ท

- รำมะนาลูกคู่รับพร้อมกันโดยใช้อัตราจังหวะที่เร็วขึ้น (ขึ้นหน้ากลอง) จนครบหน้าทับลูกคู่รับแล้วจึงร้องต่อ

3.1.5 การร้องเนื้อหา ว่าลำตัด

การแสดงลำตัดของคณะพ่อผูกศรียาชา นอกจากจะการร้องแบบปกติแล้ว ยังมีเพลงพิเศษมากมายซึ่งได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่โดยนายผูก เอกพจน์ ผู้ก่อตั้งลำตัดพ่อผูกศรียาชา และบทเพลงที่มีเอกลักษณ์และกลวิธีพิเศษที่เป็นจุดเด่นของคณะก็คือ “ลำตัดก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก”

ลำตัดก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก นั้น พ่อผูกได้นำความงามของอักษรไทยทั้งหมด 44 ตัว มาประพันธ์คำร้องของลำตัดให้มีความงามตามลักษณะของอักษรไทย และได้เพิ่มเติมกลวิธีการร้องลำตัดให้น่าสนใจขึ้นด้วยการใช้เทคนิคการพูดสอดแทรกเข้าไปให้คำนั้นมีคำสองแง่สองง่ามบ้าง แต่ไม่มีความหยาบคายในบทร้อง มีการสลับการร้องกันระหว่างชายและหญิง และเป็นหนึ่งบทเพลงที่สร้างความภูมิใจแก่คณะลำตัดพ่อผูกศรียาชา และในปัจจุบันนางประพิมพ์ เอกพจน์ ผู้ดูแลลำตัดคณะพ่อผูกศรียาชา ได้ถ่ายทอดให้แก่ผู้วิจัยอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ตามแบบฉบับลำตัดพ่อผูกศรียาชา เนื้อร้องมีอยู่ว่า

ช่วงต้น

ร้องลอยเกรินนำ

ปาประวารุมเอ็งเงอเอ๋อเฮ้อเอยปาประวารุม

ประวันตะกาอ้าอ้าเต เอ๋อปาประวารุม

ประวันตะกาอ้าอ้าเต เอ๋อฮาเออ เอ๋อเอ็งเงย

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 1

เวลา (วินาที)		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา รุม	- เอ็ง - เงอ	เอ๋อเฮีย ปา	---	ปี	ระวา รุม		
ทำนองร้อง	----	--- ซ	--- ฟ	ซ ล - ซ ฟ	- ซ - ซ	ดลซ - ฟ	---	ด	ร ฟ - ร		

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 2

เวลา (วินาที)		10	11	12	13	14	15	16	17	18			
คำร้อง	ปี	ระวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	---	เต	----	---	ปา	---	ปี	ระวา รุม	
ทำนองร้อง	- ซ	ซซ	-- ฟ	ซ	-- ล	ด	---	ซ	----	---	ซ	-- ฟ	ซ ล - ฟ

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 3

เวลา (วินาที)		19	20	21	22	23	24	25	26							
คำร้อง	ปี	ระวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	---	เต	---	เอ๋อ	- อ่า - เออ	---	เอ๋อ	--	เอียง	เอย		
ทำนองร้อง	ซซ	ซ	- ฟ	- ซ	- ฟ	ล	---	ฟ	---	ด	- ด - ร	---	ฟ	--	ซ	ซ

เมื่อร้องเกริ่นนำเสร็จแล้วจึงเข้าเนื้อร้อง โดยเว้นจังหวะไว้ 4 ห้อง

ช่วงร้องลำตัด

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 1 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8								
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ								
คำร้อง	-- เจ้า กอ	---	ไก่อ	---	เดิน	---	ก้อย	---	คอย	---	กิน	---	ข้าว	---	อยู่	
ทำนองร้อง	-- ฟ	ซ	---	รฟ	---	ซ	---	ซ	---	ซ	---	ซ	---	ฟ	---	ร

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 2 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ขอ	--- ไช้	--- อยู่	-- ใน เล้า	--- ขึ้น	--- เงาม	--- เช็ง	----
ทำนองร้อง	-- ซ ล	--- ฟ	--- ฟ	-- ซ ล	--- ซฟ	--- ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 3 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- ขอ ขวด	-- คอ ควาย	--- คอ	--- คน	--- ปน	-- -หนอ	- กั้น อยู่	----
ทำนองร้อง	-- ล ฟ	-- ซ ซ	--- ดซ	--- ซ	--- ฟ	--- ซ	-- ฟ ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 4 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	เจ้า คอ	--- ระฆัง	--- งอ	--- งู	--- ค้าง	--- อยู่	- หาง เหยง	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ฟ	--- ร	-- ร ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 5 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า จอ	--- จาน	--- ฟาด	-- กระบाल	--- หัว	--- แก	- เข้า - ไป	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ด ล	-- ซ ซ	--- ซ	--- ฟ	- ร - ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 6 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ฉอ	--- ฉิ่ง	--- นี้	--- ยังไง	--- ใจ	--- ชุ่ม	--- เหมง	--- ฮี
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ด ฟ	--- ฟ	-- ซ ซ	--- ฟ	--- ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 7 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- ก็ - แก	-- มัน ขาดิ	--- ขอ	--- ช่าง	--- อยู่	-- ที่กลาง	--- ป่า	----
ทำนองร้อง	-- ซุ ฟ	-- ซุ ล	-- ซ	-- ซุ ล	--- ฟ	-- ซุ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 8 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ขอ	--- โข่	--- เซ่อ	--- ช่า	--- คำ	--- คน	--- เก่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	--- ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 9 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ขอ	-- กระ เขอ	--- เห้อ	-- คัณฑ์	--- บ้า	-- -หนอ	-- กระ ไร	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซุ ซ	--- ฟ	-- ซุ ล	-- ซุ ฟ	-- ฟซ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 10 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ยอ	--- หญิง	- ตะ ละ ตูด	--- ไว	--- เที้ยว	-- ได้ นอน	--- เชร่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	- ซุ ซ ฟ	--- ซ	--- ฟ	-- ล ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 11 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- แก	-- ไป เห็น	--- ฉั่น	-- ที่ ไหน	-- กัน นะ	-- ไอ้ ดอ	-- ชะ ฎา	----
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซล	--- ซ	-- ซ ฟล	-- ซล	-- ฟร ฟ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 12 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ตอ	- ปะ - ฎัก	- อย่า - ยัก	--- ท่า	- ฉั้น - เห็น	-- ที่ป่า	-- กะเม็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	- ฟ ล	--- ฟ	- ฟ ซ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 13 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้าถอ	-- สันฐาน	--- พาล	--- ว่า	--- ขาดิ	-- เจ้าหน้า	--- โง่	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ร	--- ฟ	-- ซ ฟ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 14 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ทอ	-- มณโฑ	--- โนน	--- คม	--- ปม	-- แกงอน	--- แซ่	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ซ	-- ซ ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 15 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ทอ	-- พุดเต่า	-- แกเห็น	-- ที่ไหน	-- กันนะ	-- เจ้าใจ	--- นรก	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซฟ	-- ซ ซ	-- ฟ ฟล	-- ซ ซ	- ฟ ซ	-- ซ ลฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 16 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- ก็ นอ	--- เณร	-- ท่านเห็น	-- หยกๆ	-- อยู่ที่	-- หน้าอก	-- ของเอ็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ซ ล	-- ฟ ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	-- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 17 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ดอ	--- เต็ก	-- ประเดี้ยว	-- แม่เขก	--- เสี้ย	-- ให้หัว	--- โน	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ซล	-- ซ ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 18 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ดอ	--- เต่า	--- ตูด	-- โต	--- โม	-- โท	--- เก่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	--- ฟ	--- ซ	-- ฟ	--- ฟ	--- ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 19 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ถอ	--- ถุง	-- เตี้ยว แม่	-- กระ หุ้ง	--- หนอ	--- หัว	-- กระ บาน	----
ทำนองร้อง	-- ร ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ซ	- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 20 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ้า	-- พวก เรา	- เหล่า - ทอ	--- ทหาร	--- ยัน	-- เข้าดู	-- ซักเป็ง	----
ทำนองร้อง	--- ร	-- ร ฟ	- ร - ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ร ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 21 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ธอ	--- ธง	-- เจ้า ตาย	--- โหง	--- พวก	-- เจ้าหลง	--- รุ	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ร ฟ	--- ซ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 22 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ นอ	--- หนู	--- หู	--- ลีน	--- ดี	-- แต่ฮีน	--- เขย่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ล	-- ซล	-- ซ ฟ	--- ฟ	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 23 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า บอ	-- ไบไม้	--- บ้า	--- ไบ	--- ซาติ	-- เจ้าตาย	--- โหง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ล	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	-- ซล	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 24 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ปอ	--- ปลา	-- อยู่ใน	-- กระปรง	--- ใจ	--- โฉง	--- เฉง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 25 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- ผอ ผิ่ง	-- ผอ ผา	-- พ่อ ออ	--- พาน	-- ดำนว่า	- ขาดเจ้าหน้า	--- เซียว	----
ทำนองร้อง	-- ซ ฟ	-- ซ ล	-- ดซ	--- ซ	-- ซ ฟ	-- ซซล	-- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 26 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ฟอ	--- ฟิน	--- ซี่	--- เดียว	--- เคียว	--- แข็ง	--- เป้ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ซ ฟ	--- ซ	--- ร	--- ฟ	-- ฟ ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 27 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า กอ	-- สำ เกา	--- เจ้า	-- ละ หนา	--- ซาติ	-- เจ้าหน้า	--- หอ	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ด ซ	--- ซ	-- ซ ซ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 28 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ มอ	--- ม้า	--- วิ่ง	--- ฮือ	--- ล้อ	-- ขนม	--- แข่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	-- ซซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 29 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ยอ	--- ยักษ์	-- ย้ายักษ์	--- ท่า	-- ไปเลย	-- ไร่หน้า	-- หม้อแกง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ล	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ฟ ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 30 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ รอ	--- เรือ	-- ไม่ มี	-- ตำแหน่ง	--- แล่น	--- เท้ง	--- เต้ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	--- ร	--- ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 31 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ลอ	--- ลิง	-- ฉันทเห็น	-- แก้ว	--- อยู่	-- ที่กลาง	--- ไพร	----
ทำนองร้อง	--- ฟซ	--- ซ	-- ด ล	-- ซฟ	--- ร	-- ซฟ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 32 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ วอ	--- แหวน	-- เทียวให้	-- เขาใส่	--- เงิน	-- ก็ไม่	--- เฉ่ง	----
ทำนองร้อง	--- ร ฟ	-- ซล	--- ร ฟ	-- ฟฟ ฟ	--- ฟ	-- ซ ฟ	--- ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 33 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- คอ	-- ศา ลา	--- ขอ	-- ฤาษี	--- โนน	-- แทนะ สอ	--- เสือ	----
ทำนองร้อง	--- ฟ	- ด ซ	-- ฟ	-- ซ ฟ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 34 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- ฉับ --	- หอ - ทับ	--- ไล่	--- เสือ	--- เชื้อ	--- ขง	--- เบ้ง	----
ทำนองร้อง	--- ซ	- ฟ ร	--- ฟ	--- ฟ	--- ซ	--- ฟ	--- ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 35 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า หอ	-- จุฬา	--- ออ	--- อ่าง	--- วาง	-- ไม้สอง	--- ลูก	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ฟ	--- ร	--- ฟ	-- ซ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 36 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฮอ	-- นกฮูก	-- ถูกลูก	-- ตะกั่ว	--- หัว	-- มั่นโทง	--- เทง	----
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ฟ ร	--- ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	----

ช่วงท้าย

เอากอขอต่อดับขยับเป็นเพลง

ฉันทบรเพลงแล้วยังไม่เพราะเสนาหุเออย

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--เอากอ	--- ขอ	-- ต่อ	--- ตับ	----	--- ขยับ	--- เป็น	--- เพลง
ทำนองร้อง	-- ฟ ฟ	--- ร	--- ร	--- ร	----	-- ฟ ฟ	--- ช	--- ช

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฉันท	-- บรเพลง	-- แล้วยัง	-- ไม่ เพราะ	----	-- เสนาหะ	--- หุ	--- เออย
ทำนองร้อง	--- ด	-- ช ช	-- ล ช	-- ฟ ล	----	-- ร ร	--- ฟ	--- ด

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เออย	--- ปา	--- ปี	ระวา - รุม	- ปี ระ วัน	ดะ - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	--- ฟ	--- ร	--- ล	ด ร - ด	- ช ช ช	ฟ - ช -	--- ล	--- ด

บรรทัดที่ 4

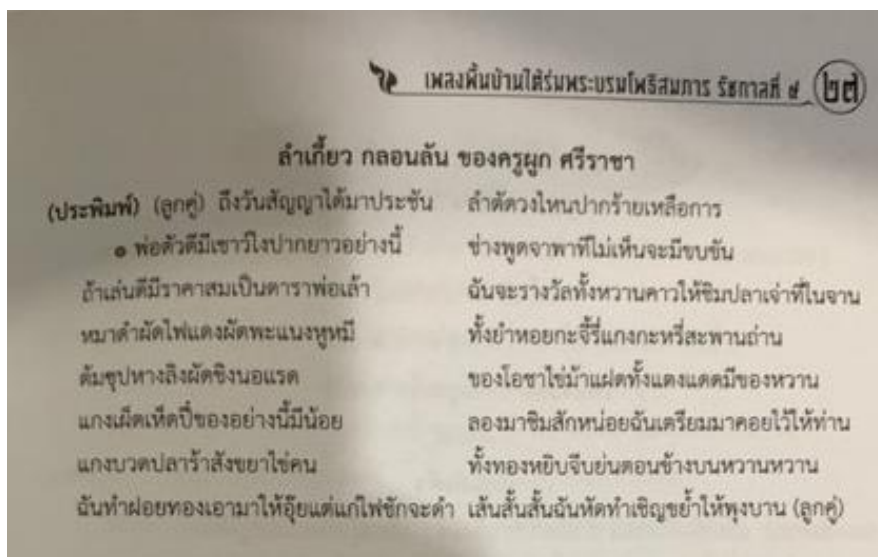
ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา - รุม	- ปี ระ วัน	ดะ - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	----	--- ช	--- ฟ	ช ล - ฟ	- ช ช ช	-- ฟ ช	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เออ	--- เออ	--- เออ	- เอิง - เงย
ทำนองร้อง	--- ด	--- ร	--- ฟ	- ช - ช

จากนั้นเป็นการว่ากลอนเนื้อหาเฉพาะตามสถานการณ์ เพื่อเพิ่มความสุขสนานดังเช่น
ลำตัดเชิญรับประทานอาหาร (ลำเกี่ยว กลอนสั้น)

ภาพที่ 3.3 เนื้อร้องลำตัดเชิญรับประทานอาหาร
ในหนังสือเพลงพื้นบ้านใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร รัชกาลที่ 9
ที่มาภาพ: อาจารย์บัวผัน สุพรรณยศ

ลำตัดเชิญรับประทานอาหารเป็นบทร้องที่มีความสนุก และสอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับการ
รับประทานอาหาร แม่ประพิมพ์ เล่าว่า

เมื่อเรามีการเชิญแขกมาเที่ยวบ้านเรา เราก็ต้องมีการเลี้ยงอาหารแขกไข่ม้อย ของ
ลำตัดเราก็เช่นกัน ป้าก็จะมีมาร้องลำตัดเชิญทานอาหาร ความสนุกของลำตัดบทนี้
ก็คือจะเป็นการเล่นคำ ผวนคำกันสนุกเขี้ยว เช่น ผัดพะเนียงหมูหมี่ ลองผวนดูมันก็
ไม่ใช่คำหยาบแต่คนก็จะหัวเราะว่า อะไรคือ หมูหมี่ อีกคำที่ฮิตก็จะเป็นคำว่า แดงแดด
คนก็จะคิดว่าอะไรน่าเกลียด แต่ที่ไหนได้มันคือแดงโมที่ตากแดดเลยเป็นสีแดง
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

จะสังเกตได้ว่า บทร้องลำตัดแต่ละบทที่คณะพ่อผูกนำมาใช้แสดง จะเป็นบทที่แสดงให้เห็น
ถึงทักษะ ความสามารถ และสามารถแสดงออกถึง ความเป็นมีอาชีพ และปฏิภาณไหวพริบของ
นักร้องลำตัดได้เป็นอย่างดี

เนื้อร้องลูกรับ

ถึงวันสัญญาได้มาประชัน ลำตัดวงไหนปากร้ายเกินการ

บทกลอนพูดลำตัดเชิญรับประทานอาหาร (ลำเกี่ยว กลอนสั้น)

พ่อตัวดีมีเขาวีไ้ปากยาวอย่างนี้	ช่างพูดจาพาที่ไม่เห็นจะมีขบขัน
ถ้าเล่นดีมีราคาสมเป็นคาราพ่อเล่า	ฉันจะรางวัลทั้งหวานควาให้ชิมปลาเจ้าที่ในงาน
หมาดำผัดไฟแดงผัดพะเนางหุหมี่	ทั้งยำหอยกะจี่รีแกงกะหรือสะพานถ่าน
ต้มซุ่ปทางลึงผัดขิงหน่อแรด	ของโอซาไ้หม่าแฝดทั้งแดงแแดงมีของหวาน
แกงเผ็ดเห็ดปี่ของอย่างนี้มีน้อย	ลองมาชิมซักหน่อยฉันเตรียมมาคอยไว้ให้ท่าน
แกงบวดปลาร้าสังขยาไ้คน	ทั้งทองหยิบจีบย่นตอนซังบนหวานหวาน
ฉันนำฝอยทองเอามาให้อู้อยู่แต่แกไฟซักจะดำ	เส้นสั้นสั้นฉันหัดทำเชิญขยำให้พุงบาน

- เมื่อนักร้องลำตัดร้องกลอนพูดจบ 1 บท จะใช้บทลูกรับเพื่อให้ลูกคู่ร้องพร้อมกันรับบทกลอนนั้น ๆ ด้วยจังหวะที่เร็วขึ้นและฉับมักจะตีจังหวะที่เร็วขึ้นตามทำนองของรำมะนาลำตัด (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

3.1.6 การร้องลำตัดอวยพรและบอกลา

ในการลงจบของคณะลำตัดพ่อผูกศรียา จะเป็นการลงจบแบบดั้งเดิมคือจะลงจบโดยการร้องลำตัด แม่ประพิมพ์อธิบายว่า

ในขั้นสุดท้ายเมื่อเราจะต้องเลิกเล่น และกล่าวลาลา วงของแม่จะร้องลำตัดเป็นเพลงลา บางคณะเขาก็แห่ลาให้พรเจ้าภาพให้พรคนดู เดียวนี้ที่ร้องลำตัดลาจะมีน้อย แต่ยังมีของแม่ก็ยังร้องลงด้วยลำตัด เป็นการร้องลำตัดให้พรเจ้าภาพ แล้วก็ขอบคุณแฟน ๆ ที่มาดูลำตัด เหมือนกับขอบคุณแล้วขอให้ทุก ๆ คนที่มาชมในวันนี้มีความสุขกันทุกคน จึงไม่มีบทร้องที่ตายตัว จะร้องตามเหตุการณ์ในวันนั้น ๆ ที่เราแสดง

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 3.4 แม่ประพิมพ์นำชาวคณะลำตัดกล่าวลา
ที่มาภาพ: นายนิรุทธ์ วงศ์สุวรรณ

3.2 เครื่องกำกับจังหวะที่ใช้ในการขับร้องลำตัด

การแสดงลำตัดนั้นเครื่องดนตรีหลักที่ต้องบรรเลงควบคู่ไปกับการขับร้องลำตัดและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะการแสดงลำตัดก็คือ รำมะนาลำตัด และ ฉิ่ง ก่อนการแสดงจะต้องเตรียมรำมะนาลำตัดโดยการนำหวายมีลักษณะเป็นเส้นเพื่อมาสอดเข้ากับบริเวณข้าง ๆ ของกลองรำมะนาลำตัด และใช้ลิ้มเสียบข้าง ๆ เพื่อให้หนังบริเวณหน้ากลองตึงขึ้นโดยใช้ขูด

3.2.1 รำมะนาลำตัด

รำมะนาลำตัด คือ กลองหน้าเดียวที่ชิงด้วยหนังมีลักษณะใหญ่กว่ารำมะนามโหรี ใช้ในการแสดงลำตัดและลิเกลำตัด ฦภัทร ชูเชิด ผู้ที่บรรเลงรำมะนาลำตัดในปัจจุบัน อธิบายเกี่ยวกับรำมะนาลำตัดว่า

หุ้มของรำมะนาทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้มะค่า หวายที่ใช้ เรียก ตะคร้า จะยึดหุ้มนิดกว่าหวายทั่วไป หนังที่ใช้จะเป็น หนังแพะบ้างหนังควายบ้าง
(ฦภัทร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2561)

รำมะนาลำตัดเป็นกลองที่ขึ้นหน้าเดียว โดยจะต้องใช้เส้นหวายโยงระหว่างขอบหน้าและโครงเหล็ก ซึ่งเป็นเหล็กที่รองกันของตัวรำมะนา และใช้ลิ่มหลาย ๆ อันตอกเพื่อเร่งเสียงระหว่างวงเหล็กซึ่งรองกันใช้เป็นขอบของตัวรำมะนา

ภาพที่ 3.5 ลิ่ม

ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเอียด

ลิ่มเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ไว้สำหรับทำให้หน้ากลองตึง ในการตึงหน้ากลองรำมะนาลำตัดแต่ละครั้งจะใช้ชิ้นต่ำ 6 ชิ้น หรืออาจจะมากกว่านี้ก็ได้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศ ความเย็น และความตึงของหน้ากลอง ฐาปกรณ์ จันทรมณี อธิบายว่า

ลิ่มจะทำมาจากไม้เนื้อแข็ง หรือพวกไม้เบญจพรรณก็แล้วแต่ วิธีในการทำจะต้องเหลาให้มีลักษณะข้างบนกว้างกว่าข้างล่าง โดยเทคนิคแต่ละข้างจะไม่เหมือนกัน อย่างเช่นผมจะดูว่าหนังเป็นยังไง ถ้าหนังตึงก็อาจจะทำให้เล็กหน่อย กลองใหม่กลองเก่า หนังใหม่ หนังเก่า ก็ต้องสังเกต แต่โดยส่วนมากคนกลองจะเลือกวัสดุที่มีอยู่ในพื้นที่ และหาง่ายมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น กลองใหม่ จะใช้ลิ่มที่เล็กกว่า เพราะต้องทำให้มันตึงที่สุด เพราะกลองใหม่หนังตึงอยู่แล้วลิ่มก็เลยใช้อันเล็กลง ถ้ากลองเก่าหนังจะหย่อน ก็ต้องใช้ลิ่มที่ใหญ่เพื่อตึงให้ตึงจึงจะได้เสียงรำมะนาที่ดี

เพื่อใช้ในการแสดงลำตัด วิธีในการทำลิ้มเราก็จะใช้เลื่อยผ่าไม้ และใช้ตะไบ เพื่อ
เป็นอุปกรณ์ในการแต่ง

(ฐานปรกรณ์ จันทรธรมณี, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 3.6 หวาย

ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเลียก

หวายเป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับซึงหน้ากลองให้ตึง ก่อนการใช้ลิ้มตอกเพื่อเร่งเสียง ในการ
แสดงลำตัดแต่ละครั้งจะต้องเตรียมหวายสำรองไว้ด้วยทุกครั้ง เพราะอาจจะเกิดการ แตก หรือ หักได้
ฐานปรกรณ์ จันทรธรมณี อธิบายเกี่ยวกับหวายที่ใช้ในการแสดงลำตัดว่า

การใช้หวาย ส่วนมากจะแล้วแต่คณะ ถ้าเป็นกรุงเทพ หรือชลบุรี ส่วนมากจะใช้
หวายตะคร้อ บ้านเราไม่มีต้องสั่งมาจากมาเลเซีย เพราะหวายของบ้านเราจะยืดง่าย หัก-
ง่าย ถ้ามาซึงก็จะยืดเร็ว หวายตะคร้อจะมีอยู่มากในภาคใต้ของประเทศมาเลเซีย ของไทย
ก็จะเป็นหวายน้ำผึ้งที่ใช้ได้ แต่ก็ไม่ดีเท่าที่ควร

ลำตัดเมื่อเราเริ่มแสดงจะสังเกตได้ว่าเราจะมีเล่นกันหลายรอบ หวายก็จะยืดไป
เรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นครั้งแรกเราก็จะใช้หวายเส้นเล็ก พอครั้งที่ 2 หน้ากลองก็จะเริ่มยืด

เราก็ต้องใช้หวายที่ขนาดโตขึ้นมาเรื่อย ๆ เพื่อให้รำมะนาลำตัดตึง ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ
ด้วยนะ ถ้าเจอน้ำค้างก็จะหย่อนเร็ว เราก็เปลี่ยนหวายเร็ว
(ฐาปกรณ์ จันทรมณี, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 3.7 เหล็กงัดกลอง

ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

ก่อนการบรรเลงนักดนตรีที่เป็นผู้บรรเลงรำมะนาลำตัดจะต้องนำลิ้มเพื่อมาใส่ให้
หวายเกิดความตึงเพื่อให้ได้เสียงที่ต้องการในการตีนาฏภัทร ชูเชิด อธิบายว่า

ในการใส่หวายขึ้นหน้ากลองให้ตึงนั้น มี 2 ขั้นตอนครับ ขั้นที่ 1. การใส่ลิ้ม คือ
การทำให้หวายตึง จะใส่ลิ้ม 6 ตัว การใส่จะใส่ 1 ช่อง เว้น 1 ช่อง โดยใช้ที่งัด (ทำ
จากเหล็กหรือสแตนเลส) ขั้นที่ 2 การใส่หวาย คือการทำให้หนังตึง จะใช้หวายเป็น
เส้น ยาวประมาณ 1 เมตร ยัดใส่ระหว่าง ปากนกแก้ว กับ หน้ากลอง
(ณภัทร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2561)

ภาพที่ 3.8 การใช้เหล็กงัดรามาเพื่อใส่ลิ้ม
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

ภาพที่ 3.9 นักดนตรีกำลังใช้ขอเหล็กงัดเพื่อใส่ลิ้ม
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

เมื่อผู้บรรเลงเตรียมรำมะนาพร้อมแล้วจะนั่งเป็นวงหันกลองเข้าหากัน เพื่อจะได้เห็นกัน และสามารถสื่อสารกันได้เวลาบรรเลงหรือเปลี่ยนภาษา ขึ้น - ลง จะได้เห็นกัน ในการแสดงลำตัด ส่วนมากจะใช้รำมะนาลำตัดประมาณ 3 - 4 ลูก ฦภัทร ชูเชิด อธิบายว่า

เหตุผลที่ต้องใช้รำมะนาลำตัด 4 ลูก ก็เพื่อความสนุกสนานด้วย แล้วก็เพื่อไม่ให้เสียงของรำมะนาขาดหายในการแสดง เพราะว่าในการแสดงลำตัดนั้น ถ้าลูกไหนเสียงหย่อนลง ก็ต้องเอาหวายเส้นออก แล้ววงค์ลิ้มเข้าไปอีก แล้วก็ใส่หวายกลับที่เดิม จะเหลืออีก 3 ลูกที่ยังที่อยู่ ก็จะทำให้เสียงยังดัง ไม่ขาดหายไป ในการบรรเลง จะมีรำมะนา 1 ลูก ที่ตีไม่เหมือนลูกอื่น ๆ ซึ่งเรียกว่าการตีขัด คือการตีสอด ใส่ขัดจังหวะ กับอีก 3 ลูกที่ตีย่นจังหวะไว้ หรือมีลักษณะคล้ายการตีขัดของเพลงไทยนั่นเองครับ อันนี้ผมก็ใช้เวลาหลายปีเหมือนกันกว่าจะขัดกลองได้

(ฦภัทร ชูเชิด, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2561)

ภาพที่ 3.10 การตั้งวงของกลองรำมะนา ลำตัดพ่อผูกศรีราชา
ที่มาภาพ: นายนิรุทธ์ วงศ์สุวรรณ

ภาพที่ 3.11 นายฐาปกรณ์ จันทร์มณี ด้านซ้าย นายณภัทร ชูเชิด ด้านขวา
กำลังสานิตและอธิบายเกี่ยวกับหน้ากลองของลำตัด
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

3.2.2 ฉิ่ง

ฉิ่ง หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ ส่วนมากเป็นทองเหลือง หล่อหนา เว้ากลาง ปากผายกลม รูปคล้ายฝาขนมครกไม่มีจุก รับหนึ่งมี 2 ฝา เจาะรูตรงกลางไว้สำหรับร้อยเชือกเพื่อสะดวกในการถือตีกระทบกันให้เกิดเสียงเป็นจังหวะ สำหรับใช้ควบคุมจังหวะในวงดนตรีไทย

ภาพที่ 3.12 ฉิ่ง
ที่มาภาพ: นายนทีธร จุงเล็ก

ภาพที่ 3.13 การโหมโรงรำมะนา ณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2560
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

ในการแสดงลำตัดนักแสดงจะนั่งแบ่งฝั่งสองข้าง เป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ซึ่งจะ
สลับกันว่าคนละยืน

ภาพที่ 3.14 ลำตัดฝ่ายหญิงเตรียมพร้อมแสดงลำตัด ฝั่งชาย
ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513
ที่มาภาพ: นายนิรุจน์ วงศ์สุวรรณ

ภาพที่ 3.15 ลำตัดฝ่ายชายเตรียมพร้อมแสดงลำตัด ฟังข่าว
ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ครั้งที่ 513
ที่มาภาพ: นายนิรุद्ध วงศ์สุวรรณ

จากการศึกษาการขับร้องลำตัด คณะพ่อผูกศรียาพบว่า การแสดงลำตัดของคณะพ่อผูกศรียายังคงรักษารูปแบบตามขนบธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณ และในการต่อเพลงผู้ศึกษาหรือลูกศิษย์จะต้องผ่านการไหว้ครู และยกชกก่อนเท่านั้นถึงจะสามารถฝึกหัดและต่อเพลงกับครูได้ โดยเอกลักษณ์ของลำตัดพ่อผูกศรียา จะมีบทกลอนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองคือ เป็นบทที่แต่งจากเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ลำตัด ก ไก่ถึง ฮ นกฮูก ลำตัดเชิญรับประทานอาหาร ลำตัดถามซื้อรถ โดยจุดเด่นที่พบคือการใช้คำพูดที่มีการพวนคำเพื่อหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ และ นำคำเหล่านั้นมาร้องเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

ในการแสดงลำตัดพบว่า มีการใช้รามะนาทั้งหมด 1 สำรับ และมีหน้าทับโหมโรงทั้งหมด 12 ภาษา มีทำนองลงหน้ากลอง 3 แบบ ในการร้องลำตัดจะนิยมใช้หน้ากลองสองไม้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหน้าทับของเพลงไทยเดิมก็มีความคล้ายและเหมือนหน้าทับลาว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าในการร้องลำตัดของคณะพ่อผูกศรียา ในการดำเนินทำนองของการร้องทั่วไปจะใช้หน้ากลองสองไม้ และเมื่อมีการออกภาษาถึงจะเปลี่ยนหน้ากลองให้ตรงกับภาษาที่ร้อง

บทที่ 4

บทวิเคราะห์การขับร้องลำตัดพ่อผูกศรียา

ในการศึกษาการขับร้องลำตัดพ่อผูกศรียา ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดและศึกษา ประวัติชีวิตรวมถึงหลักการและกลวิธีการขับร้องลำตัดจากแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ ซึ่งเป็นบุตรของ พ่อผูก เอกพจน์ ทางด้านการขับร้องลำตัดท่านได้รับการถ่ายทอด กลวิธีและหลักการขับร้องลำตัด จากพ่อผูก เอกพจน์ ผู้เป็นทั้งบิดาและครู และยังได้รับการถ่ายทอดเพิ่มเติมจากแม่จรรยา บุญยทัต ครูลำตัดที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยและเป็นครูของแม่ประยุม ยมเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติสาขา ศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน - ลำตัด) ประจำปี พ.ศ. 2537

ในการวิจัยครั้งนี้ แม่ประพิมพ์ได้ถ่ายทอดและเลือกลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ให้แก่ผู้วิจัย เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์ทางร้องแม่ประพิมพ์ได้กล่าวถึงความสำคัญของลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูกไว้ดังนี้ว่า

ลำตัดชุด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก เป็นลำตัดที่ป่ามีความภูมิใจมาก เพราะว่าเป็นผลงานที่ พ่อของป่าได้แต่งบทลำตัดบทนี้ไว้ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูกชุดนี้ ช่วงแรกพ่อจะเอาไว้ร้อง เอาไว้เล่นตามสถานศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมแล้วก็เป็น การอนุรักษ์ลำตัด พร้อมกับการอนุรักษ์ภาษาไทย อย่างเช่น วันภาษาไทย คุณพ่อก็จะได้รับเชิญให้ไปร้องลำตัดบทนี้ไว้ให้นักเรียนมากมาย งานวันสุนทรภู่ งานต่าง ๆ ตาม โรงเรียนพอเขาเห็นเขาก็จะเชิญไปเรื่อย ๆ ป่าก็เคยไปนะ แล้วก็ร้องบทนี้ด้วย ป่ายัง จำได้เลยว่า พ่อจะไม่ให้ดูเนื้อ ไม่ให้จด พอป่าดูปุ๊บ พ่อก็จะดุบ้าง ว่าบ้าง เพราะพ่อ จะสอนป่าโดยวิธีการให้จำ เมื่อเราจำได้ก็จะเล่นลำตัดได้สนุกขึ้น และเล่นได้อิสระ ไม่ต้องคอยกลัวว่าเนื้อไหนแล้ว ถึงไหนแล้ว แต่ป่าก็จะชอบแอบเอาไม้บรรทัดสมัย โบราณ ที่ข้างหลังจะเขียนตัวอักษรไทยไว้แล้วใช้นิ้วเลื่อนตามเพื่อไม่ให้หลง พ่อของ ป่าท่านความจำดีมาก ๆ และยังชอบแต่งบทลำตัดไว้อีก และยังมีอัดแผ่นเสียงไว้ด้วย (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2561)

เพื่อเป็นการอนุรักษ์ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก แยกประเด็นการศึกษาดังนี้

- 4.1 ประวัติลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก
- 4.2 สัญลักษณ์ในการบันทึกตัวโน้ต
- 4.3 จังหวะฉิ่งและหน้าทับ

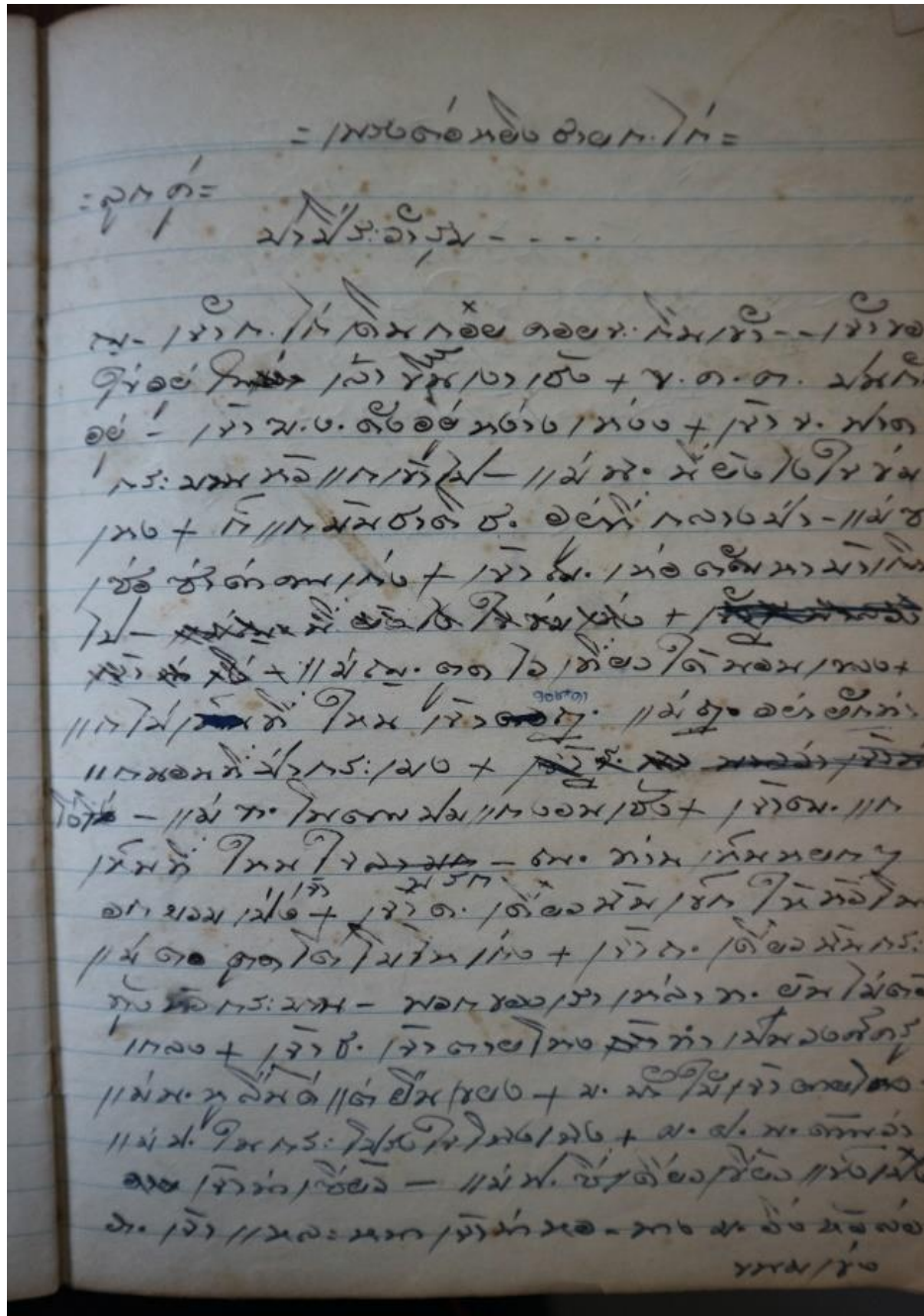

- 4.4 รายละเอียดบทการวิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก
  - 4.4.1 วิเคราะห์ระดับเสียง
  - 4.4.2 โน้ตการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก
  - 4.4.3 วิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก
- 4.5 สรุปผลการวิเคราะห์

4.1 ประวัติลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ประพันธ์โดยนายผูก เอกพจน์ ประมาณ เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2506 ในสมัยนั้น นายผูกได้เขียนไว้ว่า เพลงต่อหญิงชาย ก ไก่ ในการประพันธ์ลำตัดชุดนี้นางประพิมพ์อธิบายให้ฟังว่า

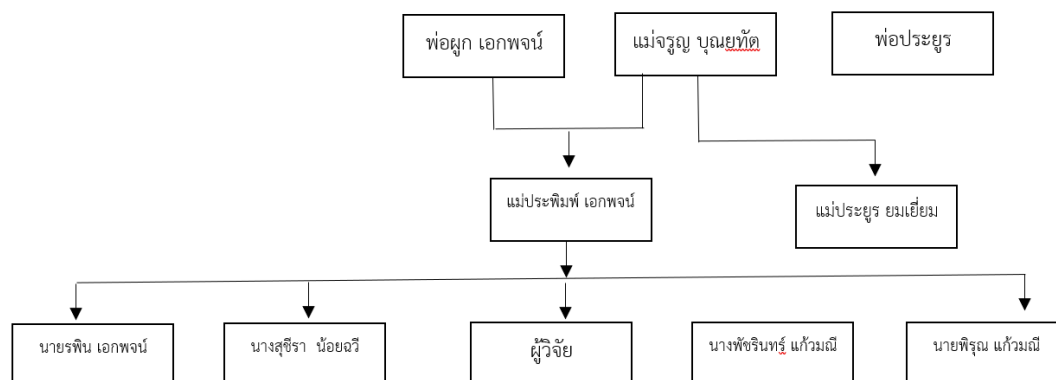
สมัยนั้นพ่อแต่งให้ เพราะว่าอยากให้คนได้ฟัง และได้สนุกกับ อักษรไทย ให้คนรู้ว่าอักษรไทยก็เอามาร้อง เอามาเล่นลำตัดได้ แล้วเมื่อก่อนงานภาษาไทย ตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็จะชอบมาเชิญคุณพ่อไปร้องโชว์แสดงความสามารถด้านภาษาไทยและการร้องลำตัดเป็นภาษาไทย น่าจะตามวัดสวนตาล วัดน้อย ถ้าป่าจำไม่ผิดนะเพราะนานมาแล้ว จนกระทั่งมารุ่นของป่า ก็จะร้องคู่กับผู้ชาย เหมือนเดิมแต่จะเล่นกันมากขึ้น เพื่อให้สนุก แต่ก็ยังคงไม่ใช้คำหยาบคายนะ อย่างเช่น แม่ทอมณโฑโนทม อะไรคือโนทม คนก็จะหัวเราะกันใหญ่ ยิ่งเด็ก ๆ มัธยมนะ ยิ่งชอบฟังแล้วก็เอาไปผวนกันเล่น สนุกสนานกันเลย จนในปัจจุบันก็เรียกว่า ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

ภาพที่ 4.1 ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ลายมือ นาย ผูก เอกพจน์
 ที่มาภาพ: นางประพิมพ์ เอกพจน์

ลำดับการสืบทอดลำดับพ่อผูกศรีราชา

ภาพที่ 4.3 ลำดับการสืบทอดลำดับพ่อผูกศรีราชา
ในการบันทึกคำร้องลำดับตก ไล่ ถึง ฮ นกฮูก

มีผู้สืบทอดมากกว่าในแผนผังแต่แม่ประพิมพ์ ระบุบุคคลหลักที่ได้รับการศึกษาในช่วงอายุ

4.2 สัญลักษณ์ในการบันทึกตัวโน้ต

4.2.1 ตารางที่ใช้ในการบันทึกโน้ตเป็นตัวอักษร โดยผู้วิจัยได้ทำเป็นทางขั้วร้องโดยตารางบรรทัดบนเป็นการแบ่งห้องเพลง บรรทัดที่ 2 เป็นจังหวะฉิ่ง บรรทัดที่ 3 เป็นคำร้อง บรรทัดที่ 4 เป็นทำนองของการขั้วร้อง สำหรับระดับเสียงที่ผู้วิจัยได้บันทึกเป็นระดับเสียงที่บรรเลงกับวงมโหรี (ทางเพียงอบน)

ทางเพียงอบนเรียกตามชื่อ ขลุ่ยเพียงออ ที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ ทางที่ใช้ในการขั้วร้องนี้เป็นทางของวงมโหรีและวงเครื่องสาย เสียงโดยอยู่ที่ขลุ่ยลูกที่ 6 และ 13 โดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

- ด แทนเสียง โด
- ร แทนเสียง เร
- ม แทนเสียง มี
- ฟ แทนเสียง ฟา
- ซ แทนเสียง ซอล
- ล แทนเสียง ลา
- ท แทนเสียง ที

ภาพที่ 4.4 แสดงโน้ตแทนค่าที่ปรากฏในระบบเสียงดนตรีไทยบนลูกฆ้องวงใหญ่

4.3 จังหวะฉิ่ง และ จังหวะหน้าทับ

ด้วยลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก เป็นเพลงที่ต้องการให้ความสนุกสนาน และด้วยบริบทของการขับร้องลำตัด ผู้วิจัยได้แทนจังหวะฉิ่งโดยใช้อัตราจังหวะชั้นเดียว

อัตราจังหวะชั้นเดียว

- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

จึงสรุปได้ว่า การขับร้อง ลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ของลำตัดพ่อมุก ศรีราชา มีลักษณะดังนี้

4.1.1 มีจำนวนทั้งหมดสามช่วง คือช่วงเกริ่นนำ ช่วงเนื้อเพลง และช่วงลงท้าย

4.1.2 แต่ละช่วงมีความยาวที่ต่างกัน

ช่วงเกริ่นนำ มี 3 บรรทัด

ช่วงเนื้อเพลง มี 35 บรรทัด

ช่วงท้าย มี 4 บรรทัด และอีก 4 ห้องเพลง

4.1.3 แต่ละช่วงใช้จังหวะฉิ่งชั้นเดียวเหมือนกันทั้งหมด

4.4 รายละเอียดบทการวิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

ในการดำเนินการวิเคราะห์ การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

- 4.5.1 วิเคราะห์บันไดเสียง
- 4.5.2 โน้ตการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก
- 4.5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์การเคลื่อนที่ของทำนองในการขับร้อง
- 4.5.4 สรุปผลการวิเคราะห์การขับร้องลำตัดก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

4.4.1 ระดับเสียง (Scale)

ในการวิเคราะห์ระดับการขับร้องลำตัดก ไก่ ถึง นกฮูก พบว่า มีการใช้บันไดเสียงทางขวาเป็นหลักโดยไม่ใช้บันไดเสียงอื่นเข้ามาแทรก ซึ่งสามารถแจกแจงได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วง เกริ่นนำ

บรรทัดที่ 1 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 2 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 3 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx

ช่วงที่ 2 ช่วงการร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

บรรทัดที่ 1 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 2 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 3 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 4 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 5 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 6 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 7 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 8 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 9 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 10 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 11 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 12 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 13 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 14 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx
บรรทัดที่ 15 ระดับเสียงทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล พซลxตรx

จะเห็นได้ว่าการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก เป็นเพลงที่ใช้ ระดับเสียงทางขวาเป็นเสียงประธาน สังเกตได้จากการแจกแจงข้างต้น มีลักษณะดังนี้

4.4.1.1 มีจำนวนทั้งหมดสามช่วง ซึ่งแต่ละช่วงมีความยาวที่ต่างกัน

ช่วงเกริ่นนำ มีความยาว 3 บรรทัด

ช่วงร้องลำตัด มีความยาว 35 บรรทัด

ช่วงท้าย มีความยาว 5 บรรทัด และบรรทัดที่ 5 มีเพียง 4 ห้องเพลง

4.4.1.2 แต่ละท่อนใช้หน้ากลองที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้ร้องว่าจะเรียกหน้ากลองอะไร หรือขึ้นอยู่กับสำเนียงภาษาของการร้องลำตัดโดยจะยึดหน้ากลองทำนองเรียบไว้เป็นพื้นฐานของการร้องลำตัด

4.4.2 โน้ตการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดจากแม่ประพิมพ์ เอกพจน์ บุตรสาวของพ่อผูก เอกพจน์และผู้ดูแลลำตัดพ่อผูกศรีราชาในปัจจุบัน

ช่วงต้น

ร้องล่อยเกริ่นนำ

ปาปิระวารุฌเฌงเออเออเฮอเออปาปิระวารุฌ ปิระวันตะกาอ้ออ้อเต เออปาปิระวารุฌ

ร้องล่อยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 1

เวลา (วินาที)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปิ	ระวา รุฌ	- เอ็ง - เงอ	เออเฮอ ปา	---	ปิ	ระวา รุฌ	
ทำนองร้อง	----	--- ซ	--- ฟ	ซ ล - ซ ฟ	- ซ - ซ	ดลซ - ฟ	---	ด	ร ฟ - ร	

ร้องล่อยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 2

เวลา (วินาที)	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
คำร้อง	ปิ ระวัน	ตะ กา	อ้อ ออ	---	เต	----	---	ปา	---	ปิ	ระวา รุฌ
ทำนองร้อง	- ซ ซซ	-- ฟ ซ	-- ล ด	---	ซ	----	---	ซ	-- ฟ		ซ ล - ฟ

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 3

เวลา (วินาที)	19	20	21	22	23	24	25	26
คำร้อง	ปี ะวัน	คะ กา	อ่า อ่า	--- เต	--- เอ้อ	- อ่า - เออ	--- เอ้อ	-- เียง เอย
ทำนองร้อง	ซซ ซ	- ฟ - ซ	-ฟ ล	--- ฟ	--- ด	- ด - ร	--- ฟ	-- ซ ซ

เมื่อร้องเกริ่นนำเสร็จแล้วจึงเข้าเนื้อร้อง โดยเว้นจังหวะไว้ 4 ห้อง

ช่วงร้องลำตัด

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 1 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า กอ	--- ไก่	--- เดิน	--- ก้อย	--- คอย	--- กีน	--- ข้าว	--- อยู่
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- รฟ	--- ซ	-- ซ ล	--- ซ	--- ซ	--- ฟ	--- ร

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 2 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ขอ	--- ไช้	--- อยู่	-- ใน เล้า	--- ขึ้น	--- เงา	--- แซง	----
ทำนองร้อง	-- ซ ล	--- ฟ	--- ฟ	-- ซ ล	--- ซฟ	--- ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 3 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- ขอ ขวด	-- คอ ควาย	--- คอ	--- คน	--- ปน	-- -หนอ	- กั้น อยู่	----
ทำนองร้อง	-- ล ฟ	-- ซ ซ	--- ดซ	--- ซ	--- ฟ	--- ซ	-- ฟ ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 4 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	เจ้า คอ	- - - ระฆัง	- - - งอ	- - - งู	- - - ค้าง	- - - อยู่	- ห่าง เห่ง	- - - -
ทำนองร้อง	- - ฟ ซ	- - ซ ซ	- - - ซ	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ร	- - ร ร	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 5 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - เจ้า จอ	- - - จาน	- - - ฟาด	- - กระบาส	- - - หัว	- - - แก	- เข้า - ไป	- - - -
ทำนองร้อง	- - ฟ ซ	- - - ซ	- - ด ล	- - ซ ซ	- - - ซ	- - - ฟ	- ร - ฟ	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 6 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - แม่ ฉอ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉี่	- - - ยั้งใจ	- - - ใจ	- - - ชุ่ม	- - - เห่ง	- - - ฮี
ทำนองร้อง	- - ฟ ซ	- - ด ฟ	- - - ฟ	- - ซ ซ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ล	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 7 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- ก็ - แก	- - มัน ซาดิ	- - - ซอ	- - - ซ้าง	- - - อยู่	- - ที่กลาง	- - - ป่า	- - - -
ทำนองร้อง	- - ซ ฟ	- - ซ ล	- - ซ	- - ซ ล	- - - ฟ	- - ซ ซ	- - - ฟ	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 8 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - แม่ ซอ	- - - โซ	- - - เซอ	- - - ซ่า	- - - ดำ	- - - คน	- - - เก่ง	- - - -
ทำนองร้อง	- - ฟ ซ	- - - ซ	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ฟ	- - - ซ	- - - ฟ	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 9 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ขอ	-- กระ เซอ	--- เห้อ	-- ตั้หมา	--- บ้า	-- -หนอ	-- กระ ไร	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ฟ	-- ซ ล	-- ซ ฟ	-- ฟซ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 10 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ยอ	--- หญิง	- ตะ ละ ตูต	--- ไว	--- เที้ยว	-- ได้ นอน	--- เชรง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	- ซ ซ ฟ	--- ซ	--- ฟ	-- ล ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 11 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- แก	-- ไป เห็น	--- ฉั้น	-- ที่ ไหน	-- กัน นะ	-- ไอ้ ดอ	-- ซะ ฎา	----
ทำนองร้อง	--- ซ	-- ซ ล	--- ซ	-- ซ ฟล	-- ซ ล	-- พร ฟ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 12 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ตอ	- ปะ - ฎัก	- อย่า - ยัก	--- ท่า	- ฉั้น - เห็น	-- ที่ป่า	-- กะเม็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	- ฟ ล	--- ฟ	-- ฟ ซ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 13 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้าถอ	-- สิ้นฐาน	--- พาล	--- ว่า	--- ซาติ	-- เจ้าหน้า	--- ไร่	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ร	--- ฟ	-- ซ ฟ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 14 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ทอ	-- มณโฑ	--- โนน	--- ตม	--- ปม	-- แกงอน	--- เซ้ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ซ	-- ซ ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 15 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ทอ	-- พุดเต่า	-- แกเห็น	-- ที่ไหน	-- กันนะ	-- เจ้าใจ	--- นรก	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซฟ	-- ซ ซ	-- ฟ ฟซล	-- ซ ซ	- ฟ ซ	-- ซ ลฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 16 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- กี่ นอ	--- เณร	-- ท่านเห็น	-- หยกๆ	-- อยู่ที่	-- หน้าอก	-- ของเอ็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ซ ล	-- ฟ ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	-- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 17 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ตอ	--- เต็ก	-- ประเดี้ยว	-- แม่เขก	--- เสีย	-- ให้หัว	--- โนน	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ซล	-- ซ ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 18 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ตอ	--- เต่า	--- ตูด	-- โต	--- โม	-- โท	--- เก้ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	--- ฟ	--- ซ	-- ฟ	--- ฟ	--- ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 19 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ถอ	--- ฤง	-- เดี่ยว แม่	-- กระ ทุ้ง	--- หนอ	--- ทั่ว	-- กระ บาน	----
ทำนองร้อง	-- ร ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ช	- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 20 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ้า	-- พวก เรา	- เหล่า - ทอ	--- ทหาร	--- ยัน	-- เข้าดู	-- ชักเป้ง	----
ทำนองร้อง	--- ร	-- ร ฟ	- ร - ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ร ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 21 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ถอ	--- ธง	-- เจ้า ตาย	--- โหง	--- พวก	-- เจ้าหลง	--- รุ	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ช	--- ช	-- ร ฟ	--- ช	-- ร	-- ฟ ช	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 22 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ นอ	--- หนู	--- หู	--- ลีน	--- ดี	-- แต่ยีน	--- เขย่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ช	-- ช ล	-- ชล	-- ช ฟ	--- ฟ	-- ฟ ช	-- ช ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 23 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า บอ	-- ไปไม้	--- บ้า	--- ไข่	--- ขาดิ	-- เจ้าตาย	--- โหง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ช	-- ช ล	--- ช	--- ฟ	--- ฟ	-- ชล	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 24 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ปอ	--- ปลา	-- อยู่ใน	-- กระโปรง	--- ใจ	--- โฉง	--- เฉง	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	--- ซ	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 25 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- ผอ ผึ่ง	-- ผอ ผา	-- ฟอ ออ	--- ฟาน	-- ดำนว่า	- ซาดเจ้าหน้า	--- เซี้ยว	----
ทำนองร้อง	-- ซ ฟ	-- ซ ล	-- ดซ	--- ซ	-- ซ ฟ	-- ซซล	-- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 26 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ฟอ	--- ฟัน	--- ซี่	--- เดียว	--- เคียว	--- แข็ง	--- เป็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ซ ฟ	--- ซ	-- ร	--- ฟ	-- ฟ ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 27 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า กอ	-- สำ เกา	--- เจ้า	-- ละ หนา	--- ซาติ	-- เจ้าหน้า	--- ทอ	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ด ซ	--- ซ	-- ซ ซ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 28 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ มอ	--- มีา	--- วิ่ง	--- ฮอ	--- ล้อ	-- ขนม	--- เซ่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	-- ซซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 29 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ยอ	--- ยักษ์	-- ย่ายักษ์	--- ท่า	-- ไปเลย	-- ใ้หน้า	-- หม้อแกง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ล	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ฟ ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 30 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ รอ	--- เรือ	-- ไม่มี	-- ตำแหน่ง	--- แล่น	--- เทั้ง	--- เต็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	--- ร	--- ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 31 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ลอ	--- ลิง	-- ฉันทเห็น	-- แก้ว	--- อยู่	-- ที่กลาง	--- ไพร	----
ทำนองร้อง	--- ฟซ	--- ซ	-- ด ล	-- ซฟ	--- ร	-- ซฟ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 32 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ วอ	--- แหวน	-- เทียวให้	-- เขาใส่	--- เงิน	-- ก็ไม่	--- เฉ่ง	----
ทำนองร้อง	--- ร ฟ	-- ซล	--- ร ฟ	-- ฟฟ ฟ	--- ฟ	-- ซ ฟ	--- ร	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 33 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- คอ	-- ศา ลา	--- ขอ	-- ภาชี	--- โนน	-- แหนะ สอ	--- เสือ	----
ทำนองร้อง	--- ฟ	- ด ซ	-- ฟ	-- ซ ฟ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 34 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- ฉั้น - -	- หอ - ทีบ	- - - ไล่	- - - เสื่อ	- - - เชื้อ	- - - ขง	- - - เป้ง	- - - -
ทำนองร้อง	- - - ซุ	- ฟ ร	- - - ฟ	- - - ฟ	- - - ซุ	- - - ฟ	- - - ร	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 35 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - เจ้า หอ	- - จุฬา	- - - ออ	- - - อ่าง	- - - วาง	- - ไร่สอง	- - - ลูก	- - - -
ทำนองร้อง	- - ฟ ซ	- - ซ ซ	- - - ฟ	- - - ร	- - - ฟ	- - ซ ซ	- - - ฟ	- - - -

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 36 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - - ฮอ	- - นกฮูก	- - ถูกลูก	- - ตะกั่ว	- - - หัว	- - มันโทง	- - - เทง	- - - -
ทำนองร้อง	- - - ซุ	- - ฟ ฟ	- - ซ ซ	- - ฟ ร	- - - ร	- - ฟ ฟ	- - - ฟ	- - - -

ช่วงท้าย

เอากอขอต่อดบขยับเป็นเพลง ฉันทบรเพลงแล้วยังไม่เพราะเสนาหุเออ

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- - เออ กอ	- - - ขอ	- - ต่อ	- - - ตับ	- - - -	- - - ขยับ	- - - เป็น	- - - เพลง
ทำนองร้อง	- - ฟ ฟ	- - - ร	- - - ร	- - - ร	- - - -	- - ฟ ฟ	- - - ซุ	- - - ซุ

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฉั่น	-- บรรเลง	-- แล้วยัง	-- ไม่ เพราะ	----	-- เสนาะ	--- หู	--- เอย
ทำนองร้อง	--- ด	-- ซ ซ	-- ล ซ	-- ฟ ล	----	-- ร ร	--- ฟ	--- ด

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ้ย	--- ปา	--- ปี	ระวา - รุม	- ปี ระ วัน	คย - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	--- ฟ	--- ร	--- ล	ด ร - ด	- ซ ซ ซ	ฟ - ซ -	--- ล	--- ด

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา - รุม	- ปี ระ วัน	คย - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	----	--- ซ	--- ฟ	ซ ล - ฟ	- ซ ซ ซ	-- ฟ ซ	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ้อ	--- เออ	--- เอ้อ	- เอ็ง - เงย
ทำนองร้อง	--- ด	--- ร	--- ฟ	- ซ - ซ

4.4.3 วิเคราะห์การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก

การดำเนินการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะยกทำนองมาวิเคราะห์เป็นราย ประเด็น เพราะทำนองทางร้องของลำตัดนั้นเป็นแนวทำนองที่มีจังหวะไม่คงที่ และบางคำ เป็นพยางค์สั้นๆ เกี่ยวพันกันในประโยคนั้น ๆ รวมทั้งอัตราจังหวะในการร้องลำตัดแต่ละครั้ง อัตราจังหวะจะมีทั้งช้าและเร็วแบ่งตามช่วงของการร้องคือ ช่วงเกริ่นนำ มี 5 บรรทัด จะเป็นเพียงการร้องลอยโดยไม่มีเครื่องกำกับจังหวะ และ จะเริ่มนับจังหวะโดยใช้รำมะนาลำตัดและฉิ่งรับพร้อมกันในห้องที่ 1 ของช่วงการร้องลำตัด โดยยืนจังหวะไว้จนครบ 35 บรรทัด เมื่อถึงช่วงท่าย 5 บรรทัด ก็ยังคงร้องในอัตราจังหวะเท่าเดิมจนจบ แล้วใช้หน้าทับรำมะนาเป็นจังหวะในการลงจบ และ ในการร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก มีการแบ่งการใช้เสียงระหว่างผู้ชายและผู้หญิงเป็นบรรทัด เพื่อแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ และ กลวิธีของการแสดงลำตัดในการว่ากันระหว่างฝ่ายชาย และ ฝ่ายหญิงในแต่ละบรรทัด

4.4.3.1 การแบ่งลมหายใจ

การแบ่งลมหายใจของการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก แม่ประพิมพ์อธิบายว่า

ในการร้องลำตัด เราจะต้องดูแลเรื่องลมให้ดี เพราะถ้าหายใจไม่ดี ไม่ตรง อาจจะ ทำให้การร้องสะดุด แต่ก็ต้องดูถึงกำลังของเราว่าจะหายใจได้ถึงช่วงไหน หมดช่วงไหน แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับแต่ละเพลงด้วยนะว่าจะใช้การหายใจแบบใด อย่างเช่นเพลงนี้ต้องหยุดหายใจก่อนแล้วค่อยร้องต่อ แต่บางเพลงต้องร้องยาวเลยแล้วค่อยหายใจ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับเพลงที่เรา กำลังร้องด้วย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2561)

จากการศึกษาพบว่าการแบ่งลมหายใจตามคำร้อง ในช่วงแรก บรรทัดที่ 1 มีการร้องโดยไม่หยุดหายใจเลยทั้งบรรทัด เพื่อเป็นการเกริ่นนำประโยคโดยไม่ให้รู้สึกเนื้อร้องขาดไป ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ $\longleftrightarrow$ เพื่อแสดงความยาวของการหายใจ ให้เข้าใจง่ายขึ้น

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 1

เวลา (วินาที)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา รุม	- เอิง - เงอ	เออเฮย ปา	---	ปี	ระวา รุม	
ทำนองร้อง	----	---	ช	--- ฟ	ช ล - ช ฟ	- ช - ช	ดลช - ฟ	---	ด	ร ฟ - ร

ในบรรทัดที่ 2 และบรรทัดที่ 3 พบลักษณะการหายใจที่เหมือนกัน โดยแบ่งลมหายใจ
ครั้งละ 4 ห้องเพลง

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 2

เวลา (วินาที)	10	11	12	13	14	15	16	17	18
คำร้อง	ปี ะวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	--- เต	----	--- ป่า	--- ปี	ระวา รุม	
ทำนองร้อง	- ซ ซซ	-- ฟ ซ	-- ล ด	--- ซ	----	--- ซ	-- ฟ	ซ ล - ฟ	

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 3

เวลา (วินาที)	19	20	21	22	23	24	25	26
คำร้อง	ปี ะวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	--- เต	--- เออ	- อ่า - เออ	--- เออ	-- เอ็ง เอย
ทำนองร้อง	ซซ ซ	- ฟ - ซ	- ฟ ล	--- ฟ	--- ด	- ด - ร	--- ฟ	-- ซ ซ

เมื่อเริ่มเข้าสู่เนื้อร้องลำตัด พบการแบ่งลมหายใจที่แตกต่างกันโดยแต่ละบรรทัดจะมี
ลักษณะของคำร้องที่ต่างกัน และมีกลวิธีการหยุดหายใจในห้องที่ 8 ทั้งหมด 30 บรรทัด โดยการ
เคลื่อนที่ของทำนองร้องจะดำเนินทำนองมาถึงห้องที่ 7 แล้วมีการหยุดเสียงโดยใช้การหยุดและหายใจ
ในห้องที่ 8 เพื่อขึ้นคำร้องในห้องที่ 1 ของแต่ละบรรทัดในบรรทัดถัดไป ตัวอย่างเช่น

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 7 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- กี้ - แก	-- มั่น ซาติ	--- ซอ	--- ซ่าง	--- อยู่	-- ที่กลาง	--- ป่า	----
ทำนองร้อง	-- ซ ฟ	-- ซ ล	-- ซ	-- ซ ล	--- ฟ	-- ซ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 8 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ซอ	--- โข่	--- เชื้อ	--- ซ่า	--- ดำ	--- คน	--- เก้ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	--- ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 9 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ขอ	-- กระ เซอ	--- เห้อ	-- ตั้หมา	--- บ้า	-- -หนอ	-- กระ ไร	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ฟ	-- ซ ล	-- ซ ฟ	-- ฟซ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 10 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ยอ	--- หญิง	- ตะ ละ ตูต	--- ไว	--- เที้ยว	-- ได้ นอน	--- เชรง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	- ซ ซ ฟ	--- ซ	--- ฟ	-- ล ซ	--- ล	----

พบการแบ่งลมหายใจครั้งละ 4 ห้อง ทั้งหมด 6 บรรทัด ใน 1 บรรทัดจะมีการแบ่งลมหายใจ 2 ห้อง ครั้งละ 4 ห้องเพื่อที่จะเตรียมร้องคำต่อไปให้มีความสนุกสนานและไม่ทำให้หมดลมหายใจในระหว่างร้องเพลง ตัวอย่างเช่น

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 7 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- กี่ - แก	-- มัน ซาติ	--- ขอ	--- ซ้าง	--- อยู่	-- ที่กลาง	--- ป่า	----
ทำนองร้อง	-- ซ ฟ	-- ซ ล	-- ซ	-- ซ ล	--- ฟ	-- ซ ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 10 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ยอ	--- หญิง	- ตะ ละ ตูต	--- ไว	--- เที้ยว	-- ได้ นอน	--- เชรง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	- ซ ซ ฟ	--- ซ	--- ฟ	-- ล ซ	--- ล	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 26 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ พ่อ	--- พี่น	--- ซี่	--- เดี่ยว	--- เคี้ยว	--- แข็ง	--- เป็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ซ ฟ	--- ซ	--- ร	--- ฟ	-- ฟ ร	----

ในการลงจบของลำตัดพบว่า 2 บรรทัดแรกมีการหยุดลมหายใจในห้องที่ 5 เพื่อแบ่งวรรคของคำร้องโดยบรรทัดที่ 1 มีคำร้องว่า เอากอขอต่อตับ จากนั้นหยุดหายใจเพื่อเล่นกับจังหวะ แล้วจึงต่อด้วยคำร้องว่า ขยับเป็นเพลง และได้ใช้กลวิธีที่เหมือนเดิมในบรรทัดที่ 2 โดยใช้คำร้องว่า ฉัน บรรเลงแล้วยังไม่เพราะ แล้วหยุดหายใจเพื่อเล่นกับจังหวะของรำนะนาลำตัดและฉิ่งแล้วจึงร้องต่อว่า เสนาะหุเอย

ในบรรทัดที่ 3 และ บรรทัดที่ 4 พบการร้องโดยไม่หยุดแบ่งลมหายใจยาวจนถึงห้องที่ 8 แล้วหายใจสั้น ๆ เพื่อที่จะขึ้นคำร้องใหม่ของบรรทัดถัดไป

ช่วงท้ายบรรทัดที่ 1

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--เอา กอ	--- ขอ	-- ต่อ	--- ตับ	----	--- ขยับ	--- เป็น	--- เพลง
ทำนองร้อง	-- ฟ ฟ	--- ร	--- ร	--- ร	----	-- ฟ ฟ	--- ซ	--- ซ

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฉัน	-- บรรเลง	-- แล้วยัง	-- ไม่ เพราะ	----	-- เสนาะ	--- หุ	--- เอย
ทำนองร้อง	--- ด	-- ซ ซ	-- ล ซ	-- ฟ ล	----	-- ร ร	--- ฟ	--- ด

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ๋ย	--- ปา	--- ปิ	ระวา - รุม	- ปิ ระ วัน	คะ - กา	-- -อา	--- เต
ทำนองร้อง	--- ฟ	--- ร	--- ล	ด ร - ด	- ซ ซ ซ	ฟ - ซ -	--- ล	--- ด

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปิ	ระวา - รุม	- ปิ ระ วัน	คะ - กา	-- -อา	--- เต
ทำนองร้อง	----	--- ซ	--- ฟ	ซ ล - ฟ	- ซ ซ ซ	-- ฟ ซ	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เออ	--- เออ	--- เออ	- เอ็ง - เมย
ทำนองร้อง	--- ด	--- ร	--- ฟ	- ซ - ซ

เนื่องจากเป็นการลงจบ จังหวะของรำมะนาและฉิ่งก็จะกระชับ เพื่อให้การร้องไม่พลาดและสะดวกไป แม่ประพิมพ์อธิบายว่า

จะต้องหายใจให้ไว หายใจเพียงสั้น ๆ ลองสังเกตดูนะว่าจังหวะจะกระชับขึ้นเรื่อย ๆ เลย แล้วคนร้องก็จะยืนกันทุกคนแล้วเพราะมันคือการร้องลงจบ ยิ่งหลายคนเหมือนจังหวะจะเร็วขึ้น แต่คนเป็นต้นเสียงก็ต้องดูแลเรื่องจังหวะด้วยนะ ไม่ให้เร็วไป หรือไม่ให้ช้าไป เพราะเร็วไปก็จะไม่เกิดความไพเราะ ช้าไปก็จะไม่เกิดความสนุกสนาน เพราะฉะนั้นทุกคนต้องช่วย ๆ กันรักษาความเร็วในการร้องด้วย เพื่อไม่ให้กระทบกับการหายใจ (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

4.4.3.2 การแบ่งประโยค

ในการแบ่งประโยคพบการแบ่งประโยคเป็นบรรทัด และในระหว่างการหายใจมีการเชื่อมประโยคโดยร่ามะนาลำตัด เพราะระหว่างการร้องลำตัดหยุดหายใจแต่ละช่วง ร่ามะนาลำตัดและฉิ่งจะยังคงดำเนินทำนองไปเรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดพักจนกว่าจะจบการแสดงในบทนั้น ๆ และ พบกลวิธีการซ้ำทำนองเพลงโดยกลอนที่ใช้ลงในห้องที่ 7 ก่อนการหยุดหายใจ จะพบกลวิธีการใช้กลอนเลี้ยง แทนจะทุกบรรทัด เช่น

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 28 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ มอ	--- ม้า	--- วิ่ง	--- ฮ่อ	--- ล่อ	-- ขนม	--- เข่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซล	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	-- ซซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 29 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ยอ	--- ยักษ์	-- อ้ายยก	--- ท่า	-- ไปเลย	-- ไอ้หน้า	-- หม้อแกง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ล	-- ฟ ซ	--- ฟ	-- ฟ ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 30 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ รอ	--- เรือ	-- ไม่มี	-- ตำแหน่ง	--- แล่น	--- แท้ง	--- เต็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ฟ ฟ	--- ร	--- ซ	--- ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 32 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ วอ	--- แหวน	-- เทียวให้	-- เขาใส่	--- เงิน	-- ก็ไม่	--- เฉิง	----
ทำนองร้อง	--- ร ฟ	-- ซล	--- ร ฟ	--- ฟฟ ฟ	--- ฟ	-- ซ ฟ	--- ร	----

การลงของลำตัดจะเป็นลักษณะกลอนต่าง ๆ เช่น กลอนเล็ง ก็จะลงด้วยคำที่ลงท้ายด้วย ง จู เช่น แข่ง เก่ง เหม็ง กลอนลอน ก็ จะลงท้ายด้วยคำว่า กลอน สอน ขอน ในบทร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูกพบลักษณะการใช้กลอนเล็ง มากที่สุด โดยพบการใช้กลอนเล็งทั้งหมด 20 บรรทัด และมีการใช้กลอนลงที่อีระอีก 16 บรรทัด

แม่ประพิมพ์อธิบายเรื่องกลอนว่า

การเล่นลำตัดสิ่งที่จะทำให้เรารู้ว่าคำหมดตอนไหน เราจะต้องสังเกตกลอนที่เราใช้ลงนะ อย่างเช่นบทนี้ใช้กลอนล้น ท้ายคำก็จะลงด้วยกลอนล้น ตัวอย่างเช่น ลงท้ายด้วยคำว่า กัน ฉัน มัน หัน ล้น ถ้าลงท้ายด้วยกลอนเล็งก็จะลงด้วยคำ เอ็ง เจ้ง เบ้ง เป้ง เมื่อเรามองออกเราก็จะดูออกว่ามันหมดคำตอนไหน แล้วยังกลอนลำตัดเป็นกลอนหัวเดียวจึงทำให้มองออกง่ายว่าครบคำตอนไหน จะลงจบตอนไหน (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

4.4.3.3 การเน้นคำ

ในการเล่นลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก พบการเน้นคำ ในคำที่มีลักษณะเป็นคำ กริยา เมื่อร้องถึงคำที่เป็นกริยา นักแสดงลำตัดจะต้องใส่อารมณ์เข้าไปในคำ ๆ นั้น และแสดงออกถึงกริยานั้น เพื่อให้มีความแข็งแรง และแสดงได้ถึงบทบาทต่าง ๆ มากขึ้น จะต้องเน้นคำให้หนักขึ้น ถ้าเป็นคำที่แสดงถึงการต่อว่าผู้ชายนักแสดงก็จะใช้น้ำเสียงที่มีความแข็งแรง และ ดั่งขึ้น ถ้าเป็นกริยาที่ตัดพ้อนักแสดงที่กำลังร้องจะอ่อนเสียงและใช้กริยาที่นุ่มนวลเพื่อเน้นค่านั้นว่าฉันกำลังตัดพ้อ ตัวอย่างเช่น เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 5 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า จอ	--- จาน	- - - ฟาด	-- กระบาส	--- หัว	--- แก	- เข้า - ไป	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ต ล	-- ซ ซ	--- ซ	--- ฟ	- ร - ฟ	----

พบการใช้คำว่า ฟาด โดยลักษณะของกริยาคำว่าฟาดเป็นคำที่มีความรุนแรง โดยผู้แสดงลำตัดจะต้องเน้นเสียงเพื่อสร้างอารมณ์ลงไปและมองไปยังฝ่ายชายที่ตนเองกำลังร้องลำตัดแล้วแสดงกริยาการฟาดแขนด้วยในขณะร้องและเน้นเสียงให้หนักแน่นในคำว่า ฟาด เพื่อให้ฝ่ายผู้ชายเกิด

ความหมั่นไ้มากขึ้น หรือบางครั้งจะมีการยกมือขึ้นทำท่าชี้นิ้วและพาดลงไปเพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในบทความ และเข้าถึงอารมณ์ของผู้เล่นในบทนั้น ๆ

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 6 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ฉอ	--- ฉิ่ง	- - - นี้	- - - ยั้งเง	- - - ใจ	- - - ชม	- - - เห่ง	- - - ฮี
ทำนองร้อง	-- ฟ ชู	-- ด ฟ	--- ฟ	-- ชู ชู	--- ฟ	ชู	--- ล	----

และในบรรทัดที่ 6 มีการร้องตอบฝ่ายหญิงโดยในห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ใช้เสียงที่มีความแข็งแรงว่าฝ่ายหญิงไปว่า นีั้งเง! แล้วจึงผ่อนปรนให้เป็นเสียงออกอ่อนของผู้ชายเพื่อเกี่ยวฝ่ายหญิงโดยใช้คำร้องว่า ใจชมห่ง โดยเน้นคำที่จังหวะตกทุกคน

เมื่อนำทั้งสองบทมาประกอบกันสามารถสรุปได้ว่าการร้องลำตัดแต่ละบรรทัดของลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก จะมีลักษณะ ว่ากัน และ แก้กัน ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในลักษณะ บทนำ บทตอบ โดยผู้หญิงจะเป็นผู้ที่ว่าผู้ชาย และ ผู้ชายจะว่าตอบด้วยความสุภาพ

นอกจากนั้นยังพบการเน้นคำโดยการทำให้ผู้ชมตก โดยการหยุดพูดคุยกันในแต่ละประโยคเพื่อสร้างสีสันและให้ผู้ชมได้เข้าถึงและเข้าใจมากขึ้น ในระหว่างบทร้องจะมีช่วงที่นักแสดงลำตัดหยุด หรือ พูดคุยกัน ว่ากัน โดยใช้การพูดคุย และ โต้เถียงกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

ในบรรทัดที่ 14 มีการใช้การเน้นคำโดยใช้เนื้อร้องที่สองแ่ง สองงาม เพื่อให้บทร้องมีความสนุกและไม่เป็นการใช้คำหยาบคายในการขับร้อง

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 14 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ทอ	-- มณโท	- - - โน	- - - คม	- - - ปม	-- แกงอน	- - - แซง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ชู	-- ชู ชู	--- ชู	--- ชู	--- ชู	-- ชู ชู	--- ล	----

เมื่อฝ่ายชายว่าฝ่ายหญิงโดยการเน้นคำ ใช้คำร้องที่มีการเสียดสีฝ่ายหญิงโดยใช้คำที่ สองแง่สองง่ามโดยจะเน้นคำในท้องที่ 3 และท้องที่ 4 ใช้คำร้องว่า โนตม ซึ่งเมื่อผู้ฟังพจนาคำก็จะทราบ ว่าคำร้องนี้หมายถึง นมโต และเมื่อผู้ชายร้องคำว่า โนตม จะต้องเน้นคำร้อง และหันไปแสดงกริยา ใส่ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงอาจจะหยุดการร้องหลังผู้ชายเน้นคำ เพื่อเจรจา เช่น “เดี่ยว ๆ ก่อนที่ อะไร โนตม พุดจาไม่เพราะเลย อะไรโน ๆ ตม ๆ”

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 19 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ถอ	--- ถุง	-- เดี่ยว แป	-- กระ ทุ้ง	-- หนอ	--- หัว	-- กระ บาน	----
ทำนองร้อง	-- ร ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ช	- ฟ ฟ	----

ในบรรทัดที่ 19 พบการเน้นคำที่เป็นกริยาชัดเจนในท้องที่ 4 คือคำว่า กระทุ้งซึ่งใน บรรทัดที่ 19 เป็นบทร้องของผู้หญิงจะมีการใส่อารมณ์ดำเนินคดีลงไป โดยเน้นคำว่ากระทุ้ง และ แสดงกริยาที่แสดงออกว่าจะเข้าไปกระทุ้งฝ่ายชายเพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมมากยิ่งขึ้น และในท้องที่ 6 ท้องที่ 7 ก็ยังมีการเสริมด้วยว่าจะต้องเน้นกริยาที่จะกระทุ้ง ให้ไปกระทุ้งบนหัวของฝ่ายชาย จึงทำให้ บทลำตัดในบรรทัดนี้มีการเน้นคำที่สมบูรณ์มากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 20 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เอ้า	-- พวก เรา	- เหล่า - ทอ	--- ทหาร	--- ยัน	-- เข้าดู	-- ซักเป้ง	----
ทำนองร้อง	--- ร	-- ร ฟ	- ร - ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ร ร	----

บรรทัดที่ 20 นี้ ใช้คำร้องที่เป็นภาษาพูดของฝ่ายชาย เมื่อถูกว่ามาจากฝ่ายหญิง ฝ่ายชายจึงตอบโต้กลับด้วยกลวิธีการเน้นคำในท้องที่ 5 โดยใช้คำร้องว่า ยัน ซึ่งคำร้องว่า ยัน นี้ เป็น ศัพท์ ที่แสดงถึงกริยาที่รุนแรงซึ่งหมายถึงการดันไปข้างหน้า หรือ การใช้เท้าถีบ ซึ่งในบทนี้จะแสดงให้เห็นว่าพวกเราฝ่ายชายเป็นเหล่าทหารไหนลองยันพวกผู้หญิงดูซักที

สามารถสรุปได้ว่า การเน้นคำเป็นการเน้นคำร้องเมื่อมีคำกริยาที่ต้องแสดงให้อีกฝั่งได้ดู เพื่อเป็นการเกี่ยวกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิงให้เกิดความสนุกสนาน

แม่ประพิมพ์อธิบายว่า

ป่าเห็นลำตัดสมัยก่อน ๆ เน้นคำ ว่ากัน แรงกว่าสมัยนี้มาก ๆ ถึงขั้นด่าจริงจังเลยก็มี แต่ถึงยังไงเราก็ต้องเน้นคำที่เราต้องการจะไล่อารมณ์ไป โดยการด่า การว่า เราต้องเน้นให้สุดไปเลย ยิ่งคนดูเยอะนะ คนดูก็จะชอบกันเวลาด่ากัน แล้วถ้าเป็นลำเกี่ยวกับที่เราเน้นก็เปลี่ยนอารมณ์ออกไปโดย เน้นคำนั้นเหมือนเดิม แต่เราจะลดอารมณ์ที่เกรี้ยวกราดออกไป แล้วใช้อารมณ์อ่อนหวานเข้ามาแทน เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้สึกว่าคุณเราเกี่ยว เหมือนผู้ชายเกี่ยวผู้หญิงก็ต้องเกี่ยวด้วยคำหวาน ๆ ถ้าสมมุติเน้นคำไปแล้วใช้อารมณ์โกรธก็คงไม่มีผู้หญิงที่ไหนมารักเราหรอก (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

4.4.3.4 การใช้คำสองแง่สองง่าม

เมื่อพูดถึงลำตัดก็คงไม่พ้นคำว่า คำด่า ที่จะอยู่ในเนื้อร้องลำตัด แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนวัฒนธรรมมีการปรับปรุงให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นจึงทำให้การร้องลำตัดมีการลดการใช้คำหยาบคายลง และมีการปรับปรุงให้คงความสนุกสนานและการว่ากันไว้โดยการใช้คำพวน และ คำสองแง่สองง่าม จากการศึกษาบทร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก พบว่า มีการใช้คำสองแง่สองง่ามทั้งหมด 6 จุด ได้แก่ เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 16 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- กี่ นอ	--- เณร	-- ท่านเห็น	-- หยก ๆ	-- อยู่ที่	-- หน้าอก	-- ของเอ็ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซุ	--- ซุ	-- ซุ ล	-- ฟ ฟ	--- ร ฟ	-- ฟ ฟ	-- ซุ ฟ	----

ในบรรทัดที่ 8 มีการใช้คำสองแง่สองง่ามที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความสงสัยคือ ผนอเณรท่านเห็น หยก ๆ เมื่อสังเกตจริง ๆ แล้วในบทไม่ได้พูดถึงว่าผนอเณรเห็นอะไร แต่เป็นเนื้อร้องสองแง่สองง่ามให้นึกถึงหน้าอกของผู้หญิง ซึ่งอาจจะแปลว่าเห็นเสื้อ เห็นสร้อย หรือ เห็นข้างในเสื้อ ก็สามารถแปลความหมายได้หมดอยู่ที่ผู้ฟังจะแปลความหมายของบทร้องออกมา แม่ประพิมพ์อธิบายถึงบรรทัดที่ 8 ว่า

เข้าก็มอบเนรท่านเห็นหยก ๆ อะ ที่หน้าอกของเอ็ง แต่จะว่าไปเราก็ต้องคิดเอาเองนะ ว่าเห็นอะไร ในบทนี้จะเป็นบทให้เราได้คิด เมื่อเราแสดงก็จะเริ่มแซวกันแล้วว่าของใครใหญ่ ของใครเล็ก แต่ในการร้องลำตัดก็จะมีใครพูดนะว่าหมายถึงอะไรที่ใหญ่ ก็จะแซวกัน ฉะฉาย ๆ เรื่องความใหญ่ ความเล็ก เมื่อร้องไปได้เรื่อย ๆ ว่า กันไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ต้นเสียง เริ่มร้องในบทต่อไปเลย

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 21 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ออ	--- จง	-- เจ้า ตาย	--- โหง	--- พวก	-- เจ้าหลง	--- รุ	--
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ร ฟ	--- ซ	--- ร	-- ฟ ซ	--- ฟ	----

ในบรรทัดที่ 8 มีการใช้คำสองแง่สองง่ามในห้องที่ 5 ห้องที่ 6 และ ห้องที่ 7 โดยใช้คำร้องว่า พวกเจ้าหลงรุ ความหมายในที่นี้สื่อให้เห็นถึง รุของสัตว์ อย่างเช่นรูป หรือ รุจ และสามารถสื่อถึง รุ อีกชนิดหนึ่งคือ รุของเพศตรงข้ามซึ่งถ้าพูดออกมาจะเป็นคำที่ไม่สุภาพ จึงต้องใช้คำสองแง่สองง่ามให้ผู้ฟังได้คิด และ นักแสดงลำตัดได้ใช้กลวิธีในการว่าลำตัดออกมาใช้ในการพูดสองแง่สองง่ามแม่ประพิมพ์ อธิบายบทร้องบรรทัดที่ 21 ว่า

บ้างจะให้หนูลองคิดตามนะ รุ ที่นี่คือรุอะไร เมื่อบ้าร้องมาถึงบทนี้ บ้างก็ต้องหยุดว่า ผู้ชายก่อน แล้วให้ฝ่ายชายพูดก่อนว่าเขาคิดว่ารุอะไร คนก็จะคิดกันไปต่าง ๆ นา ๆ ว่ารุอะไรทั้ง ๆ ที่คนฟังก็รู้อยู่แล้วว่า ผู้ชายจะหลงรุอะไรได้ ยิ่งพวกลำตัดฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ชาย แล้วด้วย ก็มีรุเดียว รุที่เรารู้ว่ารุอะไร นี่แหละก็เป็นเสน่ห์ของลำตัดที่ไม่ใช้คำหยาบคายเป็นการใช้คำชวนบ้าง สองแง่บ้างให้เกิดความตลก เกิดความสนุก

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 24 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ปอ	--- ปลา	-- อยู่ใน	-- กระโปรง	-- ใจ	--- โฉง	--- เฉง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	--- ซ	-- ฟ ซ	-- ซ ซ	--- ซ	--- ซ	--- ล	----

คำร้องในบรรทัดที่ 8 เริ่มใช้คำสองแง่สองง่ามตั้งแต่ห้องที่ 1 โดยใช้ตัวอักษร ป ปลา เปรียบกับสิ่งที่อยู่ในกระโปรงของฝ่ายหญิง บทนี้เป็นบทของผู้ชายจึงแสดงออกให้เห็นง่ายถึงความหมายของ ป ปลา ป แม่ประพิมพ์แล้วว่า

มีอยู่ ป เดียวแหละที่อยู่ในกระโปรงอะ ป่าเล่นเองยังทำอะไร เมื่อพูดถึงได้กะโปรงก็จะมีการแซวกันสนุกสนานเลย แต่ทุกคนก็จะไม่มีใครพูดเลยนะว่ามันคืออะไร คนดูเขาก็จะสนุกไปด้วย ส่วนใหญ่บทนี้จะเป็นบทที่แสดงให้ผู้ชายแซวผู้หญิง เพื่อที่จะให้ฝ่ายหญิงได้หาเรื่องที่จะว่าต่อไป

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 32 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ วอ	--- แหวน	- เทียวให้	-- เขาใส่	--- เงิน	-- ก็ไม่	--- ฉิ่ง	----
ทำนองร้อง	--- ร ฟ	-- ชล	--- ร ฟ	-- ฟฟ ฟ	--- ฟ	-- ช ฟ	--- ร	----

บรรทัดที่ 32 พบการใช้คำสองแง่สองง่ามในห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7 พบคำร้องว่า เทียวให้เขาใส่เงินก็ไม่ฉิ่ง ในบทร้องต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่า ว แหวน ซึ่งเป็นตัวละครที่ขอบว้างให้เขาสรวมใส่เงินก็ไม่ได้ แต่ เมื่อมองอีกแง่หนึ่ง ซึ่งบทนี้เป็นบทของผู้ชาย จะแสดงให้เห็นว่า แม่ ว แหวนว้างเทียวหาแต่ผู้ชายวิ่งไปบริการให้ผู้ชายแล้วเงินก็ไม่ได้ ซึ่งเป็นแง่ที่ทำให้คนคิดไปถึงความทะลึ่ง

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 36 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฮอ	-- นกฮูก	-- ถูกลูก	-- ตะกั่ว	--- หัว	-- มันโทง	--- เทง	----
ทำนองร้อง	--- ฮ	-- ฟ ฟ	-- ฮ ฮ	-- ฟ ร	--- ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	----

บรรทัดที่ 36 พบการใช้คำสองแง่สองง่ามในห้องที่ 5 ห้อง ที่ 6 และ ห้องที่ 7 หากมองเผิน ๆ จะไม่คิดอะไร แต่เมื่อมีการร้องในบรรทัดนี้จะเป็นการพูดถึงเรื่องใต้ทางเกงของฝ่ายชาย โดยผู้ร้องจะมีกลวิธีในการพูดให้มีความขำขันและแสดงให้ผู้ชมนึกถึงอะไรที่ห้อยอยู่ในทางเกงของผู้ชาย แม่ประพิมพ์เล่าว่า

ก็ฮอนกฮูกมันถูดลูกตะกั่ว แล้วมันก็ห้อยโหลงเอยู่ระหว่างขาไง นี่ก็เป็นอีกหนึ่งคำที่ไม่ใช้คำหยาบคาย แต่จะเป็นแนวสองแง่สองง่ามให้คนดูให้คิด เมื่อคิดได้แล้วเขาก็จะอ้อ แล้วก็ขำกันใหญ่โต ขนาดป่าเล่นเองกับพ่อในสมัยก่อน ยังอดขำกันไม่อยู่ (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

4.4.3.5 การบรรจุคำร้อง

การบรรจุคำร้องของลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก มีการใช้คำที่เป็นคำเข้าใจง่าย และใช้เสียงในลักษณะที่คล้ายกัน โดยคำนึงถึงลักษณะและรูปแบบของพยางค์ของภาษาไทยทั้งหมด 44 ตัว แล้วแต่งคำร้องให้ต่อเนื่องกันโดยไม่ขัดหูและเป็นเรื่องราวที่ร้อยเรียงกัน ต่อเองกันไปจนจบ แม่ประพิมพ์ อธิบายให้ฟังว่า

ตอนนั้นที่พ่อได้ทำเพลงนี้ไว้นะ ป้าก็จะจำไม่ได้แล้ว แต่ว่าพ่อเคยบอกว่า อยากทำลำตัดให้รวมกับภาษาไทยได้ เวลาเล่นลำตัดตามสถานศึกษา หรือ เอาไปเผยแพร่ จะสามารถเผยแพร่ตามสถานศึกษาได้มากยิ่งขึ้น หลังจากพ่อแต่งลำตัดนี้ขึ้นมาะ ก็ได้ใช้เรื่อย ๆ มาเลย ตามงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่นงานภาษาไทยบ้าง วันสุนทรภู่บ้าง หรือจะไปแสดงโชว์ แล้วก็สอน ตามโรงเรียนวัดต้นสนก็มีนะ

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

จากการศึกษาการบรรจุคำร้องพบว่า มีการใช้คำร้องที่เป็นภาษาพูดธรรมดา ไม่มีคำร้องที่ใช้สำนวนยากมากนัก และ เป็นกาบรรจุคำร้องในลักษณะกลอนหัวเดียว คือ ต้องลงจบด้วยกลอนที่บังคับตายตัว หรือเรียกอีกอย่างว่าการแบ่งประโยคนั้นเอง

เรื่องการใช้ทำนองกับการบรรจุคำร้องในการร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก เป็นการใช้ทำนองการเคลื่อนที่ของเสียงซ้ำกันไปเกือบทุกบรรทัด ทำนองที่พบมากที่สุดคือทำนองที่ขึ้นต้นด้วยลูกตกเสียงซอล (ซ) แล้วเคลื่อนที่ไปหาเสียงฟา (ฟ) ในห้องที่ 7 ตัวอย่างเช่น

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 11 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- แก	-- ไป เห็น	--- ฉั่น	-- ที่ ไหน	-- กัน นะ	-- ไร่ คอ	-- ชะ ฎา	----
ทำนองร้อง	- - - ซ	-- ซ ล	--- ซ	-- ซ ฟล	-- ซ ล	-- ฟร ฟ	- - ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 12 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ตอ	- ปะ - ฎัก	- อย่า - ยัก	--- ท่า	- ฉั่น - เห็น	-- ที่ป่า	-- กะเม็ง	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	-- ซ ฟ	- ฟ ล	--- ฟ	-- ฟ ซ	-- ฟ ร	- ฟ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 21 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า ธอ	--- ธง	-- เจ้า ตาย	--- โห่ง	--- พวัก	-- เจ้าหลง	--- รู่	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	--- ซ	-- ร ฟ	--- ซ	-- ร	-- ฟ ซ	- - ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 22 ผู้ชาย

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ นอ	--- หนู	--- หู	--- ลีน	--- ดี	-- แต่ยีน	--- เขย่ง	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	-- ซ ล	-- ซล	-- ซ ฟ	--- ฟ	-- ฟ ซ	- ซ ฟ	----

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 23 ผู้หญิง

ห้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- เจ้า บอ	-- ไปไม้	--- บ้า	--- ไข่	--- ขาดิ	-- เจ้าตาย	--- โห่ง	----
ทำนองร้อง	- ฟ ซ	-- ซ ล	--- ซ	--- ฟ	--- ฟ	-- ซล	- - - ฟ	----

ตัวอย่างคำร้องที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาพูดธรรมดาและไม่พบการใช้คำที่เข้าใจยาก

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 18 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	-- แม่ ต่อ	--- เต่า	--- ตูต	-- โต	--- โม	-- โท	--- เก่ง	----
ทำนองร้อง	-- ฟ ซ	-- ซ ฟ	--- ฟ	--- ซ	-- ฟ	--- ฟ	--- ร	----

จากบรื่องบรรทัดที่ 18 สื่ให้เห็นลักษณะของต่อเต่าที่ตูดโต และโมโทเก่ง แสดงให้เห็นถึงการบรรจุคำร้อง และเนื้อร้องที่ไม่ซับซ้อน และใช้ภาษาพูดง่าย ๆ ให้ผู้ชมเข้าใจง่าย

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 19 ผู้หญิง

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	- เจ้า ถอ	--- ถุง	-- เดี่ยว แม่	-- กระ หุ้ง	--- ทนอ	--- หัว	-- กระ บาน	----
ทำนองร้อง	-- ร ฟ	--- ฟ	-- ฟ ร	-- ฟ ฟ	--- ฟ	--- ซ	- ฟ ฟ	----

จากบรื่องบรรทัดที่ 19 อธิบายให้เห็นถึงการว่า เจ้าถอถุงเดี่ยวเจ้าจะโดนกระหุ้งหัวนะ โดย ใช้คำพูดที่เป็นภาษาพูดว่า หัวกระบาล ซึ่งหมายถึง ศีรษะ

เนื้อร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก บรรทัดที่ 20 ผู้ชาย

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เข้า	-- พวก เรา	- เหล่า-ทอ	--- ทหาร	--- ยัน	-- เข้าดู	-- ซักเป้ง	----
ทำนองร้อง	--- ร	-- ร ฟ	- ร - ฟ	-- ฟ ร	--- ฟ	-- ร ฟ	-- ร ร	----

จากบรื่องบรรทัดที่ 20 อธิบายให้เห็นถึงกริยาของเหล่าทหาร ที่เป็นการเชิญชวนกันของเหล่าทหารว่าเราจะไปยันเข้าดูซักเป้ง นักร้องลำตัดก็จะเชิญชวนกันแล้วมองไปที่ฝ่ายตรงข้ามแล้วก็หยอกล้อกันเล่น โดยใช้คำพูดที่เป็นภาษาพูด และไม่พบภาษาที่เป็นทางการในบรื่อง

4.4.3.6 การขึ้นต้น

การขึ้นต้นการแสดงลำตัดนั้น แม่ประพิมพ์ จะใช้การร้องขึ้นหน้ากลองเหมือนกับคณะอื่น ๆ โดย เพลงที่นำมาใช้ขึ้นหน้ากลองนั้น แม่ประพิมพ์เล่าว่า

การที่เราจะขึ้นหน้ากลองนั้น เราจะต้องหาคนที่เสียงดี เสียงเพราะและน่าฟัง เพื่อที่จะเป็นการแสดงเรียกความสนใจจากผู้ชม อย่างเช่น ถ้ามีนักลำตัดที่เป็นผู้ชายก็จะเลือกเพลงที่มีความเป็นไทย หรือเลือกเพลงไทยเดิมอย่างเช่น เพลงลาวดวงเดือน เขมรไทรโยค หรือเพลงฮิต ๆ ในปัจจุบัน นำมาร้องขึ้นหน้ากลอง ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะเลือกบทเพลงที่เป็นแนวออกอ้อนผู้ฟัง ออกอ้อนผู้ชม โดยการร้องขึ้นหน้ากลองก็เปรียบเสมือนการบรรเลงก่อนการแสดงลำตัด หรือบางคณะจะเรียกว่าบันตน การร้องบันตนเป็นภาษาโบราณที่ใช้มาตั้งแต่เป็นแขกเล่นลำตัด แต่ทั้งสองคำนี้มีลักษณะเดียวกันเพื่อใช้บรรเลงก่อนการแสดงลำตัดทุกครั้ง (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2561)

การขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก มีลักษณะการขึ้นเฉพาะโดยพ่อผูก ได้ประพันธ์การร้องช่วงต้นไว้ เพื่อขึ้นเพลงเป็นจำนวน 3 บรรทัด โดยให้ 3 บรรทัดนี้แทนการร้องลูกรับ

ร้องล่อยเกรินนำ บรรทัดที่ 1

เวลา (วินาที)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา รุม	- เอ็ง - เงอ	เอ๋เอ๋เฮีย ปา	---	ปี	ระวา รุม	
ทำนองร้อง	----	- ช	- ฟ	ช ล - ช ฟ	- ช - ช	ดลช - ฟ	---	ด	ร ฟ - ร	

ร้องล่อยเกรินนำ บรรทัดที่ 2

เวลา (วินาที)	10	11	12	13	14	15	16	17	18
คำร้อง	ปี ระวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	--- เต	----	--- ปา	---	ปี	ระวา รุม
ทำนองร้อง	- ช ชช	-- ฟ ช	-- ล ด	--- ช	----	--- ช	-- ฟ	ช ล - ฟ	

ร้องล่อยเกรินนำ บรรทัดที่ 3

เวลา (วินาที)	19	20	21	22	23	24	25	26	
คำร้อง	ปี ระวัน	ดะ กา	อ่า อ่า	--- เต	- เอ๋	- อ่า - เออ	---	เอ๋	-- เอ็ง เอย
ทำนองร้อง	ชช ช	- ฟ - ช	- ฟ ล	--- ฟ	---	ด - ร	---	ฟ	-- ช ช

พบการใช้คำร้องเป็นการใช้ภาษามลายูทุกบรรทัด และมีการนำเอื้อนเข้าไปในบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 3

พบการใช้คำร้องที่เหมือนกัน แต่ดำเนินทำนองแตกต่างกันในบรรทัดที่ 3 และ บรรทัดที่ 4 ใช้คำร้องว่า ปิระวัน ตะกา อ่าอา เต ในบรรทัดที่ 3 ดำเนินทำนองโดยการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำหาเสียงสูง และ ในบรรทัดที่ 4 เคลื่อนที่โดยการเคลื่อนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ เพื่อที่จะเชื่อมคำร้องให้ซาลงแล้วส่งไปยังการร้องเนื้อร้องลำดับ

4.4.3.7 การใช้เสียงเอื้อน

เนื่องจากการขับร้องลำดับไม่ค่อยมีการเอื้อนจะพบการเอื้อนได้น้อยมา ในลำดับ ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก พบการเอื้อนเพียง 2 จุด คือในการร้องช่วงต้น และช่วงท้าย

ในช่วงต้นพบการเอื้อนในบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 3

ในช่วงท้ายพบการเอื้อนในบรรทัดที่ 5

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 1

เวลา (วินาที)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา รุม	- เอ็ง - เจอ	เอ๋อเฮ้ย	พา	---	ปี	ระวา รุม
ทำนองร้อง	----	--- ซ	--- ฟ	ซ ล - ซ ฟ	- ซ - ซ	ดลซ - ฟ	---	ด	---	ร ฟ - ร

ร้องลอยเกริ่นนำ บรรทัดที่ 3

เวลา (วินาที)	19	20	21	22	23	24	25	26		
คำร้อง	ปี ระวัน	ตะ กา	อ่า อา	--- เต	--- เอ๋อ	- อ่า - เออ	--- เอ๋อ	-- เอ็ง เอย		
ทำนองร้อง	ซซ ซ	- ฟ - ซ	-ฟ ล	---	ฟ	---	ด - ร	---	ฟ	-- ซ ซ

บรรทัดที่ 1 พบลักษณะการเอื้อนเพียง 2 ห้อง ในห้องที่ 5 และห้องที่ 6 โดยใช้คำเอื้อนว่า เอ็ง เจอ เอ๋อเฮ้ย เพื่อเชื่อมคำร้องที่ใช้ภาษามลายู

บรรทัดที่ 3 พบลักษณะการเอื้อน 4 ห้อง ในห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 โดยใช้คำเอื้อนว่า เอ๋อ อ่า เออ เอ๋อ เอ็ง เอย

สามารถสรุปได้ว่า การเอื้อนในการขับร้องลำดับจะเป็นเพียงการเอื้อนสั้น ๆ ไม่เอื้อนต่อกัน มีลักษณะการร้องออกมาเป็น คำ ๆ แม่ประพิมพ์อธิบายเกี่ยวกับการเอื้อนว่า

ลักษณะการเอื้อนของลำตัดนั้น จะมีความแตกต่างจากการร้องเพลงไทย โดยที่การร้องลำตัดจะร้องเป็นคำ ๆ ไป เอาความสนุกสนาน โดยที่ไม่ละเมียดละไมทีละคำเหมือนการร้องเพลงไทยนะ ลำตัดก็คือลำตัด เอื้อนเป็นคำ ร้องเป็นคำ โดยเฉพาะเวลาร้องกับรำมะนาจะสนุกสนาน
(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2561)

จากการศึกษาเรื่องการใช้เสียงเอื้อนของลำตัดพบว่า มีการใช้คำเอื้อนที่สั้น และไม่พบในเนื้อลำตัด ส่วนมากจะพบในการขึ้นต้น และลงท้าย ลักษณะของการเอื้อนจะเป็นการใช้เสียงเดียวกับตัวโน้ตตัวเดียวเช่น เมื่อมีเอื้อนว่า เอ็ง โดยใช้เสียงซอล ก็จะร้องคำว่า เอ็ง เป็นเสียงซอลเสียงเดียว ไม่มีการวาดเสียง หรือ กระทบเสียงให้เป็นสองเสียง และต้องร้องให้เป็นคำ ๆ เพื่อให้คำเอื้อนมีความกระชับและเกิดความสนุกสนานในเวลาแสดงลำตัด จึงทำให้พบการเอื้อนเป็นส่วนน้อยในการแสดงลำตัด

4.4.3.8 การลงจบ

การลงจบเป็นช่วงท้ายของการขับร้อง มีการสรุปใจความสั้น ๆ โดยใช้คำร้องว่า เอาขอขอต่อตบขยับเป็นเพลง ฉับบรรเลงแล้วยังไม่เพราะเสนาะหูเอ๋ย ซึ่งเป็นบทสรุปของการร้องลำตัดก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก แม่ประพิมพ์อธิบายว่า

ในช่วงสุดท้ายจะเป็นบทสรุปเอาขอขอต่อตบ ก็คือการร้อยเรียงของ ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก คำว่าตบก็คือ เรียงกันเป็นตบๆ เหมือนเพลงที่เนื้อหาต่อกันยาวไปเรื่อย ๆ เป็น ตบ ๆ ก็เปรียบได้กับ กอ ไก่ ขอ ไซ ไปจนถึง ฮอ นกฮูก นำมาขยับเป็นเพลงแล้วคุณพ่อก็ยังใส่ความมีลิ้มมาคารวะและอ่อนน้อมถ่อมตนไว้ข้างหลังด้วย ตรงเนื้อร้องว่า ฉับบรรเลงแล้วยังไม่เพราะเสนาะหูเอ๋ย จะได้เป็นการแสดงความอ่อนน้อมไม่ทะนงตน

(ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

บรรทัดที่ 1

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--เอา กอ	--- ขอ	-- ต่อ	--- ตับ	----	--- ขยับ	--- เป็น	--- เพลง
ทำนองร้อง	-- ฟ ฟ	---- ร	---- ร	---- ร	----	-- ฟ ฟ	--- ช	--- ช

บรรทัดที่ 2

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- ฉับ	-- บรรเลง	-- แล้วยัง	-- ไม่ เพราะ	---	-- เสนาะ	--- หู	--- เออ
ทำนองร้อง	--- ด	-- ช ช	-- ล ช	-- ฟ ล	----	-- ร ร	--- ฟ	--- ด

ในบรรทัดที่ 1 และบรรทัดที่ 2 ของการลงจบมีการใช้กลวิธีการเล่นคำในภาษาไทย ที่มีความคล้องจองกัน ดังปรากฏในคำว่า ตับ กับคำว่า ขยับ ในบรรทัดที่ 2 คำว่า เพราะ กับคำว่า เสนาะ แสดงให้เห็นถึงความหมายของภาษาไทยที่สามารถนำมาปรับใช้กับการขับร้องลำตัดให้มีความละเอียดละไม เกิดความไพเราะทั้งทางด้านภาษาและการขับร้อง

บรรทัดที่ 3

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เออ	--- ปา	--- ปี	ระวา - ร่ม	- ปี ระ วัน	คะ - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	--- ฟ	--- ร	--- ล	ด ร - ด	- ช ช ช	ฟ - ช -	--- ล	--- ด

บรรทัดที่ 4

ท้องเพลง	1	2	3	4	5	6	7	8
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	----	--- ปา	--- ปี	ระวา - ร่ม	- ปี ระ วัน	คะ - กา	--- อา	--- เต
ทำนองร้อง	----	--- ช	--- ฟ	ช ล - ฟ	- ช ช ช	-- ฟ ช	--- ล	--- ฟ

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลง	1	2	3	4
จังหวะฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉับ
คำร้อง	--- เออ	--- เออ	--- เออ	- เอ็ง - เงย
ทำนองร้อง	--- ด	--- ร	--- ฟ	- ซุ - ซุ

ในการลงจบมีการนำคำร้องภาษามลายูนำมาใช้ในการลงจบ เปรียบเสมือนการร้องลูกรับ ในการร้องลำตัดทั่วไป จะเห็นได้ว่าการนำเนื้อร้องที่เหมือนช่วงต้นเพลงมาใช้ และมีการตัดเนื้อร้อง ลงในห้องที่ 4 เพื่อลงจบ จากนั้นจะบรรเลงด้วยรำมะนาและฉิ่งด้วยทำนองลงจบ

จากบทร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก แสดงให้เห็นความสามารถของพ่อผูก เอกพจน์ ผู้ประพันธ์บทร้องโดยการนำเอากลวิธีการขับร้องลำตัด มาบูรณาการกับศาสตร์ของภาษาไทย และร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องราว แม่ประพิมพ์อธิบายใจความของเนื้อร้องว่า

เนื้อหาของเพลงนี้จะมีสองแง่สองง่ามเล็ก ๆ น้อย ๆ แค่ว่าพ่อสนุกสนาน โดยเราจะต้องเริ่มที่ ก ไก่ เจ้าก็ไก่เดินก้อยคอยกินข้าว เจ้าขอไขอยู่ในเล้าขึ้นเงาแข่ง ขอขวดคอควยคอคคนปนหนอกันอยู่ ตรงนี้ก็จะเห็นว่า มีอักษรไทยที่ปนกันอยู่นะ แต่ถึงจะลักษณะคล้ายกันแต่ก็อ่านไม่เหมือนกัน ใช้ไม่เหมือนกัน ในเนื้อร้องนี้ ก็จะมีสอดแทรกเรื่อย ๆ นะ เหมือนกับตรงคำร้องว่าแม่ทอมณโฑโนตมปมแกงอนซัง พอถึงท่อนนี้พวกลำตัดก็จะเริ่มเอาละว่า เห้ย! อะไรอะโนตม ก็จะไม่ว่ากัน ไปเรื่อย ๆ พ่อของป่าเป็นคนที่มีความสามารถมาก ๆ คนหนึ่งเลย (ประพิมพ์ เอกพจน์, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2561)

4.5 สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก พบว่า เป็นบทลำตัดที่มีความไพเราะ และแสดงให้เห็นถึงความชำนาญของกลอนลำตัดของผู้ประพันธ์ และยังแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถทางด้านภาษาไทยเป็นอย่างดี โดยมีการนำอักษรไทยทั้งหมด 44 ตัว มาแยกทีละตัวอักษร และขยายความหมายของแต่ละตัวอักษร จากนั้นนำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวเพื่อใช้ในการแสดงลำตัด จากบทร้องลำตัดยังพบกลวิธีการร้องลำตัดที่เป็นเอกลักษณ์ของการแสดงลำตัดคือ

ยังมีการคงภาษามลาญไว้ในารร้องขึ้นต้นแบบลำตัดโบราณ จะมีการใช้จังหวะขึ้นเดียวตลอดบทร้อง และใช้ระดับเสียงทางขวาตลอดบทร้อง

พบการใช้กลวิธีในการขับร้องลำตัดคือ

1. การแบ่งลมหายใจ มีการใช้ลมหายใจ 2 แบบหลัก ๆ คือ การแบ่งลมหายใจ 2 ครั้งใน 1 บรรทัด และการหายใจยาวทั้งบรรทัด
2. การแบ่งประโยคโดยใช้ลักษณะของกลอนในการแบ่งโดยกลอนที่พบมากที่สุดในการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก คือ กลอนเล็ง
3. การใช้กลวิธีการเน้นคำร้อง โดยจะเน้นในคำร้องที่เป็นคำกริยาในประโยคและใช้ความสามารถในการแสดงว่ากันทำอะไรออกมาพร้อมการเน้นเสียงเน้นคำร้องให้ผู้ชมเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการแสดง
4. การใช้คำสองแง่สองง่าม เพื่อไม่ให้บทร้องมีความหยาบคาย ในการร้องสองแง่สองง่าม นักร้องลำตัดจะต้องใช้ความสามารถในการแสดงออกมาด้วยเพื่อเพิ่มอรรถรสในการแสดง ทำให้ผู้ชมไม่เบื่อ และเกิดอารมณ์สนุกสนานร่วมด้วย
5. พบการแบ่งลมหายใจเพื่อไม่ให้คำร้องขาดหาย เพื่อไม่ให้เกิดความสะดุดในการร้องลำตัด
6. พบกลวิธีการบรรจุกำร้องโดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่มีคำร้องที่หยาบคาย และใช้โน้ตที่มีความเหมือนกันเกือบทุกบรรทัด เนื่องจากลำตัดเป็นเพลงประเภทกลอนหัวเดียว และไม่มีการเปลี่ยนเสียง แต่ผู้แสดงจะต้องมีความจำที่ดี และมีปฏิภาณในการด้นกลอนเมื่อถึงสถานการณ์ที่ต้องด้นเพลงสด ๆ บนเวที
7. พบการใช้เสียงเอื้อน ในช่วงต้น และช่วงท้าย จะไม่พบเสียงเอื้อนในเนื้อร้องของลำตัด ในการเอื้อนของการขับร้องลำตัดจะแตกต่างไปจากการเอื้อนของเพลงไทย ซึ่งการร้องลำตัดจะเน้นความสนุกสนาน จึงไม่มีการแบ่งเป็นสามเสียงแบบเพลงไทย แต่จะเป็นการร้องเป็นโน้ตตัวเดียวไปเลย
8. ในการร้องลำตัดพบการใช้หน้ากลองสองแบบคือ ตอนขึ้นต้นจะใช้ทำนองจำปาเทศ แล้วในเนื้อร้องจะใช้หน้ากลองสองไม้ จากนั้นใช้การลงหน้ากลองแบบขึ้นเดียวในการลงจบ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการขับร้องลำตัดพ่อลูกศรีราชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของคณะลำตัดพ่อลูกศรีราชา และเพื่อศึกษากลวิธีการขับร้องลำตัดของคณะลำตัดพ่อลูกศรีราชา ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงลำตัด จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ประวัติและความเป็นมาของคณะลำตัดพ่อลูกศรีราชา

ผลวิจัยพบว่านายลูก เอกพจน์ เป็นผู้ก่อตั้งคณะลำตัด เริ่มต้นจากบรรพบุรุษ คือ นายพันธ์ และ นางเคลือบ เอกพจน์ ซึ่งเป็นพ่อเพลง และแม่เพลงที่มีชื่อเสียงในอดีต เมื่อมีการแสดงต่าง ๆ แม่เคลือบก็จะให้พ่อลูกไปด้วยแทบทุกงาน สืบเนื่องมาจากในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการสัมภาษณ์แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ผู้ซึ่งเป็นหลานได้เล่าว่า ย่าเคลือบได้ถูกขายไปเป็นทาสในวัง ในครั้งนั้นย่าเคลือบเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการร้อง เล่น เพลงฉ่อยจึงทำให้ขายได้หลายชั่ง จนเข้าไปเป็นนักแสดงเพลงพื้นบ้านในวัง และยังเป็นผู้หญิงคนแรก ๆ ที่เล่นลำตัดคู่กับครูสะโอด ลำตัดฝ่ายชายที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น

เมื่อนายลูก เอกพจน์ โตขึ้นมาก็ได้ล่องเรือไปตามแม่เคลือบเล่นเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งขึ้นเหนือ และ ลงใต้ จนมีความสามารถจึงได้ฝึกหัดลำตัดกับนายสะโอด หรือ ครูสะโอด (ในสมัยโบราณมีการเรียกชื่อที่คล้ายกันและไม่ได้จดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน) จนกระทั่งวัยหนุ่มนายลูกได้รับเล่นลำตัดอยู่แถว ๆ ศาลเจ้าพ่อเสือในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งประมาณปีพุทธศักราชที่ 2485 ได้เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ นายลูกจึงได้ย้ายถิ่นฐานมาตั้งที่พักอาศัยอยู่ที่อำเภอศรีราชา พร้อมกับแม่จรรยา บุญยทัต และพ่อประยูร ภูมิดิษฐ์ โดยประกอบอาชีพทำไร่ และในเวลาว่างพ่อลูกก็จะฝึกลำตัดให้ลูกศิษย์ไปด้วย จึงทำให้ในยุคนั้นทั้งสามท่านถือเป็นครูลำตัดที่มีชื่อเสียงไปทั่วภาคตะวันออก จนกาลเวลาผ่านไปได้เกิดไข้ป่าระบาดที่อำเภอศรีราชา จึงทำให้แม่จรรยา และพ่อประยูร ย้ายกลับมาอาศัยที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และพ่อลูกก็ได้ตัดสินใจตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอศรีราชามาจนถึงปัจจุบัน

พ่อลูก เอกพจน์ได้สมรสกับแม่ชะลอ เอกพจน์ และมีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ นางประพิมพ์ เอกพจน์ ปัจจุบันเป็นผู้ดูแลคณะลำตัดพ่อลูกศรีราชา กับ นายชุมพล เอกพจน์ ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว เมื่อบุตรของพ่อลูกเริ่มหัดเรียนรู้ลำตัดได้ พ่อลูกจึงได้ถ่ายทอดกลวิธีและการแสดงลำตัดให้แก่บุตร และได้ประพันธ์บทร้องลำตัดไว้มากมาย ในอดีตพ่อลูกจะเป็นผู้หางานและเป็นผู้แสดงหลัก และจะมี

นางชลอเป็นผู้ควบคุมการใช้จ่ายและเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่สมาชิกลำตัดที่แสดงอยู่ไคณะ จนถึงในปัจจุบัน พุทธศักราช 2561 แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ บุตรสาวคนโตของพ่อผูกได้รับช่วงจากพ่อผูกและแม่ชลอเป็นผู้ดูแลคณะลำตัด

แม่ประพิมพ์ เอกพจน์ เกิดวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2485 เป็นบุตรสาวคนโตของพ่อผูกในปัจจุบันเป็นผู้ดูแลคณะลำตัดและยังคงชื่อคณะไว้เหมือนเดิมคือ ลำตัดพ่อผูกศรีราชา

5.2 กลวิธีการขับร้องลำตัดของคณะลำตัดพ่อผูกศรีราชา

ผลวิจัยพบว่า มีการใช้โหมโรงรำมะนาทั้งหมด 12 ภาษา มีการใช้กลวิธีในการขับร้องลำตัดชุด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก ทั้งหมด 8 กลวิธี สามารถแบ่งออกรายประเด็นได้ดังนี้ การแบ่งลมหายใจ มีการใช้ลมหายใจ 2 แบบหลัก ๆ คือ การแบ่งลมหายใจ 2 ครั้งใน 1 บรรทัด และการหายใจยาวทั้งบรรทัด การแบ่งประโยคโดยใช้ลักษณะของกลอนในการแบ่งโดยกลอนที่พบมากที่สุดในการขับร้องลำตัด ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูก คือ กลอนเล็ง การใช้กลวิธีการเน้นคำร้อง โดยจะเน้นในคำร้องที่เป็นคำกริยาในประโยคและใช้ความสามารถในการแสดงว่ากำลังทำอะไรออกมา พร้อมการเน้นเสียงเน้นคำร้องให้ผู้ชมเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการแสดง การใช้คำสองแง่สองง่าม เพื่อไม่ให้บทร้องมีความหยาบคายในการร้องสองแง่สองง่ามนักร้องลำตัดจะต้องใช้ความสามารถในการแสดงออกมาด้วยเพื่อเพิ่มอรรถรสในการแสดง ทำให้ผู้ชมไม่เบื่อ และเกิดอารมณ์สนุกสนานร่วมด้วย พบการแบ่งลมหายใจเพื่อไม่ให้คำร้องขาดหาย เพื่อไม่ให้เกิดความสะดุดในการร้องลำตัด พบกลวิธีการบรรจุคำร้องโดยการ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่มีคำร้องที่หยาบคาย และใช้โน้ตที่เหมือนกันเกือบทุกบรรทัด เนื่องจากลำตัดเป็นเพลงประเภทกลอนหัวเดียว และไม่มีการเปลี่ยนเสียง แต่ผู้แสดงจะต้องมี ความจำที่ดี และมีปฏิภาณในการด้นกลอนเมื่อถึงสถานการณ์ที่ต้องด้นเพลงสด ๆ บนเวที พบการใช้เสียงเอื้อน ในช่วงต้น และช่วงท้าย จะไม่พบเสียงเอื้อนในเนื้อร้องของลำตัด ในการเอื้อนของการขับร้องลำตัดจะแตกต่างไปจากการเอื้อนของเพลงไทย ซึ่งการร้องลำตัดจะเน้นความสนุกสนาน จึงไม่มีการแบ่งเป็นสามเสียงแบบเพลงไทย แต่จะเป็นการร้องเป็นโน้ตตัวเดียว ตามเสียงของตัวโน้ต

5.3 ข้อเสนอแนะ

ลำตัดพ่อผูกศรีราชาเป็นคณะลำตัดคณะหนึ่งในชลบุรี และยังคงมีประวัติศาสตร์แต่เดิมก่อนการตั้งคณะที่นำศึกษา คือ เรื่องการย้ายมาอยู่ศรีราชาาร่วมกันในครั้งนั้นมีพ่อผูก พ่อประยูร แม่จรรยา ซึ่งล้วนแต่เป็นครูลำตัดที่มีชื่อเสียง ซึ่งแม่จรรยา บุญยทัต เป็นครูที่มีชื่อเสียงและยังมีคณะลำตัดที่เคยมีชื่อเสียง และท่านยังมีกลวิธีที่น่าสนใจต่าง ๆ รวมทั้งลำตัดออกภาษา 12 ภาษา และ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้สนใจเก็บรวบรวมผลงานและศึกษาการขับร้องลำตัดของคณะแม่จรรยา บุญยทัต เพื่อประโยชน์ในภายภาคหน้า

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัด
ชลบุรี เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม
2552. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2544.

กาญจนา อินทรสุวานนท์. พื้นฐานมานุษยวิทยาเชิงวิพากษ์วัฒนธรรม.

เอกสารคำสอนคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

จินตนา กล้ายปะยงค์. สัมภาษณ์. 13 กันยายน 2561.

เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม. ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย. 2553.

ฐาปกรณ์ จันทน์มณี. สัมภาษณ์. 3 กันยายน 2561.

ฐาปกรณ์ จันทน์มณี. สัมภาษณ์. 19 ตุลาคม 2561.

ฐาปกรณ์ จันทน์มณี. สัมภาษณ์. 25 ตุลาคม 2561.

ณภัทร ชูเชิด. สัมภาษณ์. 3 กันยายน 2561.

ณภัทร ชูเชิด. สัมภาษณ์. 12 กันยายน 2561.

ณภัทร ชูเชิด. สัมภาษณ์. 25 ตุลาคม 2561.

บุษกร บิณฑสันต์และคณะ. วัฒนธรรมดนตรีไทยภาคกลาง และภาคอีสานใต้. รายงานการวิจัย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 15 มกราคม 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 25 มกราคม 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 1 กุมภาพันธ์ 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 15 กุมภาพันธ์ 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 3 กันยายน 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 13 กันยายน 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 5 ตุลาคม 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 19 ตุลาคม 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 10 ตุลาคม 2561.

ประพิมพ์ เอกพจน์. สัมภาษณ์. 25 ตุลาคม 2561.

ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์. ประวัติและวิวัฒนาการของดนตรีไทยภาคกลาง และภาคอีสานใต้ ทุนวิจัย

งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2549. สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2549.

- ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์. *วัฒนธรรมดนตรีและเพลงพื้นเมืองภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- มนตรี ตราโมท. *การละเล่นของไทย*. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2540.
- วัฒน์ บัญจบั. *จังหวะและทำนองในเพลงฉ่อยและลำตัด*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สมพงษ์ กาญจนผลิน. *ทักษะการขับร้องเพลงไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539.
- สมหญิง ศรีประจันต์. สัมภาษณ์. 13 กันยายน 2561.
- สำนักงานจังหวัดชลบุรี. *จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี, 2526.
- สุนันท์ โสภากาศ. *ระเบียบวิธีการแสดง ทำนองร้องและรำมะนาลำตัด คณะกำนันสำเร็จ คณชา จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560.
- สุภักดิ์ อนุกุล. *เพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร, 2546.
- สุภางค์ จันทวานิช. *สภาพสังคม - วัฒนธรรมของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก*. รายงานผลการศึกษา. โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2529.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์และคณะ. *ลิเก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- หนังสือพิมพ์แนวหน้า. 16 เมษายน 2560.
- หนังสือพิมพ์ศรีราชา. 16 พฤศจิกายน 2544.
- อเนก นาวิกมูล. *สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2528.
- อเนก นาวิกมูล. *เพลงนอกศตวรรษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2550.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. *ก้านลครูก้านคุณ*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, 2558.
- อมรา กล้าเจริญ. *เพลงและการละเล่นพื้นบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2553.
- อลิสรา รามโกมุท. *นาฏสาธนะวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร, 2548
- อัมพร ไสวัตร. *วิธีการขับร้องเพลงไทยและใช้เสียงอย่างมีคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร, 2547.
- Fahsasiwamon.wordpress.com. *Chonburimap*. [online], 2018 Available from: <http://www.chonburi.com> [2018 September 15]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายนทีธร จุงเล็ก
วัน เดือน ปี เกิด	29 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดสุรินทร์
วุฒิการศึกษา	การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 8 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY